

K

A

R

Y

S

1988
KOVAS — MARCH
Nr. 3

KARYS

1988
Nr. 3 (1640)

Leidžia — L.K.V.S. RAMOVĖ

TURINIO SKYRIAI: Karinės žinios, Mokslas ir Technika, Spaudoje pasižvalgius, Žvilgsnis į politiką, Kronika ir Šaulių priedas — Tremties trimitas.

Redaktorius — Balys Raugas, 415 Main St., Delran, N.J. 08075

Administratorius — Alfonsas Samušis

KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriamus straipsnius siųsti redaktoriaus adresu. Įvairių autorių straipsniai, skelbiami **KARYJE**, nevisada reiškia redakcijos nuomonę. Straipsniai gali būti trumpinami bei taisomi. Korespondencijos spausdinamos tik apie ramovėnų, šaulių ar birutiečių veiklą bei jų narius. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$17.00, pusmečiui U.S. \$9.00, atskiro nr. U.S. \$2.00.
Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207, USA

Čekius arba Money Orders adresuoti tik KARYS vardu, - ne "Warrior" ar kt.

Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

KARYS (ISSN 0022-9199) is published monthly except July and August by Lithuanian Veterans Assoc. RAMOVĖ, a Not-For-Profit Corporation, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Subscription \$17.00 per year (single copy \$2.00). Second class postage paid at Brooklyn, N.Y. Postmaster. Send Address changes to: KARYS, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207

TURINYS

Viršelio 1-mas psl. — LK Vytenis. Paminklas Marijampolėje	
Viršelio 4-tas psl. — 9-jo p.p. karininkai. Vinjetė.	
Dr. K. Ėringis — Lietuvos karių mirtis	97
B. Raugas — Vytenio Statkaus "Lietuvos ginkluotas pajėgas" sveikinant	101
Prezidento Reagano malonus žodis lietuviams Vasario 16-sios proga	105
J. Abraitis — Atsiminimų V dalis: Priverstas atostogavimas	108
J. V. Vizbaras — 9-to p. p. istorinė apybraiža	108

KARIO SKYRIAI

Karinės žinios	119
Mūsų spaudoje pasižvalgius	122
Žvilgsnis į politiką	123

KARIO PRIEDAS

Tremties trimitas	127
Mūsų mirusieji	141

ATSTOVAI:

Baltimore — K. Česonis, California — A. Audronis, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis, Aurora, Col. — Br. Masiokas, Australia — V. Šalkūnas, Detroit — V. Kutkus, Boston — V. Senūta.

PLATINTOJAI

AUSTRALIJOJE

Albertas Žvirblis, 65 Walscott St., North Geelong, Vic. 3215

S. Pačesa, 7/31 Valentine Street, Yagoona.

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas, St. Prაკapas.

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-Miesau 2 Raiffeisenstr. 4.

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

CHICAGO, IL — "Gifts International" "Parama", "Patria" Gifts & Electr.

DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv. Antano Parapijos Spaudos Kioskas,

OMAHA, NB — Jonas Smailys
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

BROCKTON, MASS — A. Šeduikis, 990 N. Main St.

ANGLIJOJE

S. Kasparas, 32 Puteaux House, Roman Road, London E 2. ORF, England

SPAUSDINA

Franciscan Press
341 Highland Blvd. Brooklyn, N.Y. 11207

Isteigtas Lietuvoje 1919 —
Nepriklausomybės kovų —
metais.

KARIYS

Atgaivintas Jugišėse
Amerikos Valstybėse
1950 metais.

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 3 (1640)

KOVAS — MARCH

1988

LIETUVOS KARIŲ MIRTIS SOVIETŲ ARMIJOS GRETŲ REPLĖSE

(Tęsa iš Kario Nr. 2)

DR. KAZYS ERINGIS

Žvilgsnis į diversantų tautybės voratinklį

Maskvinio marksizmo dogma skelbia, kad tautinis klausimas yra pajungtas socialinės klasės, tai yra darbo klasės tikslams, o tikrumoje — diktatūrinės partijos vadovaujančios klikos agresyviai politikai. Vadovaudamasi šiuo nusistatymu Maskva prieina iki keisčiausių paradoksų. Remiantis šia išmone beveik niekad nesakoma, kad vokiečių okupacijos metais naciai Lietuvoje išžudė žydus, o tvirtinama, jog buvo žudomi "tarybiniai piliečiai". Kitaip sakant, "viena lakštingala" sumaišoma su kalnais išžudytų žydų ir sakoma, kad čia yra sovietinės daugumos "mixtum compositum". Arba vėl. Neseniai Vilniuje išleista knyga, į kuria mes aukščiau daug kartų kreipėmės, rimtai pretenduojanti į grynąją dokumentalistiką, yra pavadinta "Lietuvos liaudis didžiajame tėvynės kare".²⁶ Toje knygoje nieko nesakoma, kokia baisi katastrofa ištiko Lietuvos valstybę prieš pat karą, kai sovietų armijos įsibrovė į kraštą ir jį okupavo. Bet užtat akipleišiškai ir priklausiu būdu daugiau kaip 700 metų valstybingumo istorijos lietuvių tautai **peršama falsifikuotė**, jog okupavus šalį ir atėjūną užpuolus nemažesniai grobikui vyko "didysis tėvynės karas". Gal tokį propagandinį triuką ir galima būtų nusikalstamai įpiršti tiems, kurie dar valgo žalią mėsą, bet lietuviams, latviams ir estams ši barbarybė iššaukia antipropagandinę alergiją. Bet ne vien tai svarbu. "Dokumentinės" knygos pavadinimas ir visa okupacinė tikrovė **siekia primygtinai primesti** milijonus kartų nuvalkiotą mintį, kad "Lietuvos liaudis" savu pasirinkimu dalyvavo sovietų tėvynės kare.

Tad žvilgterkime, kas gi ta "Lietuvos liaudis". Apibendrinus "dokumentinėje" knygoje esamą informaciją ir autoriaus 37 metų okupacinę patirtį gyvenimo Lietuvoje tvirtai galima teigti, kad ta "liaudis" buvo tik neapčiuopiama Lietuvos valstybinės tautos dalelė, be to, įvairiai susimišrinsi su Rusija ir su agresyvia sovietų politika. Kartu ypač krinta į akis, kad pagal maskvinio marksizmo dogmos nuostatą aukščiau minėtas tautinio klausimo antraeiliskumas ir mažareikšmingumas **nevisuomet galioja**. Reikalo esmė glūdi tame, kad Maskvos komanduojamo ir skirto Lietuvai A. Sniečkaus diversantų štabo uždavinys buvo iš rėmusių okupaciją skurdžių pabėgėlių išteklių **suformuoti** galimai "lietuviškesnę" diversinės, sovietškai-partizaninės veiklos vadovybę. Tikrumoje, Maskvai šį uždavinį **pasiiekti nerūpėjo**. Jai buvo reikalinga tik kolaborantų priedanga, kad dailiau išrodytų antroji Lietuvos okupacija. Nežiūrint to, "lietuviškumo" tendencija nuo pat pradžios buvo akivaizdi, nors įvairiuose vadovybės lygiuose rusiškasis elementas su lietuviškumu visai nesiskaitė. Diversinės veiklos vadovybės lietuviškumo elementas ypač yra **išdailintas dabar**, praėjus 38 metams po karo. Sutelktiniausiai tai atsispindi neseniai išleistoje minėtoje knygoje "Lietuvos liaudis didžiajame tėvynės kare".²⁶

Jau aukščiau pažymėjome, kad pagal "dokumentinės" knygos duomenis, Sniečkaus diversantų štabas 1941 - 1944 metais pasiuntė į vokiečių užnugarį pagrindinai Gudijon 436 (didesnio 586 ar 636 skaičiaus tikimybė maža) parašutinius ir kitokiais keliais prasigavusius karinius diversantus bei pasy-

vios kovos su vokiečiais vadovus pagrindininkus-komunistus. Tam tikras jų skaičius pavieniai prasiskverbė Lietuvon, pas tėvus, gimines bei draugus, ir pradėję vietos gyventojams pavojingą veiklą, išprovokavo naujo okupanto rūstybę ir žmonių kančias bei pražūtį. Keliais atvejais 1942 metais Maskva parašutininkus nuleido Lietuvoje grupėmis. Tos grupės buvo sunaikintos arba jų likučiai išblaškyti.

Ką apie kovotojų tautybę kalba skaičiai?

Duomenis apie A. Sniečkaus štabui pavaldžių parašutininkų ir jų sutelktų partizanų tautybę Maskva **stropiai slepia**. Ji bevelija naudoti nieko nepasakančią frazę — kovojo “Lietuvos liaudis”. Tad kas gi ta “liaudis” buvo? Pasirodo, knygoje “Lietuvos liaudis didžiajame tėvynės kare” yra stropiai **parengta pavardžių rodyklė**,²⁶ kurioje matyt pateiktos visos pavardės su ginklu rankose, kovojusių vokiečių užnugaryje ir vadovavusių šiai kovai parašutininkų-karinių diversantų, pavardės partinės ir NKVD pagrindinės veiklos vadovų-komunistų, jų sutelktų įvairios pakopos partizanų vadų ir žymunų, pagrindiniai kitataučių, taip pat pavardės tik tų Maskvai parankiausių rėmėjų grupių, kurias įniršę vokiečiai Lietuvoje sušaudė.

Panaudojus įmanomą pritaikinti pasirinktą metodą, iš aukščiau minėto sąrašo buvo išskirtos vokiečių okupacijos meto Lietuvos savivaldos pareigūnų pavardės, taip pat pavardės vokiečių ir pavardės sovietų diversantų sušaudytų Lietuvos žmonių: lietuvių, rusų ir lenkų. Likusios sąrašo pavardės — tai Maskvos okupacinio režimo šalininkų pavardės. Spręsdami pagal pavardes, vardus ir jų transkripciją, kai kuriais atvejais net pagal slapyvardę, visus kovotojus ir pagrindininkus suskirstėme pagal tautybes ir gavome tokius rezultatus: lietuvių — 277, įskaitant dešimtį kitų vietovių beatodairiškai su ginklu rankose įsijungusių į kovą su vokiečiais ir Lietuvos savivaldos administracija; rusų — 157, įskaitant parašutininkus, karo belaisvius ir 32 sovietų karinius lakūnus, gabenusius į Lietuvą ir Gudiją agitacines proklamacijas, amuniciją ir pilotavusius diversantų sklandytuvus; žydų — 44, įskaitant keliolika žydų, pabėgusių iš getų partizanauti; lenkų — 11, kuriuos pagal pavardę sunku atskirti nuo lietuvių ir žydų; minėtų tautų neaiškios tautinės priklausomybės kovotojų — 22; pavardžių sąrašo apytiksliai identifiukuoti 7 kovotojai, dezertyravę iš parašutininkų diversinės veiklos grupių, nors jų buvo žymiai daugiau. Tad iš

viso “dokumentinėje” knygoje yra 518 parašutininkų ir kitokios kilmės diversantų, pagrindininkų bei partizanų pavardės (277 + 157 + 44 + 11 + 22 + 7 = 518).²⁶ Nurodyti skaičiai pagal tautybes yra apytiksliai, nes iš pavardžių nevisuomet galima atskirti Lietuvius nuo žydų, lenkų ir gudų. Greičiausiai lietuvių skaičius dešimčiu-kitu yra mažesnis, nes minėtame vilniškiame leidinyje visų slavų ir žydų vardams ir pavardėms yra pridėtos lietuviškos galunės, kurios kartais įneša klaidas skaičiavimuose. Tačiau visuomoje paėmus, pateiktieji skaičiai teisingai atspindi kovotojų vadų tautinės sudėties tendencijas. Jos išryškina Maskvos užmojų A. Sniečkaus diversinės veiklos štabo kovotojams suformuoti “lietuvišką” vadovybę, galimai blankiau pristatant žydus, ypač tuos, kurie pabėgę iš getų partizanavo ar išvyko Izraelin. “Dokumentinėje” knygoje nieko nesakoma apie bendrą žuvusiųjų diversinės ir partizaninės veiklos kovotojų skaičių, kurį kiti šaltiniai¹⁴ nurodo esant žuvus daugiau kaip 1,400.

Be to, prisilaikant mūsų pasirinkto vieningo metodo nustatyta, kad “dokumentinės” knygos pavardžių sąrašo yra grupė žmonių Lietuvoje, kuri vienokiu ar kitokiu būdu parėmė, arba buvo priversta paremti, sovietų parašutininkus bei kitokio plauko Maskvos diversantus. Tokių rėmėjų sąrašo esama lietuvių 138, rusų 11 ir lenkų 14. Į lietuvių rėmėjų skaičių įskaityta ir Panevėžio apskrities 40-ties rėmėjų vokiečių sušaudyta grupė, kuri buvo areštuota 1942 m. gegužės viduryje. Ši grupė ginkluotoje kovoje nedalyvavo. Kiti neįskaičiuoti sušaudyti šios grupės aštuoni nariai yra nežinomi.²⁶ Jų tarpe galėjo būti ir Maskvos parašutininkų, savo neatsakingais veiksmais išprovokavusių vokiečių žiaurumą. Šiai grupei priklausė ir artimiausias mano tėviškės kaimynas mažamokslis utopinis socialistas Mačionis, 1940 metais gavęs iš sovietų okupacinės valdžios sklypą iš mano tėvo žemėsė. Jis arešto išvengė, vokiečių okupacijos metais ramiai sau gyveno kaimynystėje, o prasidėjus antrajai sovietų okupacijai — užsirišo raudoną raištį ir pasisakė esąs likęs gyvas tos grupės narys. Nežiūrint to, neturiu jokio įtarimo, kad jis būtų kuo nors prisidėjęs prie mano tėvo arešto ir vėlyvesnio žuvimo Rusijos Šiaurėje.

Į lietuvių parašutininkų rėmėjų grupę įskaičiuoti ir 22 vokiečių Šakiuose 1942 m. gegužės mėn. areštuotieji žmonės, kurių 14 turbūt buvo sušaudyti (dok. Nr. 52).²⁶ Vokiečių rūstybę išprovokavo

sunaikintos parašiutininkų grupės išsigelbėjęs Jurgis Bieliauskas ir jo sūnus Kazys. Diversantų rėmėjų lenkų ir rusų grupei priskaičiuoti 1941. IX. — 1942. IX Vilniuje vokiečių areštuoti ir sušaudyti lenkai ir rusai.

Per frontą pėsčiomis į Lietuvą

Aukščiau pateiktų skaičių eilėje nurodėme septynis diversantus, kurie matyt yra dezertyravę ir per „dokumentinės“ knygos sudarytojų neapsižiūrėjimą pateko į tekstus ir pavardžių rodyklę. Gi knygos politinė vadovybė ir KGB žinybatą „piktažaidę“ aptiko ir matyt privertė tuos kovotojus pašalinti iš teksto, bet pavardžių rodyklėje per klaidą jie liko. Šią painiavą mums padėjo išaiškinti parašiutininko Viktoro Grovelio atvejis,²⁶ kuris tekste užmaskuotas ir kuris 1943 metų vasarą pasidavė Zarasų policijai ir tokiu būdu išsigelbėjo.

Pažymėtinos keistos sovietų pastangos siųsti A. Sniečkaus štabui pavaldžių diversantų būrius pėsčiomis per frontą į Lietuvą. Taip 1942 m. rugpjūčio 24 d. per Kaslinino frontą pėsčiomis į Lietuvą buvo išsiųstos į du būrius suskirstytos Kuzmos Nikonon, Jevsejaus Petrov, Timofejaus Golubov, Vilhelmo Mačiūno ir Stasio Apyvalos grupės. Tos grupės buvo mažos, po 7 - 9 kovotojus.²⁶ Pakėlę aukščiau žmogiškų galimybių ribų sunkumus, grupės pasiekė rytinį Lietuvos pasienį Gudijoje. Tik S. Apyvalos grupė sėkmingai prasiskverbė į Švenčionių apskritį, bet dėl didelio ir nuolatinio pavojaus „nusiginklavo“ ir net grupės vadas S. Apyvala vienišas žiemojo miške, įsirengęs žemėje gultą. K. Nikanovo grupė prasiveržė į Ukmergės apskritį ir tuojau visą žuvo. Ją sudarė Kuzma Nikonov, Petras Dargužis, Melchijoras Stravinskas, Mikas Dzimidavičius ir Kazys Pakanavičius. Apie grupės žuvimo aplinkybes „dokumentinė“ knyga nieko nepraneša. Tik nurodyta, kad S. Grigo, V. Mičiūno ir K. Nikanovo grupės pasiekė Lietuvą 1942 m. spalio 4 d. ir kad čia maskvinio okupanto šalininkai yra nepaprastai persekiojami ir naikinami, ir todėl „pasiųsti žvalgai grįžo nepasiekę savo tikslo.“ (Citatos pabaiga).²⁶ Yra žinutė, kad K. Pakanavičius žuvo 1941 m. gruodžio mėn. ir kad 1941 - 1942 metais pėsčiomis per frontą arba iš pafrontės „Dauguma grupių, nusiųstų iš Kalinino ir Mozyrių apylinkių, dalyvių žuvo pačioje savo veiklos pradžioje arba dėl sunkių kovos sąlygų pasitraukė iš kovos“ (citos pabaiga).²⁶ Tai bent, pas Maskvos tironą, pasirodo, esama ir sunkių kovos sąlygų, ir pasitraukimų iš kovos! Kažkas

neįtikėtino. Taip žuvo nepriklausomos Lietuvos valstybės priešų ir sužvėrėjusių enkavedistų Petriko, J. Povilaicio, M. Mickevičiaus, P. Skurkio grupės (Skurkis 1934 - 1935 m. mokėsi Maskvos partinėje mokykloje, NKVD pulkininkas Povilaitis komunistų partijos narys nuo 1928 m. ir keturis metus gabenò komunistų partijos spaudą iš Vokietijos į Lietuvą. Mickevičius gimęs 1907 metais Kaukaze, kompartijos narys nuo 1934 metų, enkavedistas, Petrikas pabėgęs iš Lietuvos 1932 - 1933 m. mokėsi Maskvos partinėje mokykloje; du kartus pabėgęs iš kalėjimo, enkavedistas¹⁴; taip pat enkavedistų A. Milvydo, A. Macevičiaus, K. Macevičiaus grupės (K. Macevičius 1907 m. gimęs Anglijoje, kompartijos narys Lietuvoje nuo 1927 metų, siunčiamas per frontą į Lietuvą vadovavo grupei ir pateko vokiečių nelaisvėn ir kaip „kariškis“ išsigelbėjo, o brolis žuvo Lietuvoje; tačiau po karo K. M. neteko partinio bilieta, be to, enkavedistinės užmačios išgaravo; dirbo tėvo ūkyje, vėliau buvo labai griežtas, bet gana geras kolūkio pirmininkas ir vėl iškilo partinėse ir okupacinės valdžios aukštumose¹⁴); apskrities partinio komandoro V. Mačiūno ir kitos grupės. Nėra negalima, kad patyrę aukščiau žmogiškų galimybių ribų sunkumus ir įtampą grupių kovotojai išsišaudė tarp savęs, pasidavė karo okupacinio meto Lietuvos savivaldos policijai, išsižadėdami savo varovų — enkavedistų. Panašus vaizdas susidaro vertinant Mačiūno grupės išblaškymo, pasidavimo ir žuvimo aplinkybes.

Su V. Mačiūno grupe 1942 m. spalio 4 d. rytinės Lietuvos pasienį pasiekė ir prasiskverbė į Utenos apskritį Jevstachijus Dolotov, Pranas Cibulskis, Povilas Binkis, Vladas Čebatoriūnas ir Julius Želvys.²⁶ Apie išsiųstą šią grupę ir jos veiklą Sniečkaus štabas Maskvoje 1943 m. vasario 9 d. dar nieko nežinojo ir reikalavo ryšio su ja (ir su D. Rociaus grupe, kuri rudenį išvykusi fronte įstrigo ir pagaliau sugrįžo, o Sniečkus pavasariop apie sugrįžimą dar nieko nežinojo). Iš to matosi, kad 1942/43 metų žiemą diversantų siuntimo reikalai į vokiečių užnugarį dar buvo pašliję. Rocius į vokiečių užnugarį Gudijon išvyko tik 1943 m. balandžio 22 d. Tuo tarpu apie V. Mačiūno grupę Sniečkaus štabas Maskvoje gavo žinią tik 1943 m. gegužės 17 d., tai yra praėjus aštuoniems mėnesiams. Tuo reikalu S. Grigo pranešime sakoma, kad V. Mačiūno grupei pasiekus Utenos apskritį buvo sutiktas didelis gyventojų priešiškus Maskvos okupantų užmačioms ir todėl grupės ardomajai veiklai ir diversantų gyvybei pavojus buvo didelis ir nuolatinis. Dėl to grupės vadas

V. Mačiūnas nusprendė ir įsakė grupei „nusiginkluoti“, užkasti miške žemėn ginklus ir radijo siųstuvą, o grupei išsivaikščioti po apskritį ir išžvalgyti ją. „Buvo paskirta susitikimo diena miške. Susitikimo dieną policija ir smogiamieji būriai apsupo tą mišką. Įvyko susišaudymas. Apie Mačiūno, radisto ir trijų grupės narių likimą nieko nežinoma“ (citas pabaiga).²⁶ Vienas grupės narys — Želvys — pasidavė policijai, nurodė susitikimo vietą, laiką, taip pat vietą, kur buvo ginklai. Policija atkasė ir pasiėmė ginklus ir siųstuvą. Policijai taip pat pasidavė ir Čebatoriūnas. V. Mačiūnas žuvo 1943 m. birželio 27 d., o diversantas J. Dolotov ir jo bolis parašiutininkas Aleksejus — Fedosijus žuvo 1944 m. gegužės 26 d.^{26; 14}

Kartu su V. Mačiūno grupe iš Maskvos pasiūstos pėsčiomis per Kalinino frontą Jewsejaus Petrovo ir Timofejaus Golubovo grupės 1942 m. rugsėjo pabaigoje pasiekė rytinės Lietuvos pasienį Gudijoje ir įstrigę Kazėnų miškuose kovodami kartu su baltarusiais dauguma žuvo. Likę gyvi ilgainiui pasiekė Zarasų ir Rokiškio apskritis. Vokiečių Saugumo ir SD vado Lietuvoje Fuchs 1943 m. lapkričio 22 d. atskaitoje sakoma, kad „Veiklūs partizanų būriai pirmą kartą pasirodė Rokiškio ir Zarasų apylinkėse“ (citas pabaiga iš dok. Nr. 240).²⁶ Pasiekusi Rokiškio apskritį J. Petrovo grupės radistė Vladislava Jakimovič jau liepos 15 d. Sniečkaus štabui į Maskvą pranešė, kad į Rokiškio apskritį atvyko leitenanto Boriso Komarevskio būrys iš buvusios Leningrado liaudies armijos (Kuibyševo divizija). Vėliau Komarovskij kovojo Kęstučio būryje ir šis (Maskvos) „kęstutaitis“ žuvo Biržūų apskrityje.²⁶

Yla lenda iš maišo

Platakai apžvelgus iš Maskvos vadovaujamos ir aprūpinamos parašiutininkų diversinės ir prie jų prisiliejusių kovotojų partizaninės veiklos rezultatus Lietuvoje, negalima nepabrėžti į akis krintančios didelės sovietų komunistų ideologinio politinio pobūdžio užmačios melagingai vaizduoti komunistinį taip vadinamą „partizaninį“ judėjimą Lietuvoje savaiminiu, lietuvišku. Visi aukščiausiai pateiktieji faktai byloja visai atvirkščiai, būtent, kad tas „judėjimas“ buvo perdėm svetimas Lietuvai ir jos gyventojams. „Dokumentinėje“ knygoje taip pat nuolatons kaišiojami dramatiniai faktų-faktelių aiškinimai. Nu-

dugniai išanalizavus minėtą knygą, išryškėjo tik vienas-vienintelis atvejis, kai vokiečių-sovietų karo pradžioje uoliai dirbęs Maskvai okupacinės administracijos valdininkas Alytaus apskrities vykdomojo komiteto pirmininkas (taigi, sovietinis apskrities vėrininkas) komunistas Aleksas Ražanauskas, sutelkęs ginkluotų aktyvistų būrį Kalesnykų miške, su ginklu rankose pradėjo beatodairišką kovą su vokiečiais ir Lietuvos savivaldos administracija. Tačiau ir už jo nugaros stovėjo stiprios NKVD ir karinės žvalgybos jėgos, nepasimetę nuo pirmųjų vokiečių smūgių, nes atsipeikėję tuojaus pabėgo iš vokiečių nelaisvės. Ražanauskas žuvo 1943 metų vasarą,²⁶ mat jau turėdamas ryšį su ypatingos paskirties Aleksiuk grupe Rudininkų girioje. Iš daugelio garbinamų ginkluotos kovos grupių, „dokumentinėje“ knygoje ypač išskiriamos septynios.²⁶ Šalia A. Ražanausko, didelis dėmesys skiriamas A. Banulevičiaus būriui, veikusiam vienus metus karo pradžioje Jonavos apylinkėse.²⁶ Bet ir čia yra ta pati aukščiausio profesionalumo NKVD ir karinės žvalgybos sovietų karo belaisvių ir pačių ankstyviausių dviejų iš Maskvos atsiųstų parašiutininkų parama. Būrio dalyviai nužudė keturis žmones, jų tarpe Lietuvos kariuomenės pulkininką K. Alytą, 1942 m. gegužės 21 d. nuvertė prie Kalnėnų tuščią sanitarinį traukinį, sudauždami 9 vagonus ir garvežį. 1942 m. liepos 1 d. būrys buvo apsuptas. Susišaudyme žuvo 20 kovotojų. Iš nuteistų 36 būrio dalyvių ir rėmėjų dauguma buvo sušaudyti (dok. Nr. 138).²⁶ Nekaltai pristatoma ir enkavedisto Vacio Gedliausko grupė, kuri į Kauną buvo atsiųsta iš Kalinino 1941 m. rugpjūčio 9 d. Ši Maskvos diversantų karo belaisvių, aktyvistų ir rėmėjų grupė buvo sušaudyta 1941 m. lapkričio 29 d., viso 14 žmonių.²⁶ Visa tai akivaizdžiai parodo Maskvos ir Berlyno kraugerisumą, jų planus, siekius ir darbus.

„Dokumentinė“ knyga prie Maskvos okupacinės politikos rėmėjų ir gynėjų priskiria ir suvalkiėtą ūkininką Kazį Ulevičių, ir jo žmoną Petronėlę. Kai 1942 m. gruodžio mėn. vokiečių pareigūnai atvyko atimti iš Ulevičių ūkio, tai Ulevičius su sūnumi nukovė keturis vokiečius. Ulevičių šeima buvo sušaudyta (dok. Nr. 305).²⁶ Reikia manyti, kad Ulevičių atvejis neturi nieko bendro su Maskvos politikos rėmimu. Tai žemės ir tėviškės gynimo klausimas.

(Bus daugiau)

VYTENIO STATKAUS “LIETUVOS GINKLUOTAS PAJĖGAS” SVEIKINANT

(Tąsa iš *Kario* Nr. 2)

BALYS RAUGAS

(Žodžiai Balzeko muziejuje Čikagoje 1987 m. gruodžio 13 d.)

Pulkų aprašymai kondensuoti. Autorius nesileido į pulkų kovų aprašymus, o tik registravo žygius datomis, pažymėdamas ryškesnius įvykius, neužslopindamas kovų ryžtingo kelio, vedusio į laimėjimus, apgynusius Vasario 16-sios aktą. Surašyti žuvusiųjų skaičiai, sužeistieji, Vyčio kryžiumi apdovanojimai, surašyti vadai bei jų pasikeitimo datos. Iš aprašymų aiškiai matyti pulkų augimas, kai kurių išformavimas ir atkūrimas. Paskelbta net kintamoji pulkų dislokacija. Pradžioje pulkus jungė brigados, vėliau pereita į divizijas. Iš pridėtųjų lentelių matosi kariuomenės augimas, kuris kovų pabaigoje buvo pasiekęs (1920 m. pabaigoje) aukščiausią skaičių: karininkų būta 710, o kareivių — 24,690. Ginklų tuo metu buvo: kulkosvaidžių — 405, šautuvų — 22,908.

Remdamasis Lietuvos kariuomenės statutais, autorius nušviečia Lietuvos kariuomenės tvarkymosi sistemą.

Be gausių organizacinių lentelių, išspausdintos ginklų duomenų lentelės: ginklo svoris, balistiniai duomenys, greitošauda per minutę, tikrosios ugnies atstumas ir kt. Beskaitant dingteli mintis: jeigu šiandien būtų lemta atsikurti Lietuvos kariuomenei, šis Vytenio Statkaus veikalas taptų pirmuoju kelrodžiu į karinę organizaciją. Pėstijai skirta 62 puslapiai.

Artilerijos kūrimosi istorija irgi detali. Artilerija pradėta organizuoti 1919. I. 1 įsakymu, o pirmosios dvi patrankos nupirktos iš vokiečių sausio 6 d.

Kavalerija, aprašyta 33 psl. Jos vaidmuo anais laikais buvo labai reikšmingas.

Aviacija kūrėsi labai lėtai su menkaverčiais lėktuvais, tačiau nepriklausomybės metais nuostabiais šuoliais tobulėjo, gen. A. Gustaičiui sukonstruojant net 8 Anbo tipus. 79 aprašymo puslapiai papuošti Anbo lėktuvų brėžiniais.

Karo technikai skirta net 110 puslapių. Jos reikšmė pabrėžiama net praktiška atsikūrusios Lietuvos techninių reikmenų aptarnavime, kai technikos dalyse tarnavę vyrai, grįžę į civilinį gyvenimą,

įsidarbindavo įvairiais mechanikais, monteriais, šoferiais ir kt. Pažymėta, jog technikos daliniuose buvo labai gyva kultūrinė veikla. Apskritai, visoje kariuomenėje tokia veikla buvo stropiai puoselėjama. Karį lydėjo žygyje ne tik skambi daina: buvo ruošiami koncertai, vaidinimai, literatūros vakarai, o poligone buvo varžomasi dėl radijo pusvalandžių kokybės. Karo technikos skyriuje aptarta 30 dalinių.

Vadovybės 96 puslapių aprašymas turi 26 aptarimus. Dėmesį traukia “Nepriklausomybės kaina krauju” poskyris, kur pateikti žuvusiųjų skaičiai. Būdinga, kad jie net labai įvairuoja. Štai išrašas:

Kovose dėl nepriklausomybės žuvusių, sužeistų ir ryšy su karo tarnyba dėl kitų priežasčių mirusių karių skaičiai nebuvo aiškiai nustatyti net ir nepriklausomybę atgavusioje ir taikų gyvenimą gyvenančioje Lietuvoje. Šį klausimą išsamiai išnagrinėjo gen. S. Raštikis savo raštų III tome, 180 - 187 psl. Čia paduodami tik įvairių šaltinių skelbti skaičiai.

1927 m. išleistoje knygoje *Lietuvos Kariuomenė* ats. mjr. P. Ruseckas paskelbė, kad:

žuvo, mirė nuo žaizdų ir epidemijų 2,611 karių,
sužeisti buvo 1,153 kariai,
invalidais liko 155 kariai.

1933 m. išleistoje knygoje *Vasario 16-toji plk.* S. Raštikis paskelbė šiuos skaičius.

Kautynėse žuvo ir mirė nuo žaizdų:

karininkų 40
kareivių 1,294
šaulių 67

sužeistų buvo

karininkų 93
kareivių 2,438
šaulių 146

nuo užkrečiamų ligų mirė

kareivių 237

invalidais liko

karininkų ir kareivių 154

1937 m. išleistoje knygoje, “Savanorių Žygiai” I tome ats. mjr. P. Ruseckas pateikė šiuos skaičius:

1919 m. kovose su bolševikais ir bermontininkais žuvo 530

1919 - 1920 kovose su lenkais žuvo 232

1920 - 1923 kovose su želigovskininkais žuvo 222

demarkacijos liniją ginant žuvo 18

nuo žaizdų mirė 96

sužeisti buvo 1,175

invalidais liko 163

Karių kapams tvarkyti komisija 1928 m. surinko žinias, kad karo laukuose žuvo nuo žaizdų ir tarnybos pareigas eidami mirė 1,366 kariai, nuo įvairių ligų mirė 2,812 karių ir be žinios dingo 226 kariai, iš viso 4,404 kariai. Vėliau tos žinios buvo dar pataisytos: žuvo 1,444 kariai, šauliai ir partizanai, 2812 mirė nuo įvairių ligų — iš viso 4,256 asmenys. Gen Raštikis ir šiuos skaičius laiko nebuvus galutinius.

Gen. Raštikio duomenimis nepriklausomybės karuose Lietuva netekusi 0.196% savo gyventojų. Tas procentas didesnis už Suomijos ir Latvijos, bet mažesnis už Estijos procentą.” (psl. 412)

Gerai padarė autorius nedrįsdamas skaičius apibendrinti.

Tarnybos aprašytos net 167 psl. su 33 poskyriais. Apie kareivių aprūpinimą aprašymas pateikia ir mitybos lentelę, rodančią ką valgė 1919 metų karys:

1919 m. ištisus mėnesius maistas be pakaitos buvo toks: pusryčiams nebalta degintų miežių kava be cukraus, su sacharinu ir juodos duonos gabalas. Kiek vėliau pradėta duoti ir truputį cukraus. Pietums buvo tiršta sriuba, kurioje buvo supjaustytos mėsos gabalėliai su bulvėmis, kruopomis ar žirniais, be to, duonos gabalas. Kiek vėliau kareivinėse esantiems prie sriubos pradėta duoti miežių ar žirnių košės. Vakarienei buvo duodama skysta sriuba be mėsos, be pieno tik su kruopomis ar žirniais, ar išplaktais miltais uždažyta paspirtais lašiniiais. Dar būdavo duonos priedas. Tik 1919 m. pabaigoje atsirado pietums kopūstų ar burokų sriubos. 1920 m. maistas dar daugiau pagerėjo.

Tą patį maistą valgė ir kareiviai, ir karininkai. Indai buvo aliuminio katiliukai ir šaukštai. (psl. 484)

Ginklavimo valdybos aprašymas rodo ginklavimo rūpesčius ir pastangas taupyti lėšas. Linkaičių ginklų dirbtuvę pastačius, buvo daug sutaupyta. Nurodytas ryškus pavyzdys, kai buvo perkamos

Prancūzijoje Schneider ir Co. firmoje patrankos Kr. Aps. Ministerija nupirko ir nedidelį kiekį sviedinių. Už vieną sviedinį mokėjo 73 litus. Linkaičiuose pagaminti sviediniai kainavo 28 litus su centais. Čia įskaityta darbas, medžiaga, energija, pastatų ir mašinų amortizacija. Buvo sutaupyta apie milijonas 350 tūkstančių litų. Maždaug tiek kainavo mašinos ir vienas sviediniams gaminti pastatas. Išvada aiški.

Mokyklos aprašytos dvidešimtyje skirsnių. Tekstas — 110 psl. Įdomu palyginti pirmųjų Karo mokyklos kariūnų gyvenimo sąlygas su jau nepriklausomybės metų vėlesnių laidų kariūnų buitimi. Štai kaip buvo 1919 metais beruošiant pirmąją laidą:

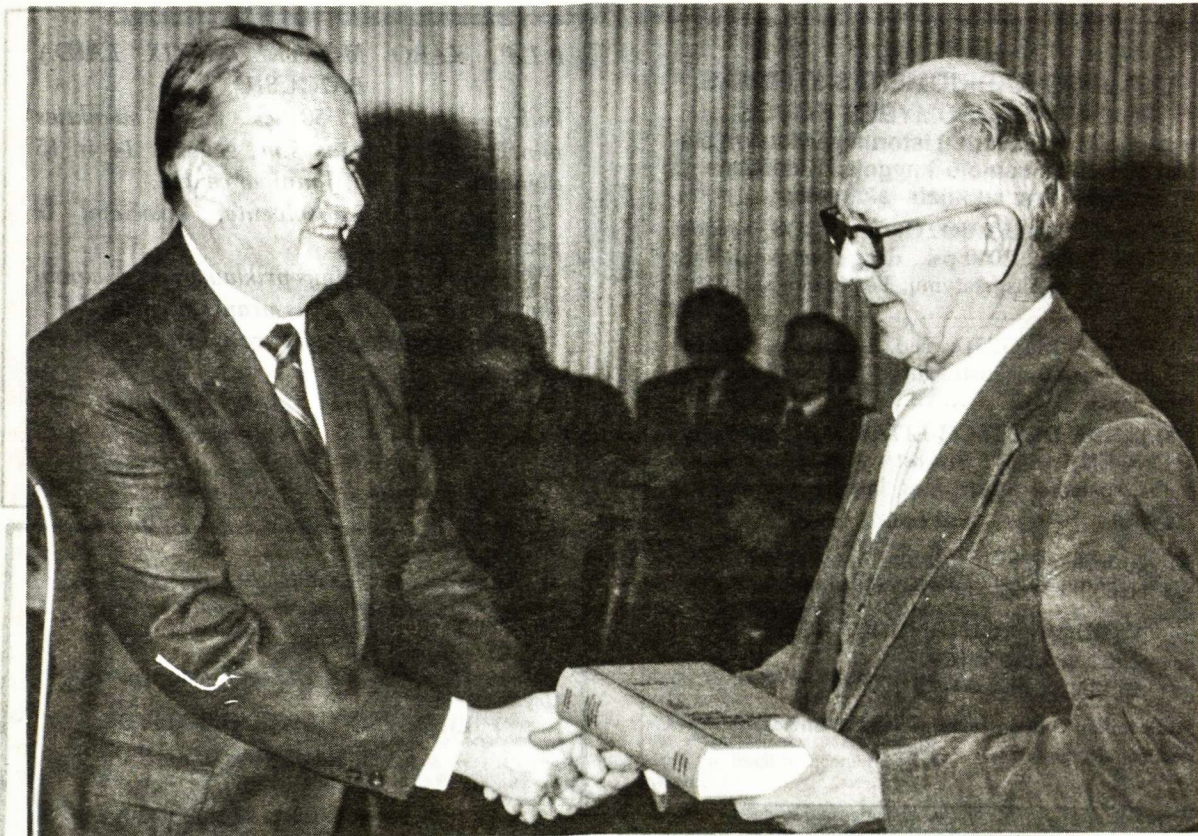
“Baltinius vilkėjo savus, atsineštus ar vokiškus... Skalbdavo patys. Viršutinė danga buvo vokiška: milinė, munduras ir kelnės. Batai su aulais, bet dauguma išrankos: per dideli, ar labai maži. Diržai vokiški, su užrašu ant sagties: “Gott mit uns”... Tokią dangą buvo sunku tvarkoje išlaikyti” (psl. 657) Toliau rašoma, kad maistas buvo kaip ir kitų kareivių, jau anksčiau paminėtas. Sunkokas gyvenimas to laiko Karo mokykloje dažna vertė net galvoti apie greitesnį patekimą frontan, ir kariūnai nežinojo, kiek laiko mokslas truks, nors ir buvo numatyta 4 mėnesių mokslo programa. Mokiniai uoliai gaudė žinias iš fronto: jeigu jos blogos, jie bus greičiau reikalingi fronte, jeigu geros — apmokymas dar užsitęs”. Mokyklą baigė 89, o 7 išleisti puskarininkiais su teise įgyti karininko laipsnį dalyse.

Giminingų kariuomenei organizacijų autorius pateikia 21. Kai kurios (šauliai, skautai ir birutietės) tebeveikia ir išeivijoje, besireikšdamos prasmingais lietuvių darbais.

Gausiai panaudoti informaciniai bei dokumentiniai šaltiniai, paskelbti pačiame knygos tekste, tačiau autorius didelį jų kiekį suregistravo Priede, kuris jungia įvairius statutus, įstatymus ir kt.

Lietuvos ginkluotųjų pajėgų sutiktuvų rengėjai, kviesdami mane šios monumentalios knygos aptarimui, užsiminė ir apie kritišką jos pavertinimą. Kai ką jau ir suminėčiau. Aplamai, ją beskaitydamas, tik grožėjaisi jos turiniu, gera lietuvių kalba ir pukiai atliktu spaustuvės darbu. Dabarties sąlygose, net rūpestingai ginantis nuo rašybos ydų, vis dėlto kiekviename spaudinyje atsiranda ne tik ydų, bet net nusikaltimų prieš dabartinę lietuvių kalbos vartoseną. Rūpėtų, kad ir šioje knygoje kai kas būtų kiek kitaip išspausdinta. Pavyzdžiui, pagal dabartinę lie-

Vytenis Statkus, visiems knygos bendradarbiams išreiškęs viešą padėką, įteikė knygą. Nuotraukoje dėkoja Baliui Brazdžioniui. Nuotr. J. Tamulyno

tuvių kalbos rašybą mokyklų (net universitetų) pavadinimų tik pirmasis žodis pradedamas didžiąja raide. Tas pat ir su Vyčio kryžiumi, Karo muziejumi bei kitais daugiažodiniais pavadinimais. Po skaitmenimis parašytos datos neturėtų būti žymima diena "d.", nors autorius savo įvadinėse pastabose ir paaiškina, kad taip buvo rašoma anais laikais.

Nedaug knygoje praleistų nepataisytų spaustuvės klaidų. Bet vardan įsipareigojimo sąžiningumo, privalu pastebėtąsias užregistruoti, Bendradarbių sąrašė (psl. 6) plk. ltn. J. Šepečio laipsnio dalis "ltn." nukrito, nors ta pati pavardė psl. 1037 minima jau su teisingu laipsniu. Dar kartą: šitokių nereikšmingų klaidelių tikrai nedaug, o tai jau retas atvejis mūsų išėivijos leidiniuose.

Prie leidinio prijungtas gan gausus aukotojų sąrašas iškalbiai šneka apie parodytą dėmesį šitokio leidinio reikalingumui. Aukotojų lūkestis tikriausiai, mano nomone, bus pasiteisinęs: šitokios knygos seniai buvo lukuriuota. Ji dar nepavėlavo, ir ja galės džiaugtis į Laisvę vėl pakilusi Lietuva su savąja kariuomene. O dabar šis veikalas jau yra mūsų tautos istorijos svarbia dalimi.

Tepasiekia šis monumentalus Vytenio Statkaus prasmingo darbo veikalas kiekvieno sąmoningo lietuvių knygų lentyną ir telieka ji kiekvieno tėvynainio iš kartos į kartą einantis prasmingas palikimas, žadindamas senosios tėvynės meilę su priminimu gyventi dėl jos laisvės, kol vieną dieną lietuvis išstas: Laisvę laimėjom per aukas ir pasišventimą!

Ši knyga užsakoma sekančiu adresu:
 VYDUNAS YOUTH FUND, Inc. 3001 W. 54 St., Chicago, Ill. 60629

LIETUVOS KARIUOMENĖS KŪRIMAS, NEPRIKLAUSOMYBĖS KOVOS

ir daugelis kitų svarbių istorinių įvykių yra plačiai aprašyta naujoje knygoje. Kviečiame ją užsisakyti kartu su kitais leidiniais:

LIETUVOS GINKLUOTOS PAJĖGOS, paruošė Vytenis Statkus, 1040 psl., daug iliustracijų, dalis spalvotų, daugelis įstatymų, Pėstininkų statusas ir k. \$27.00

LIETUVOS ISTORIJA, red. A. Šapoka, 4-tas leidimas, spalvotos iliustracijos, 3 istoriniai Lietuvos žemėlapiai \$17.00

700 JAHRE DEUTSCH-LITAUISCHER BEZIEHUNGEN, dr. W. Storost - Vydūnas, vokiečių kalba, spalvotos iliustracijos, knyga vertinama Europoje \$14.00

Knygų įpakavimui ir persiuntimo išlaidoms reikia pridėti \$3.00. Užsakymus ir čekius prašome siųsti:

VYDUNAS YOUTH FUND, INC.
3001 W 59th Street
Chicago, ILL., 60629

Visos aukos Vydūno Jaunimo Fondui atleidžiamos nuo federalinių mokesčių.

P.L.P. KARO MOKYKLOS XIX LAIDĄ BAIGUSIŲ

kadro karininkų 50-ties metų sukakties minėjimas rengiamas š.m. gegužės 14 ir 15 dienomis Čikagoje, Jaunimo centre.

Tos laidos absolventai kviečiami ir prašomi dalyvauti.

Programos turinys priklausys nuo dalyvių skaičiaus ir apie tai bus pranešta raštu.

Norintieji dalyvauti prašomi atsiliiepti šiuo adresu:

Mečys Bužėnas
8148 S. Whipple St.
Chicago, IL 60652

*Lengviausias būdas paremti KARĮ —
perkant jo leidinius*

Jau gaunama pati naujausioji knyga.

LIETUVOS RAITELIŲ II KNYGA
Z. RAULINAITIS

KELIAS Į SOSTĄ

Knyga 302 psl., iliustruota schemomis ir paveikslais, kietais viršeliais ir su aplanku.

Apsikrikštijęs pats ir savo didikus apkrikštijęs, Mindaugas įvedė krikščionybės pradžią Lietuvoje. Jo nueltas kelias į krikštą ir į karaliaus sostą liko nužymėtas eile karų, daugybe žygių ir kautynių.

Kai 1253 m. Mindaugas buvo vainikuojamas Lietuvos karaliumi, lietuviai raiteliai buvo garsūs ir už Lietuvos sienų. Šioje Lietuvių Raitelių knygoje galima sekti jų žygius, kartu ir jų giminaičių, prūsų ir jotvingių, karių kovas Rusijoje, Volinijoje, Lenkijoje ir Prūsijoje. Aprašomasis laikotarpis — Mindaugo įsigalėjimas Lietuvoje — apima 1234 - 1253 m. laikotarpį. Jo kelias į sostą atvedė jį ir Lietuvą į krikštą, kurio pakartojimo 600 metų sukaktį švenčiame šiais — 1987 metais.

Šitą knygą tuoj pat gausite, pasiuntę \$12.00

K A R Y S
341 Highland Blvd.
Brooklyn, N.Y. 11207

DEVENIŲ KULTŪRINIO FONDO LEIDINIAI

1. B. Bušackis — Radvila Juodasis .....
..... \$5.00 nuolaida \$3.00
2. V. Karosas — Lietuvos ryšys su Pietų
Amerika ..... \$4.00 nuolaida \$2.50
3. J. Statkutė de Rosaless — Baltų kalbos
bruožai Iberų pusiasalyje \$15.00
4. M. Karaša — Gyvenimo sukuriuose
..... \$15.00 nuolaida \$10.00
5. J. Dagys — Sculptures (meno
albumas) \$30.00
6. J. Andrius — Lietuvos žemėlapis . \$6.65

Užsakymai siunčiami:

Devenių kultūrinis fondas
P. O. Box 10782
St. Petersburg, FL 33733

S K A I T Y K I R P L A T I N K K A R I !

Lithuanian Independence Day, 1988

By the President of the United States of America

A Proclamation

Seventy years ago, on February 16, 1918, the Lithuanian National Council declared the independence of Lithuania and established the Republic of Lithuania. This restoration of Lithuania's sovereignty was recognized around the world—even by the Soviet Union, in 1920. Lithuania joined the League of Nations in 1921, and for the next two decades Lithuanians enjoyed liberty and self-determination under a government that fostered political and religious freedom for all citizens.

Then, in June 1940, the year after the signing of the Molotov-Ribbentrop Pact, the Soviet Union invaded and illegally occupied Lithuania and the other Baltic States. The United States unequivocally condemned this violation of national sovereignty and national integrity, and ever since then our policy has remained consistent. We have never recognized the forcible incorporation of Lithuania into the Soviet Union, and we never will.

Observance of the anniversary of Lithuania's Declaration of Independence is natural for Americans, who faithfully celebrate our own Independence Day each year. America has long been a beacon of hope to Lithuania, because Americans cherish their self-determination, individual liberty, and independence—the God-given rights the Lithuanian people seek to reclaim in the face of religious and political persecution, forced Russification, and ethnic dilution. It is therefore fitting to show our solidarity with the people of Lithuania.

We join in Lithuania's proud and solemn remembrance of the 70th anniversary of its independence, and together with people the world over we share the spirit and the hope of the Lithuanian people as they commemorate that day. Among the Lithuanian people the spirit of liberty remains unbroken—the spirit of a true leader of her people, Nijole Sadunaite, whose sacrifices for country and conscience continue so courageously to the present day, and who wrote from the Gulag, "Our brief days on earth are not meant for rest, but to participate in the struggle for the happiness of numerous hearts"; the spirit of the freedom marchers of Vilnius, Lithuania's capital, and of Kaunas; the spirit of every time and place where bold sons and daughters remember their heritage and their highest ideals.

To demonstrate our common commitment to the cause of freedom, the Congress, by Senate Joint Resolution 39, has designated February 16, 1988, as "Lithuanian Independence Day" and has authorized and requested the President to issue a proclamation in observance of this day.

NOW, THEREFORE, I, RONALD REAGAN, President of the United States of America, do hereby proclaim February 16, 1988, as Lithuanian Independence Day. I call upon the people of the United States to observe this day with appropriate ceremonies and activities in reaffirmation of their devotion to the just aspirations of all peoples for self-determination and liberty.

IN WITNESS WHEREOF, I have hereunto set my hand this 11th day of February, in the year of our Lord nineteen hundred and eighty-eight, and of the Independence of the United States of America the two hundred and twelfth.

Ronald Reagan

PRIVERSTAS ATOSTOGAVIMAS

Atsiminimų V dalis

JONAS ABRAITIS

Naujame darbe

Paleisti dalį lietuvių karių neribotom atostogom. Nauji darbai ir pareigos. Naujai suformuoti ginkluoti vienetai naudoti miškų kirtimui ir geležinkelių apsaugai.

Ivadinės mintys:

Esu paminėjęs, kad L.L. Vyriausybei savo atsišaukime į tautą pasisakius už nepriklausomos Lietuvos atstatymą, lietuviai kariai nedelsdami pradėjo atkurti Lietuvos kariuomenę. Pradinis darbas vyko sėkmingai, nes vokiečių karinė valdžia jokių kliūčių nedarė. Taigi, iki L.L.V. likvidavimo ir vokiečių civilinės valdžios Lietuvoje įvedimo, vien tik Vilniuje ginkluotuose lietuvių daliniuose buvo daugiau kaip 2000 vyrų, kurie buvo numatyti panaudoti Lietuvoje - Vilniaus ir Vilniaus krašto saugumui.

Šie naujai suformuoti lietuvių ginkluoti daliniai užkliuvo okupantui. Kaip žinome, pirmaisiais karo mėnesiais vokiečių armija žaibišku greičiu žygiavo į Rytus, jos motorizuotos tankų armijos buvo įvykdžiusios keletą didžiausių apsupamųjų mūšių, o tankų divizijų puolamieji priekiniai daliniai į Rusijos gilumą buvo įsiveržę labai toli. Prileidžiu, kad vokiečiams tada atrodė, kad karas prieš Sov. Sąjungą jau laimėtas, o raudonoji armija per keletą mėnesių bus visiškai sutriuškinta. Dėl šios prielaidos atrodytų, kad vokiečių karinė valdžia tada mažai domėjosi lietuviais kariais ir jiems atrodė, kad šie suformuoti ginkluoti daliniai, kaip jėga, jiems nebus reikalinga.

Todėl 1941 metų rugpjūčio mėnesį vokiečių karinė valdžia Vilniuje įsakė sustabdyti tolimesnį lietuvių kariškų pajėgų formavimą ir įsakė tam tikrą skaičių įvairių laipsnių karių paleisti į taip vadinamas "neribotas atostogas". Tai buvo įvykdyta!

Pasinaudodami šiuo vokiečių valdžios įsakymu, tam tikras skaičius įvairių laipsnių lietuvių karių savanoriškai išvyko į "neribotas atostogas", bet gaila labai daug karių turėjo apleisti atkurtas Lietuvos kariuomenės eiles ne savo noru, bet įvykdydami gautą įsakymą. Šita proga norėčiau prisiminti ir mano gautą įsakymą išvykti į neribotas atostogas ir mano "įsidarbinimą" naujoje profesijoje. Graudu ir liūdna prisiminti, bet taip buvo!

Atostogos bėgo greitai. Priartėjo metai susirasti darbą, nes reikėjo pastovių pajamų pragyvenimui, kadangi santaupų ir kitokio turto neturėjau. Kokį darbą pasirinkti? Čia ir buvo sunkiai išsprendžiama mįslė. Prieš įsijungdamas į karišką profesiją buvau mokytojas. Atrodė, kad šioje padėtyje tik mokytojo darbui ir buvau tinkamiausias, bet išvykti iš Vilniaus į provincijos miestelius ar kaimą nenorėjau, per daug buvau susirišęs su sostine Vilniumi ir artimiausiais draugais. Vilniaus miesto mokyklos netraukė, nes lenkų kalbos nemokėjau, o žinojau, kad Vilniaus mokyklose ji buvo reikalinga.

Draugų ir pažįstamų turėjau daug, jie siūlė ir rekomendavo įvairiausių darbų, bet retas pasiūlytas darbas man buvo prie širdies: vieniems iš jų aš buvau nepasiruošęs, kiti nebuvo patrauklūs, o tretį pasiūlyti darbai turėjo ryšį su labai geru svetimų kalbų žinojimu: vokiečių, lenkų ar rusų.

Taigi, atleistas iš kariškos tarnybos, pasijutau lyg iš medžio iškritęs, atsidūriau tarp dangaus ir žemės... Pagal mano būdą, dirbamas darbas man turėjo patikti, turėjo būti mėgiamas ir gerai žinomas, o svarbiausia labai gerai atliekamas: negalėjau nei pats savęs, nei kitų apgauti.

Vieną dieną mano bičiulis, susilaukęs mano likimo buvęs karininkas, eidamas į darbą ir mane nusivedė į savo darbovietę — Vilniaus geležinkelių valdybą. Ten laisvų vietų ir įvairių darbų buvo pasirinktinai. Kokiam darbui ir pareigoms aš ten tiksiu, negalvojau, tik prisimenu, kad po valandos laiko geležinkelio valdybos asmeninio skyriaus viršininkas mane pristatė vieno skyriaus vedėjai ir ją paprašė mane paskirti turimam darbui. Vedėja mane nuvedė prie vieno stalo ir parodė, kad tai mano darbo stalas o darbas sąskaitų, lydraščių, atsiskaitymo, dokumentų, važtaraščių ir įvairių pakvitavimų patikrinimas, o patikrintus sugrąžinti jai. Atnešė pluoštą dokumentų ir supažindino su darbu: trumpai, bet suprantamai.

Darbas nebuvo komplikotas, tik neįprastas. Trūko įgudimo, greičio. Nueidama nuo mano stalo vedėja priminė, kad lengviau ir greičiau šį darbą

galima atlikti, naudojant ant stalo turimus mažus skaitliukus. Skaitliukai?! Net prakaitas mane išmušė! Su skaitliukais buvau susipažinęs pradžios mokykloje, žinojau kaip juos naudoti, bet tik žinojau, o manasis jų naudojimas buvo toli toli atsilikęs nuo kitų tarnautojų.

Mačiau ir girdėjau jaunų merginų, pagyvenusių moterų ir vyrų skaitliukais sukeliančius garsus, lakstančius jų pirštus ant skaitliukų „obuoliukų“, lyg ant pianino klavišų, stebėjau kaip kaimyniniai tarnautojai sąskaitas vieną po kitos kilnoja ir dėstė iš vienos į kitą.

Aš pasėdėjau ir pagalvojau, kad gėda ne vien tik prieš kitus, bet ir prieš patį save — nesugebu tinkamai ir greitai naudotis pagalbinio darbu lengvinančiu įrankiu. Paėmęs vieną sąskaitą, susipažinau su visomis skaitlinėmis, pieštuko pagalba patikrinau apskaičiavimus ir ją padėjau į šalį... tą pirmąją mano atliktą darbą, tą menką sąskaitėlę...

Šalia manęs dirbantis bendradarbis suprato, kad aš esu grynas naujokas, tik iš reikalo atsiradęs prie šio stalo. Jis priėjo prieš manęs ir tyliai paklausė, ar aš turiu kokių nors sunkumų ar nesuprantamų klausimų!? Atsakiau, kad labai daug: pirma, turiu dirbti darbą kuriam nepasiruošęs, antra, nemoku greitai tinkamai ir teisingai naudoti skaitliukų. Gerasis kaimynas atsisėdo šalia manęs, per trumpą laiką mane supažindino su skaitliukų naudojimo taisyklėmis ir pačių sąskaitų esminėmis pozicijomis. Pasijutau kaip rojuje... ar kaip mažas vaikas vyšnios medyje. Po priešpiečių darbas ėjo greičiau, mano nervai atsileido, pasijutau normaliai.

Po pirmosios mano naujo darbo dienos, rodos 1941 m. rugsėjo mėn. 15 ar 16 d., man išeinant iš darbovietės priėjusi prieš manęs vedėja pasakė: nenusimink, įgavęs praktikos pamėgsi darbą, viskas bus gerai, pradžia darbo visada atrodo sunki... Taip, teisingai tada kalbėjo Rinkliavų skyriaus vedėja, nes ta pirmoji darbo diena man buvo visapusiškai sunki...

Visą 1941 m. rudenį praleidau dirbdamas šitame didžiausiame Vilniaus miesto pastate — Vilniaus geležinkelio valdybos rūmuose. Kiekvieną rytą žygiuodavau į Taurakalnį, o po darbo pakalne grįždavau iki Lukiškių aikštės ir ten pranykdavau vienos mažos gatvelės name, kuriame turėjome butą.

Nors darbą greitai išmokau, jokių sunkumų neturėjau, pastabų negavau, bet prisipažinsiu, visą laiką jaučiausi lyg aras uždarytas narve: ne man ir ne mano būdai ir charakteriui buvo skirtas šis kamba-

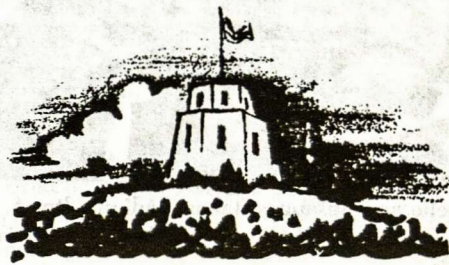
rinis darbas. Man tada reikėjo erdvės... Dirbamas darbas tada turėjo turėti gilesnę prasmę, tikslą ir naudą. Jis turėjo būti apčiuopiamas, prasmingai dirbamas pavergto krašto ateities siekiamis 2 pagrindiniam tikslam: Nepriklausomybės atstatymui ir nacinės vergovės retežių sulaužymui.

Sėdėdamas prie lango, dažnai pastebėdavau gatve pražygiuojančius didesnius ar mažesnius vokiečių kariuomenės dalinius, o retesniais atvejais ir mūsų pavergtus lietuvius karius. Gražu ir puiku būtų, pagalvodavau, jeigu mūsų Tėvynė šiandien būtų laisva ir nepriklausoma, bet liūdna ir graudu net prisipažinti, kad vergais ir belaisviais tapome.

Nenuostabu, gal būt ir pateisinama, kad tokioje dvasinėje būsenoje atsiradęs, savo mintimis nutoldavau į netolimą praeitį ir pašamonėje atkūręs stebėdavau tik vaizduotėj suprantamus vaizdus: Gedimino pulko žygi į sostinę Vilnių, Gedimino kalne trispalvės iškėlimą ir šimtus kitokių Lietuvos kariuomenės garbingų momentų ir vaizdų. Kartais išsiblaškytas sukeldavo ir didesnę nervinę įtampą; tada nustodavau dirbti ir pro skaitliukų vielų tarpus stebėdavau įsivaizduojamus kovos veiksmus mūsų laukuose, ugnį ir būsimąjį išsilaisvinimą iš okupantų nagų.

Iš tikrųjų žavūs ir prasmingi būdavo tie pašamonėje atkurti paveikslai, pavaizdavę grįžtančius iš mūsų laukų mūsų šauniuosius lietuvius karius, parnešančius Tėvynei laisvę.... Bet visa tai buvo anais metais... tai buvo tik svajonės ir sapnai... ir tai buvo tada, kai tikroji padėtis buvo kitokia, kada tauta buvo pavergta, surakinta skausmo grandimis ir kaip kalinė skundėsi savo likimu, trokšdama išlikti laisva ir pasilikti savoje žemėje. Visa tai prisiminus, su liūdesiu širdyse turime prisipažinti, kad niekas tada nei mūsų skundų, nei prašymų neišklausė... Nei visiems laisvę žadėję didieji Vakarų šaukliai, nei lauktasis Lietuvos išlaisvintojas, šiuo atveju, sulauktasis antrasis nacinis okupantas. Taigi, tada mes pasilikome vieni kentėti ir laukti stebuklingo išsigelbėjimo....

(Bus daugiau)

9-TO PĖSTININKŲ L. K. VYTENIO PULKO ISTORINĖ APYBRAIŽA

J. V. SŪDUVAS

Amžiais lietuviai guldė galvą už savo žemę ir laisvę, gindamasis nuo priešų-plėšikų, nelaukdamas raginimų bei įsakymų. Senovėje kovon jį šaukė piliakalnių pilių kuorų ugnys. Naujaisiais laikais — palanki politinė padėtis atgauti laisvę ir nepriklausomybę. Pasibaigus I pasauliniui karui ir į šiaurinę Lietuvą pradėjus veržtis bermontininkams ir Maskvos pasiųstiems bolševikų pulkams, Joniškėlio, Pušaloto ir kitų valsčių ir kaimų vyrai griebėsi ginklo, laisvu noru jungėsi į vietinės apsaugos būrius bei kuopas, ir, savų karininkų vadovaujami, kovėsi, vydami priešą iš savo žemės. Vėliau minimų vietovių apsaugos būriai buvo sujungti į Panevėžio vardo batalioną, vadovojamą karininko A. Stapulionio. Joniškėlio apskrities apsaugos partizanų karo veiksmus plačiai savo atsiminimų knygoje "Joniškėlio Apskri-

Ilgametis "Kario" bendradarbis, šios apybraižos autorius j. lt. Jonas Vizbaras

Joniškėlio aps. apsaugos štabas. Sėdi plk. lt. A. Stapulionis; greta jo — plk. lt. A. Kazilevičius. Stovi mjr. P. Gudelis

ties Partizanai (II dalis) 1979 m. aprašė Petras Gudelis. todėl aš čia juos trumpai paminiu, kadangi jie davė pradžia 9-to pėstininkų pulko užuomazgai. Galutinai suformuotas atskiras Joniškėlio batalionas, — rašo P. Gudelis —, rugpjūčio 18 buvo išsiųstas į Obelių rajoną ir 1919.VIII.26 dalyvavo karo veiksmuose vežant raudonąją armiją už Dauguvos. 1919.XII.10 Lietuvos kariuomenei įsakymu 205 Nr. batalionas buvo pavadintas 9-tu pėstininkų pulku.

Išvijus iš Lietuvos bolševikus ir sumušus bermontininkus, pulkas buvo perkeltas į naujai susidariusį frontą prieš lenkus.

9-to pėst. pulko kautynės su lenkais

1920 m. sausio mėnesį pulkas, turėdamas vos porą batalionų, gauna įsakymą Eglainėje užimti gyvenimosi barą prie geležinkelio linijos: Kalkūnai-Turmantas-Čorny-Brod nuo Nicholovskos išimamai ligi

Buv. Pušaloto partizanų kuopos pirmieji puskarininkiai

Antopolio dvaro imtinai. Pulko štabas apsistojo Zarasuose. Prieš pulko du batalionus stovėjo lenkų 6-to legiono pulkas, artilerija ir Turmanto stotyje šarvuotas traukinys. Ligi kovo vidurio šiame fronte smarkių susirėmimų nebuvo, — rašo toliau atsiminimuose dalyvis N-kas. Tuo laiku vyko mūsų pulko papildymas. Vasario 20 d. į pulką atvyko Alytaus komendantūros kuopa: kp. v. kar. Gružeckas su 175 kareiviais. Ši kuopa iš eilės pavadinta 6-ta kuopa. Vasario 25 d. iš Ukmergės komendantūros atvyko ltn. Balsys su 115 kareivių. Jie sudarė 7-tąją kuopą. Pulko padėtis kovo 1 d. buvo tokia: karininkų akivaizdoje 34, gydytojų 1, karo valdininkų 6, kareivių pagal sąrašą 1561. Sergančių kareivių 117, pulko ligoninėje 12, komandiruotėje 12, atostogose 80, akivaizdoje 1310. Kulkosvaidžių 29, šautuvų 1271, šovinių 163,675, granatų 900, revolverių 39, žiūronų 39, telefono aparatų 19, kabelių 19 km. Pulko baras — Nichnovka išimtinai, Antopolio dvaras — imtinai. Maistas blogas — iš vietos išteklių. Šis raportas parodo vargingą mūsų kariuomenės dalinių padėti Nepriklausomybės kovų metu.

Kovo 9 d. iš atsargos atvyko bataliono vyr. ltn. Stanulis su 142 kareiviais. Jie sudarė 8-tąją kuopą.

Karininkas Stapulionis, buv. Joniškėlio partizanų bataliono vadas

Kovo 13 d. lenkai peržengė demarkacijos liniją ir užėmė Kampučių ir Bartkiškių kaimus. Buvo tartasi su lenkais padėti atitaisyti geruoju, bet lenkai susitarimo nepaisė ir toliau vykdė vietinius puolimus, paimdami ir belaisvių. Tada mūsų pulkas kovo 15 d. didesniu puolimu atsiėmė minimas vietas ir lenkų paimtus belaisvius. Šiose kautynėse sužeistas į lenkų nelaisvę pateko 2 kp. viršila Kauneckas. Kovo 18 d. į frontą atvyko Antantės valstybių karo komisija susipažinti su padėtimi. Kautynės buvo sustabdytos, bet vietiniai susišaudymai iš abiejų pusių tęsėsi. Kovo 26 d. lenkai pasitraukė į savo senas pozicijas: Kalkūnai-Kelkiškiai- Graudviliai-Ylakiškiai-Pūža-Kumpocai-Turmanto stotis-Bartkiškiai.

Balandžio 12 d. Utenos komendantūros kuopos 248 kareiviai buvo pervesti 9-to p. pulko žinion ir sudarė 9-tąją kuopą. Ji užėmė barą Utenos rajone. Ten buvo ir pulko III batalionas. Jo sargybas puldinėdavo lenkai, bet visuomet būdavo atmušti. Liepos pradžioje Dysnos fronte lenkai, spaudžiami rusų, pradėjo trauktis. Mūsų pulko I Bn. užėmė geležinkelio liniją: Turmantas-Corny-Brody iki pietinio Smolkų ežero kranto tarp Dirvoniškių-Drysviatų-Smalvų ir Šventojo ežerų ir išstatė sargybas. Ute-

mos rajone III Bn. užėmė Tauragnus ir Aluntą. Išsiųsdamas žvalgus Švenčionėlių link. Rugsėjo 7 d. III bn. užėmė saugoti barą: Jakubavas-Bielmontas-Laukėsiai-Kebliškiai-Romaniškiai-kairysis Dauguvos krantas-Ilukštė-Subačius.

Rugsėjo 28 d. I ir II pulko batalionai buvo perkelti į Vilnių I-mosios PD štabo žinion, o III Bn. paliktas Latvijos ir Sovietų Sąjungos pasienyje. Atvykus į Vilnių I Bn. apsisusto Šnipiškių, o II bn. ir pulko štabas Antakalnio kareivinėse.

Valstybės prezidento įsakymu nuo 1920 metų, vasario mėn. 16 d. pulkui leista vadintis 9-tu pėstininkų Lietuvos kunigaikščio Vytenio pulku. (Ištrauka iš karo valdininko J. Slicko tarnybos lapo).

Spalių 7 d. gauta žinių, kad gen. Želigovskis rengiasi užimti Vilnių. Jis puola nuo Lydos, Jasiūnų-Vilniaus kryptimi. Spalių 8 d. vykdant 1-mosios PDV įsakymą, I ir II Bn-ai išvyko iš Vilniaus užimti jiems skirtą barą: Pagiriai-Čorny-Bor-Solomianka-Kinoluvka. (Vietų pavadinimai paliekami pagal to laiko žemėlapius — netaisomi). Iš kairės ir dešinės batalionai ryšio neturėjo, jų sparnai buvo neapsaugoti. Spalio 7 d. ryto lenkų pėstininkai, raitininkai ir artilerija pradėjo smarkų puolimą. Visame bare užvirė aršios kautynės. Mūsų dalys kovėsi labai ryžtingai ir išsilaikė iki 13 valandos. Visi lenkų frontiniai puolimai buvo atmušti. Patyrę, kad mūsų sparnai yra atviri, lenkų raitininkai ir pėstininkai pradėjo supti. Apie 13 val. mūsų daliniai buvo priversti trauktis. Apie mūsų dalinių pasitraukimą savo atsiminimuose taip rašo kpt. Gužas: "...Apie traukimąsi buvo pranešta divizijos vadui į Vilnių. divizijos vadas įsakė pulkui planingai trauktis į Vilnių, pereiti miestą, eiti per Žaliąjį tiltą ir užimti kitas pozicijas linijoje: Bajorai-Marijampolės kaimas. Iš divizijos štabo dar pranešė, kad visos įstaigos iš Vilniaus jau yra iškeltos ir kad divizijos štabas Vilniuje pasilieka. Maždaug 13:30 val. iki 14 val. ryšio su divizijos štabu nebuvo.

Apie 16:30 val. iš pozicijų nusiėmė art. baterija ir, dengiant husarų eskadronui, pasiūsta divizijos vado žinion. Abudu pulko batalionai kaudamiesi pasitraukė iki Vilniaus geležinkelio stoties. Prie geležinkelio abudu pulko Bn. susitvarkė ir įėjo į miestą. Tik pradėjus žygiuoti Aušros vartų link, iš visų kampų ir langų vietiniai lenkų partizanai pradėjo šaudyti į žygiuojančias dalis. (Einant per Žaliąjį tiltą, lenkai šaudė į mūsų dalinius iš kulkosvaidžių. Mūsų šarvuočiai "Pragaras" ir "Perkūnas" padėjo mūsų dalimis pereiti tiltą). Kol pulkas perėjo per miestą

ir Žaliąjį tiltą, lenkų partizanai kelis mūsų kareivius nukovė ir sužeidė. Be to, nušovė du pulko arklius ir du paimtus pastotėn kaimiečio arklius, kurie vežė 5 kulkosvaidžius, telefono kabelį ir aparatus. Minėtus kulk. ir telef. aparatus reikėjo sugadinti, kadangi nebuvo kuo juos vežti. Reikėjo skubiai trauktis, nes mūsų žvalgai pranešė, jog nuo Žvėryno lenkų ulonai nori užbėgti pulkui už akių ir atkirsti perėjimą per tiltą. Vilniaus kautynėse pulko nuostoliai: 15 kareivių nukautų, 20 sužeistų ir 50 dingo be žinios. Lenkai nelaisvėn paėmė ltn. Bortkevičių.

Apie 20 val. pulkas užėmė gynimosi poziciją: Bajorai — Lindziškės — Didž. Rėža-Paguba. Iš dešinės buvo 7 p. pulkas, iš kairės mūsų dalinių nebuvo. Šią ribą pulkas gynė iki spalio 21 d. ir kiekvieną dieną turėjo su lenkais susirėmimų. Su III Bn. ryšio nebuvo, jis perėjo Generalinio štabo žinion. Spalio 21 d., lenkų raitininkams prasiveržus per Paberžę Širvintų link, pulkas dėl susidariusių aplinkybių per Kernavę buvo pasitraukęs į kitą Neris pusę, bet vėliau vėl grįžo per Čiobiškį-Musninkus-Širvintus ir užėmė poziciją: Alionų-Giedraičių rajone. Spalio 26 d. lenkai, puldami pulko bare, užėmė Giedraičius. Iki spalio 27 d. mūsų dalys susitelkė prieš Giedraičius rajone: Novasiola-Maišeliai-Šiupėnai-Rubikaucai-Krevnai. Spalio 30 d. 9-tas p. pulkas su pagalba 2-ro pulko pradėjo puolimą. Lenkai buvo įsitvirtinę patogiose Bekupų dvaro pozicijose. Atrodė, kad frontiniu puolimu bus nuostolinga lenkus iš pozicijų išmušti. Nutarta smogti į jų sparną: 4-ta kuopa, apėjusi dvarą, atakavo lenkus Dūdonių kaime, juos išmušė, paėmė belaisvių ir sužeidė vienos lenkų kuopos vadą Horševskį Aleksandrą, kuris vėliau nuo žaizdų mirė. Šiose kautynėse iš mūsų pusės buvo sužeistas einantis 4-tos kp. vado pareigas ltn. Misevičius. 4-tai kp. apsupus lenkus iš kairiojo sparno, o 2-rojo pulko daliniams, puolus iš fronto, Bekupų pozicijos buvo užimtose. Lenkai pasitraukė Giedraičių link. Šias kautynes laimėjus, labai pakilo mūsų dalinių nuotaika. Pas lenkus kilo panika ir jie, su dideliais nuostoliais išvyti iš Giedraičių, Dubingių ir kitų vietovių, pasitraukė Paberžėn link.

Ligi lapkričio 6 d. visame bare vyko daug susidūrimų su lenkais. Buvo puolama ir pasitraukiama. Lapkričio mėnesį pulkas susitelkia Molėtų rajone: I ir II batalionai atsargoje, III bn. ir baltgudžių kuopa gina barą ties Giedraičiais.

Lapkričio viduryje lenkai su viena pėstininkų brigada ir dviem pulkais raitelių puolė mūsų pozici-

jas ir išmušė mūsų dalinius iš Širvintų ir Giedraičių. Lapkričio 17 d. lenkų raitelių pulkas prasiveržė mūsų kariuomenės užnugarin ir buvo pasiekęs Kėdainių-Dotnuvos geležinkelį. Lapkričio 21 d. mūsų kariuomenės daliniai vykdė didelį puolimą jame 9-tas p. pulk. dalyvavo drauge su 2-uoju p. pulku. Operacija pavyko. Lenkai, išmušti iš Giedraičių ir Dubingių, panikoje traukėsi. Bet čia įsikūso Antantės valstybių komisija, ir karo veiksmai buvo sustabdyti. Buvo nustatyta neutrali zona.

Sustabdžius karo veiksmus, pulkas buvo atkeltas į Uteną ir gruodžio 5 d. žygio tvarka išžygiavo į Žaslių rajoną.

Pulko nuostoliai kovose su lenkais: nukautų 24 kareiviai, sužeisti du karininkai ir 32 kareiviai. Vyčio kryžiumi apdovanoti 15 karininkų ir 33 kareiviai”.

N-kas

9-tas Pėstininkų Pulkas Marijampolės Įguloje

Pasibaigus nepriklausomybės kovoms, 9-tas pėstininkų pulkas iš Žaslių buvo perkeltas į Sūduvos sostinę Marijampolį miestą. Vieta geografiniu ir strateginiu požiūriu graži ir patogi: apie du kilometrus į pietvakarius nuo miesto Šešupė daro platų ir gilų posūkį šiaurės kryptimi, savo vingiu sudarydama didelį slėnį, patogų kareivių apmokymui, manevravimui. Aukštas ir statusis krantas upės sudarė natūralias ir saugias sąlygas šaudymo pratimams. Pietų pusėje tęsiasi platus Kvietiško dvaro laukai. Strateginis plentas, ateidamas iš Rytprūsių, per Kalvariją, Šešupės tiltą kirto pulko kareivinių rajoną ir Marijampolės miestą Kauno kryptimi. Čia

ant dešiniojo Sešupės kranto carinės Rusijos okupacijos laiku buvo pastatyti keli mūriniai kareivinių blokai ir įvairių pastatų. Juose įsikūręs 9-tas p. pulkas, visą rajoną pertvarkė, pagražino, pastatydamas naujų pastatų bei tautinių paminklų.

Kaip vienas iš priedangos pulkų, mobilizacijos atveju turėjęs išaugti į pėstininkų diviziją, 9-tas p. p. buvo trijų batalionų su pilnu karininkų kadru. Be to, pulkui buvo priskirta artilerijos grupė (iš 2-tro artilerijos pulko) ir ulonų eskadronas iš 1-mojo ulonų pulko. Pulkas turėjo judrius, motorizuotus žvalgybos dalinius ir dviratinių kuopas. Visi daliniai buvo Marijampolės įgulos viršininko žinioje, o juo buvo 9-to pėstininkų pulko vadas. Strateginiais sumetimais III pulko batalionas ir ulonų eskadronas stovėjo Vilkaviškyje, 25 km į vakarus nuo Marijampolės.

Laikė dvidešimties Lietuvos Nepriklausomybės metų per 9-to p. pulko karių eiles praėjo daug tūkstančių jaunų Sūduvos ūkininkų, darbininkų ir kitų profesijų vyrų. Tarnybos metu visi jie pulke įsigijo ne tik karinį pasiruošimą, bet ir tautinį auklėjimą, švietimą bei kai kurias profesijas, vėliau naudingas civiliniame gyvenime. Išėję iš kariuomenės jie buvo tautiniai subrendę, sąmoningi krašto piliečiai.

1929 m. rugsėjo 26 d. 9-tam pėst. D.L. K. Vytenio pulkui dešimties metų gyvavimo sukakties proga valstybės prezidentas Antanas Smetona įteikė vėliavą su šūkiu: “AMŽIAIS UŽ VILNIŲ DĖS GALVĄ LIETUVIS”.

Pulko vėliavą šventina Vilkaviškio vyskupas Kutka. Pulk. Adamkavičius prisiekia. 1929 m. rugsėjo 26 d.

9 pėst. Lietuvos Kunigaikščio Vytenio vėliava

Nors pulke lietuviai sudarė daugumą (veik 95%), tačiau šalia jų karinę prievolę atliko ir Lietuvos tautinių mažumų vyrai: žydai, vokiečiai (vėliau Klaipėdos krašto vyrai) šiek tiek rusų ir lenkų. Jokios tautybių diskriminacijos pulke nebuvo, karių gyvenimas buvo pavyzdingas. Nuo pat pradžios savo apsigyvenimo Marijampolėje pulko vadovybė palaikė gerus santykius su miesto vadovybe ir apylinkės ūkininkais. Tame laikotarpyje Marijampolės miestas sparčiai augo ir plėtėsi. Jis buvo visos Sūduvos kultūros centru. Mieste veikė dvi gimnazijos, mokytojų seminarija, amatų ir žemės ūkio mokyklos ir tautinių mažumų mokyklos. Tokiu būdu mokslo metu Marijampolėje gyveno ir mokėsi daug jauni-

Plk. Jurgaitis priima pulko paradą 1930 m.

mo. Gyvai veikė ir Lietuvos Šaulių sąjungos rinktinė, kuri turėjo ir savo dramos teatrą. Pulkas aktyviai jungėsi į visą kultūrinį miesto gyvenimą: organizuotai dalyvaudavo miesto tautinių švenčių paraduose, eisenose, jaunimo gegužinėse, jų rengiamuose vaidinimuose, misterijose.

9-tas p.p. turėjo vieną iš geriausių kariuomenėje dūdų karinį orkestrą, kapelmeisterio Bagdono Visockio (rusų tautybės) vedamą. Jis yra orkestrui sukūręs lietuvių liaudies motyvais keletą skambių karinių maršų. Kai sekmadieniais maršų muzikos lydimas pulkas žygiuodavo į Šv. Vincento bažnyčią mieste pamaldom, juo pasigėrėti ir paklausti muzikos susirinkdavo daug mokyklinio jaunimo ir gyventojų. Be to, šventėse pulko orkestras miesto sode visuomenei duodavo karinės muzikos koncertus.

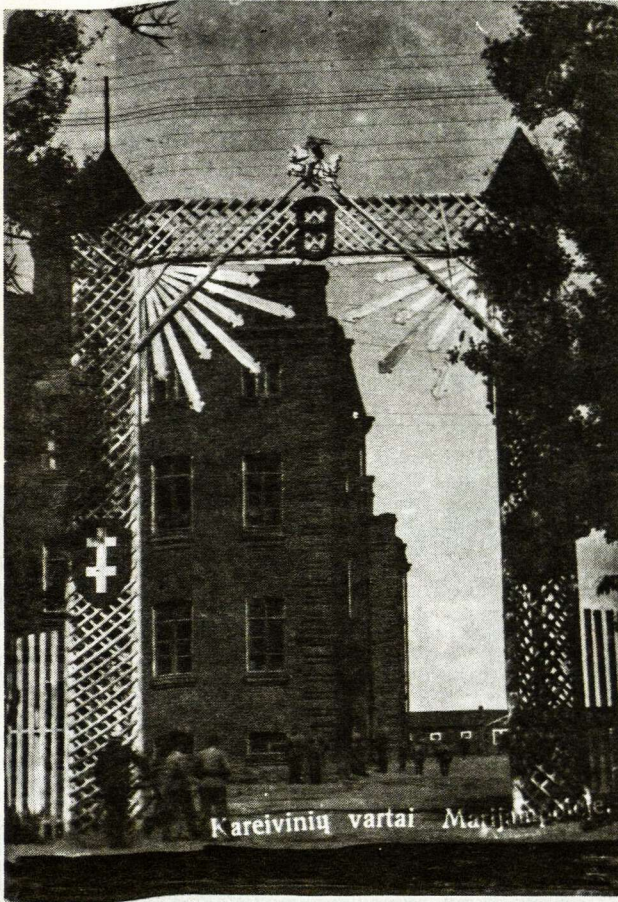
Kiekvienų metų vasarą pulkas su šaulių rinktine savo rajone rengdavo visuomenės su kariuomene susiartinimo dieną. Jos metu pulko rajone buvo or-

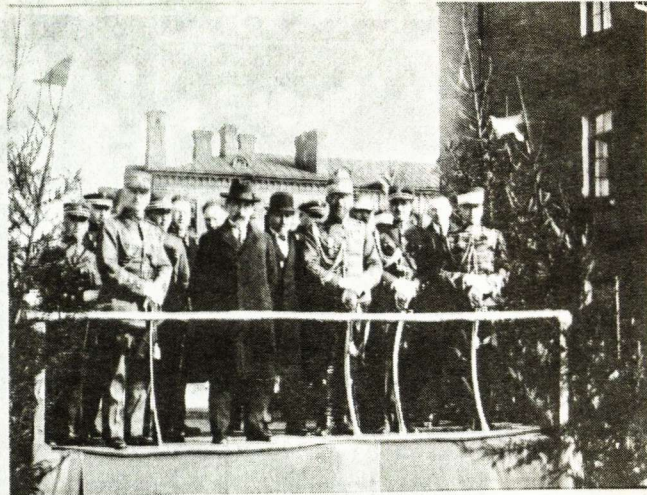
1930 m. sutinkamas Vytauto Didžiojo paveikslas

ganizuojamos sporto šventės, raitųjų rungtynės, vaidinimai, kareivių dviratininkų sportinio važiavimo pasirodymai, įvairios pramogos. Visi šventės dalyviai būdavo maitinami kariniu daviniu visą dieną iš pulko kariškos virtuvės. Vėlykų šventės rytą visas pulkas dalyvaudavo Kristaus prisikėlimo mišiose, dūdų orkestrui su vargonų palyda ir Šv. Myklo parapijos bažnytiniu chorui giedant vėlykines giesmes. Visa tai Marijampolės visuomenę labai suartino su pulku ir augantis jaunimas laukdavo dienos, kada galės pradėti pulke savo karinę tarnybą.

9 p. p. kareivinių pagrindiniai vartai

Prezidentas A. Smetona Marijampolėje 1928 m.

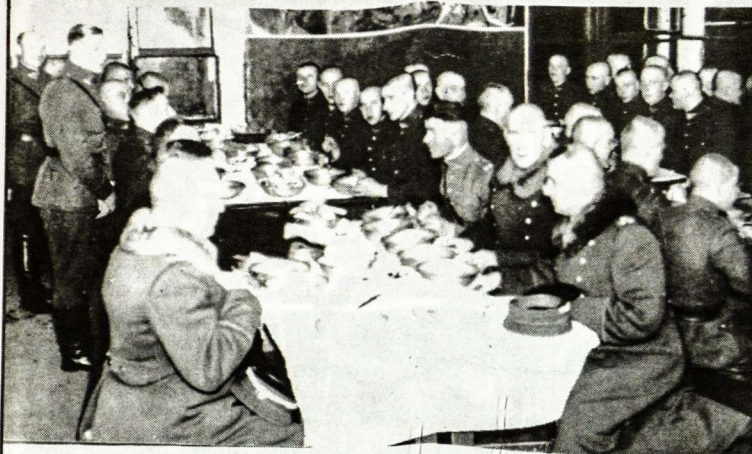
Keletas žodžių apie Marijampolės tautines mažumas

Turtingos provincijos Sūduvos mokslo ir kultūros sostinėje Marijampolėje sparčiai vystėsi ir bujojo įvairi prekyba bei amatai. Tačiau reik pažymėti, kad miesto prekyba buvo daugumoje tautinių mažumų rankose (bent pirmame nepriklausomybės dešimtmetyje). Geležies, žemės ūkio padarų, mėsos — vokiečių rankose. Tekstilės, audinių, galanterijos ir grūdų, ypač kviečių ir rugių, — žydų. Marijampolės žydų bendruomenė buvo gausi, tur-

9 p.p. žygiuoja iš bažnyčios Vytauto Didžiojo gatve kareivinių link. Nuotrauka daryta 1936 m., o ant nuotraukos būtiną tarnybą atlikęs kareivis užrašė: "Graži buvo Lietuvos kariuomenė... Miela tarnybos dienas prisiminti"

Kūčių vakarienė 1935.XII.24. 9 p. L. K. Vytenio pulko Mokomojoje kuopoje. Prieky sėdi pulko vadas plk. Svy-las ir jo palyda. Kairėje stovi II būrio vadas j. ltn. Nenortas už jo stovi kuopos viršila Grabauskas. Kitoje pusėje sėdi vyr. kuopos kar. Pilvelis

9 p.p. stygų orkestras, vadovauja-mas kpt. Jaruševičiaus. Greta jo sėdi stažą atliekantis kar. asp. Juozas Jurkėnas. 1930 m. šis or-kestras grodavo pulko kino teatre

9 p. LK Vytenio pulkas grįžta iš pa-rado 1936.II.16 Marijampolėje. Vėliavą neša psk. Markevičius, asis-tentai — dešinėje j. ltn. Miliukas, kairėje — j. ltn. V. Nenortas

Pulko mokomoji kuopa 1936. V. 19 su kadriniais puskarininkiais, būrininkais, viršila ir kuopos karininkais.

Mokomos kuopos išleistuvės 1939. V. 28. Kairėje egzaminų komisija ir kuopos karininkai.

tinga ir gerai organizuota. Turėjo valstybės išlaikomas savo mokyklas, gimnaziją, sinagogą, kultūrinės ir šalpos organizacijas, sporto klubą ir plačiai žinomą futbolo komandą Macabiejai, "MAKABI" vardu. Komandą dažnai žaidavo draugiškas rungtynes su lietuvių futbolistais ir stipria 9-to p.p. futbolo ko-

manda. Kai kurios žydų šeimos buvo nusipirkę buvusių dvarų centrus, kaip Ungurinių, bei stambesnius ūkius apylinkėje ir pavyzdingai ūkininkavo. Žydų jaunimas gausiai lankė ir Marijampolės valstybinę R. J. vardo gimnaziją ir gerai kalbėjo lietuviškai. Santykiai tarp lietuvių ir žydų, kaip ir su kitomis

9 p. p. orkestras 1935 m. Viduryje kapelmeisteris B. Visockis, šalia pulko adjutantantas kpt. St. Baniulis ir orkerstro viršila M. Kudrevičius

tautinėmis mažumomis, buvo geri ir mieste, ir gimnazijoje, ir su ūkininkais. Nebuvo jokios diskriminacijos, nei incidentų. Lietuviai nuo Didžiųjų Lietuvos kunigaikščių laikų globojo žydus ir gerbė jų religines institucijas. Tos tradicijos laikėsi ir Nepriklausoma Lietuvos valstybė. Marijampolės ir aplinkinių miestelių jauni žydų vyrai įstatymu numatytą karinę prievolę atlikdavo 9-tame pėstininkų pulke. Praėję rikiuotės ir taktinių pratimų laiką, gabūs žydai būdavo skiriami į pulko štabo ūkio skyriaus sąskaitybos skyrių, buhalteriais, raštvedžiais, pulko aprūpinimo bei krautuvės vedėjais, kur jie savo darbą atlikdavo gerai ir sąžiningai. Sugyveniams pulke tarp lietuvių kareivių buvo draugiškas, nesijautė jokios diskriminacijos, neapykantos nei iš kareivių, nei vadų pusės. Kiekvieną šeštadiinį žydų tautybės ir tikybos kareiviai būdavo surenkami į vieną būrį ir karininko rikiuotėje vedami į žydų maldos namus-sinagogą mieste. Sinagogoje lietuviui katalikui karininkui būdavo kiek keistoka, kai maldų metu asistuojantis rabinas prašydavo karininką būti su uždėta kepure, nes to reikalavo jų tikybinis ritualas. Pulko dantų gydytoju buvo dantistas žydas. Jis turėjo savo dantų gydymo kabinetą mieste Vytauto gatvėje. Pulko sporto stadijoje miesto žydų futbolo komanda "MAKABI" šventėse dažnai lošdavo draugiškas futbolo žaidynes su 9-to p. p. futbolo komanda. Žaidynių metu dauguma miesto gyventojų ir mokyklinio jaunimo sugūžėdavo į stadioną stebėti rungtynių.

Nežiūrint, kas būdavo laimėtojai — pulkas, ar žydai — jokių incidentų nei rasinių išsišokimų niekad nepasitaikė.

Štai mažas epizodas gal geriausiai galėtų pavaižduoti, kaip 9-tame p. p. buvo respektuojami žydai. Daug metų Marijampolės mieste gyveno vidutinio amžiaus, stambus, bet psichiniai nesveikas žydas. Dažnai jis apsileidęs, nešvarus slampinėdavo miesto gatvėmis, ar miegodavo kur nors miesto sode ant suoloelio. Nieko jis neužkabinėjo, nei niekam blogo nedarė. Žmonės jį vadino "Kajinbuvo" vardu. Atrodo, kad ir miesto žydų bendruomenė juo nesirūpino. Minėtas žydas turėjo papratimą pietų metu kiekvieną dieną eiti į 9-to p. p. virtuvę gauti maisto davinį — kareiviškus pietus. Ir taip, kol jis pasimirė, per eilę metų pulko vado parėdymu jis gaudavo maisto davinį, o šeštadieniais (sabat) virėjas jam duodavo virtą kiaušinį. Tokie darnūs santykiai tarp lietuvių ir žydų buvo per visą nepriklausomybės laikotarpį ir mieste, ir pulke su kareiviais.

Tačiau tie santykiai buvo sudrumsti tautos nelaimės metu. Kai 1940 m. birželio 15 d. Sovietų Rusija, įteikus Lietuvai ultimatumą, su okupacine raudonąja armija peržengė Lietuvos sieną, tai ir Marijampolės žydai, daugumoje ekstremistai (visų gyventojų nustebimui ir nusivylimui) viešai ir demonstratyviai stojo rusų-komunistų pusėn, pasitikdami į miestą atriedančius rusų tankus su sveikinimais ir raudonomis gėlėmis, kaip "išvadotojus?"!!!

1940 m., birželio 15 d. politinių įvykių akivaizdoje, Lietuvos vyriausybei priėmus Maskvos ultimatumą, o vyriausiam kariuomenės vadui, išdavikui gen. V. Vitkauskui, įsakius nesipriešinti okupaciniams rusų daliniams, 9-tas p.p., nepaisydamas kariuomenės vadovybės įsakymo, birželio 15 d. į 16-tą naktį kautynių žygio tvarka iš savo stovėjimo vietos Marijampolėje išžygiavo Vokietijos sienos link. Tačiau švintant pulko žygio vora prie Vilkaviškio buvo pasivyta iš Kauno laikinosios vyriausybės sudarytos delegacijos. Ji prikalbėjo pulko vadą gen. štabo plk. Gaušą grąžinti 9-tą p.p. į jo stovėjimo vietą

Gen. št. plk. Gaušas, 9-to p. p. vadas

Marijampolėje. Šis 9-to p.p. žygis į Vokietiją yra plačiai aprašytas 1985 m. "KARYS" Vytenėno atsiminimuose: "Ltn. Ant. Naikelis istoriniuose 1940 m. birželio įvykių sukūriuose" Nr. 6, birželio mėn., ir aš jo čia nenorėčiau vėl kartoti. Juo labiau, kad minėto autoriaus (Vytenėno) įvykiai aprašyti gana objektyviai ir kondensuotai, o įvairios jo variacijos, kitų įvykių dalyvių interpretacijos bei smulkmenos, toliau jas aprašinėjant, istoriniu požiūriu nebūtų naudingos ateičiai. Analizuojant pulko žygio reikšmę politiniu požiūriu, gali pasireikšti įvairių nuomonių: prieš ir už, tačiau kariniu požiūriu, kaip liudija šimt-

metiniai karinės istorijos pavyzdžiai, bet kokiose apystovose vadas turi laikytis pirmojo ir pagrindinio savo sprendimo, o įvykių eigoje jį keičiant, patiriama tik bereikalingų nuostolių vietoje ir ateities perspektyvoje. Tą patyrė ir 9-tas p. pulkas.

Pulkui sugrįžus į nuolatinę stovėjimo vietą, okupaciniai rusų motorizuoti daliniai dviejų kilometrų atstume apjuosė pulką ir miestą, svarbesniuose keliuose-kryžkelėse išstatydami savo motorizuotas sargybas. Jų divizijos štabas apsistojo prie Vilkaviškio plento Rudžių giraitėje, du kilometrai nuo Marijampolės. Kol kas rusai į miesto bei pulko vidaus tvarką nesikišo. Visoki užsiėmimai pulke buvo sustabdyti. 9-to p. p. vadas gen. št. pulk. Gaušas buvo atleistas iš pareigų kariuomenės vado įsakymui, o pulkui vadovauti laikinai paskirtas štabo viršininkas gen. št. plk. ltn. M. Naujokas. Kareiviai su leidimais buvo išleidžiami ir į miestą. Bendradarbiaujant su miesto policija, buvo vykdomas naktinis miesto gatvių patruliavimas, nes pasinaudodami politine padėtimi, neatsakingi pogrindžio gaivalai, recidivistai, susidėję su ekstremistais žydais, pradėjo akiplėšiškai užkabinėti, užgaulioti viešą tvarką palaikančius uniformuotus policininkus, kareivius bei karininkus. (Tai apgailėtini riškiniai, svetimai kariuomenei užėmus kraštą). Įvyko ir keletas fizinių susirėmimų bei langų stiklų išdaužymų. Minimi neramūs gaivalai palaikė glaudų ryšį su rusų kariniu štabu, skūsdami lietuvius pareigūnus, ypač karius, "neramumų kėlimu", o jų persekiojimu. Todėl mieste pasirodė ir rusų motorizuotas patrulis, buvo iššauktas 9-to p. p. štabo viršininkas plk. ltn. M. Naujokas pasiaiškinti, padėtis aprimo, kareiviams buvo uždrausta išeiti į miestą, tačiau tamsūs gaivalai mieste veikė laisvai, rengdami mitingus ir politinius demonstracijas. Po keleto dienų pulkui buvo paskirtas naujas pulko vadas plk. K. Dabulevičius, ir pulkas, kariuomenės vado įsakymu, turėjo skubiai persikelti iš Marijampolės į Švenčionėlių poligoną, pasiimant visą judomą turtą. Pulko patalpas užėmė iš Kauno atvykęs husarų pulkas.

3. 9-tas Pėstininkų Pulkas Švenčionėliuose

Gamtinių požiūriu vietovė labai graži. Prie geležinkelio linijos Vilnius-Daugpilis; daugiau kilometro atstume į vakarus nuo Švenčionėlių geležinkelio stoties, dešiniame Žeimenos upės krante jaunomis pušelėmis apaugusių kalvelių plotuose, lenkai buvo įrengę Vilniaus krašto okupaciniams dalims apmokyti karinį poligoną, pastatę keletą medinių barakų, ri-

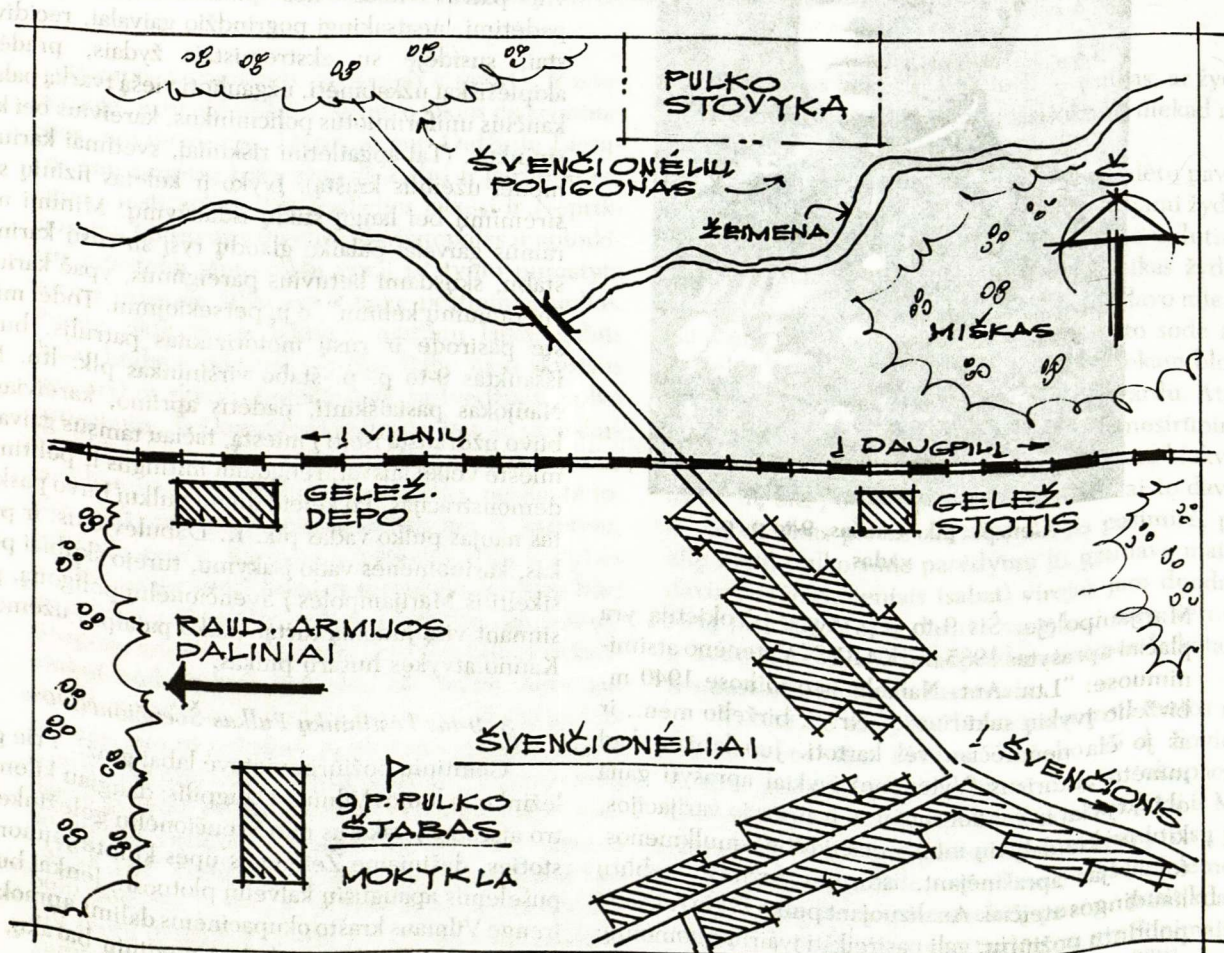

kiuotės aikštę, kelius. Į pietryčius nuo geležinkelio stoties abipus į Švenčionis einančio kelio buvo išsi-statęs Švenčionių miestelis. Traukinio ešalonu iš Marijampolės atvažiuavęs paskutinėmis birželio mėnesio dienomis čia įsikūrė 9-tas p. pulkas. Pulko daliniai palapinėse bei barakuose. Pulko štabas ir inžinerijos būrys miestelyje, pradžios mokyklos rūmė, pietiniame miestelio pakraštyje. (Žiūr. schema).

Maždaug kilometro atstume nuo pulko štabo, Švenčionių miško pakraštyje stovėjo raudonosios armijos motorizuotas dalinys, taip pat ir poligono rytiniame pakraštyje rusų tankų daliniai. Su okupacine raud. armijos dalinių vadovybe pulkas tiesioginių ryšių neturėjo. Jų kareiviai ir karininkai miestelyje nesirodė, tačiau buvo jaučiama, kad jie pulko veiksmus atidžiai sekė. Naujoje gyvenvietėje su-

sitvarkęs, pulkas vedė kasdieninius savo apmokymo pratimus, auklėjimo ir švietimo pamokas. Tačiau kiekviename dalinyje, pradedant būriu, pulko komisarų (Kleivos) buvo paskirti politiniai vadovai. Jie savo politinėse pamokose stengėsi kareiviams išaiškinti naująją politinę santvarką. Dauguma tų politinių vadovų buvo parinkti iš tautinių mažumų: rusų ir žydų. Tačiau pagrindinis politinių vadovų uždavinys buvo sekti kuopos karius ir jų vadus, ką jie kalba apie naująją — komunistinę santvarką ir pranešti pulko komisarui. Kleivos štabas buvo gana veiklus: išdavikas j. ltn. V. Rimas-Rurinkevičius buvo Kleivos padėjėjas, keletas raštininkų-žydų tautybės pulko kariai-marijampoliškiai. Jie turėjo tiesioginį telefono ryšį su komunistų partijos centru Vilniuje. Iš Vilniaus jie ir kviesdavosi politinius agitatorius mitingams pulke praveisti.

(Bus daugiau)

J. S. ir S. T.

SOVIETAI MODERNINA SAVO PAJĖGAS

Machine Design 1987 m. gruodžio mėn. numeryje šia tema apžvalgą duoda Thomas A. Nobbe, vienas iš žurnalo redaktorių. Ją čia sutrauktai atpasakojame.

Ligi šiol vakaruose buvo manoma, kad sovietai numatė vakariečių technologinį pranašumą atsverti savo priemonių kiekiu pranašumu. Dabar susigriebta, kad ir technologijos tobulumu sovietai vakariečius pradeda pasivyti, o kai kuriais atvejais net pranokti.

Gruodžio mėn. Vašingtone pasirašytas susitarimas dėl branduolinių ginklų apribojimo paliečia visus branduolinius sviedinius nuo 496 iki 5, 120 km tolinašumo, tačiau jis apima tik apie 4% viso branduolinių ginklų kiekio. Jau ir šis kiekis turi įtakos ginklavimo pusiausvyrai ir reikalauja iš NATO stiprinti paprastas (ne branduolines) pajėgas.

Sovietų S-ga savo ruožtu stiprina kitas branduolines pajėgas kaip atsvarą tolygioms JAV pajėgoms ir modernina žemės, oro ir jūrų paprastąsias pajėgas, kurios galėtų nugalėti tolygias NATO pajėgas.

BRANDUOLINĖS PAJĖGOS

Sovietai įveda rikiuotėn naujus judomus tarpkontinentinius balistinius sviedinius ir kuria naują kartą branduoliniams sprogmenims naudoti

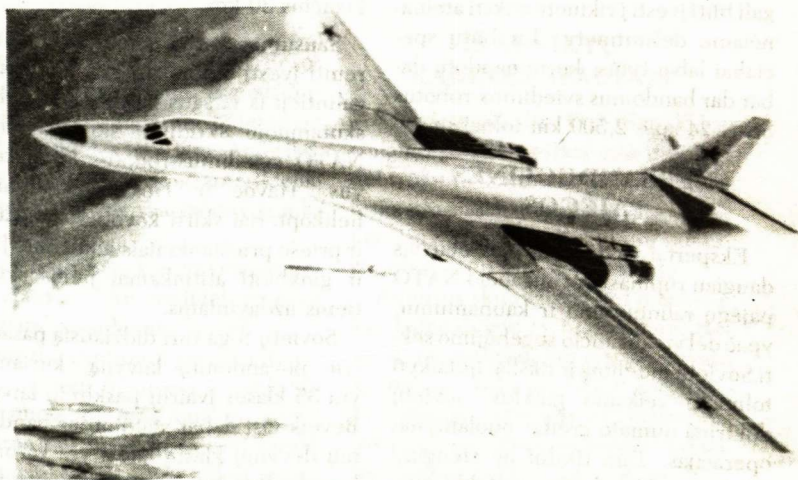
sviedinių-robotų (cruise missile), kurie gali būti iššaujami nuo žemės, iš jūros ir iš lėktuvų. Jie taip pat įveda du naujus strateginių balistinių sviedinių povandeninius laivus ir naują strateginį bombonešį.

Sauskeliais vežiojamas tarpkontinentinis balistinis sviedinys SS-25 (vakariečių nomenklatūrą naudojant) neša vieną sprogmenį (warhead) ir gali siekti apie 10,500 km. Jis pakeis naujuoju susitarimu eliminuojamą SS-20. Naujas SS-X-25 sviedinys bus vežiojamas geležinkeliais ir turės 10 individualiai nukreipiamų sprogmenų. Jo tolinašumas: apie 10,000 km.

Numatoma, kad jau šiemet taps operaciniais nuo žemės paleidžiamais SSC-X-4 ir iš jūros paleidžiamais SS-NX-21 sviediniai-robotai. Pirmasis iš

jų yra išrutuliuojamas kaip judri sistema, o antrasis yra tiek mažas, kad gali būti išleidžiamas panaudojant paprastus torpedų vamzdžius. Šie abu sviediniai bus aprūpinti branduoliniais sprogmenimis, bet galėtų būti ir pakankamai tikslūs norint naudoti ne branduolinius sprogmenis. Tai gali priklausyti ir nuo naudosimos vairavimo sistemos. Jie galės siekti apie 3,000 km ir papildys bombonešius ir balistinius sviedinius sovietų teritoriją supančioje zonoje. Pentagono žmonės numato, kad šie sviediniai gali būti žymiai taiklesni kaip balistiniai sviediniai.

Šiuo metu sovietai modernina savo tolimojo skridimo bombonešius. "Bear H" (tai vėl NATO nomenklatūra) bombonešis neša AS-15 tolimų atstumų, žemai skrendančius sviedinius-robotus, kurie gali skristi apie 3,000 km ir sudaro grėsmę JAV krašto vidaus gynybai. Sovietų naujaisia tolimo skridimo bombonešis yra suglaudžiamų sparnų "Blackjack" (NATO pavadinimas), kuris sujungia senesnio bombonešio keliamąją galią su didesniu greičiu. "Blackjack" yra didesnis už JAV B-1B ir, gali būti, greitesnis. Šiuo metu jis dar bandomas, bet gali būti įvestas į rikiuotę dar 1988 m. Jis gali nešti įvairių rūšių ir paskirčių sviedinius. Pentagone manoma, kad jis galės geriau prasiskverbti pro JAV apsaugos išorinį žiedą.

Naujasis "Blackjack" bombonešis

Sovietai skiria didelės reikšmės dinti savo povandeninio laivyno grandį vykdyti strateginį puolimą branduoliniais ginklais. Jau 1987 m. 61 povandeninis sovietų laivas buvo ginkluoti 916 branduoliniais balistiniais sviediniais. Vienas iš dviejų naujaisių povandeninių laivų yra "Typhoon" klasės (NATO pavad.) Sovietų strateginis laivas 25,000 tonų talpos. Tai yra didžiausias pasaulyje povand. laivas. Jau 5 šios klasės laivai yra rikiuotėje, dar 2 ar 3 bus baigti statyti anksti ateinančiame dešimtmetyje. Jie gali veikti po poliarine ledo danga, savo balistinius sviedinius gali iššauti salve. "Taifunai" kiekvienas ginkluoti po 20 SS-N-20 balistinių sviedinių, kurie gali būti kiekvienas nukreipti į individualius taikinius. Jų apytikris tolinašumas: apie 8,300 km. Šiais sviediniais "Taifunas" gali pasiekti JAV esančius taikinius pats dar būdamas sovietų vandenyse. SS-N-20 sviediniai sviedžiamajam (stumiamajam) užtaisui vartoja kietą medžiagą.

Sovietai yra taip pat pradėję naudoti keturis "Delta IV" klasės povandeninius laivus, aprūpintus SS-N-23 balistiniais sviediniais, naudojančiais skystą sviedžiamąjį užtaisą. Šie naujesnieji sviediniai gali iškelti didesnį svorį, gali nešti iki dešimties sprogmenų ir yra taiklesni už "Delta III" klasės naudojamus sviedinis.

Pentagono žmonės numato, kad dar naujos klasės povandeniniai laivai gali būti įvesti į rikiuotę anksti ateinančiame dešimtmetyje. Tai būtų specialiai labai tylūs, kurie naudotų dabar dar bandomus sviedinius-robotus SS-N-24 apie 2,500 km tolinašumo.

NEBRANDUOLINĖS PAJĖGOS

Ekspertai mano, kad sovietai vis daugiau rūpinasi dėl augančio NATO pajėgų rafinuotumo ir kaunamumu, ypač dėl vis augančio sugebėjimo sekėti Sovietų judėjimą ir tiksliai nutaikyti tolimojo veiksmo ginklus. sovietų doktrina numato greitas puolamąsias operacijas. Tam tikslui jie stengiasi išlaikyti nebranduolinių ginklų per-

svarą skaičiais.

Prieš NATO pajėgas Europoje sovietai turi apie 19,000 tankų, kurių apie tris ketvirtadalius sudaro modernūs T-64, T-72 ir T-80. Jie ginkluoti pajėgiais 125 mm pagrindiniais pabūklais su patobulinta ugnies valdymo sistema, kai kuriais atvejais naudojančia lazerinius tolimačius. Vidutinis T-80 tankas yra apytikriai to pat dydžio kaip T-72, bet daug greitesnis. Jis turi 1,000 AJ dujų turbininį variklį, yra judresnis, turi didesnę ugnies galią, kaip kiti du tipai. Įmontuotas automatinis pabūklo užtaisytas įgalino įgulą sumažinti nuo keturių iki trijų.

Pastaruoju metu sovietai ant T-64-B, T-73M1 ir T-80 tankų pradėjo dėti pridedamuosius reakcinius šarvus, kurių plokštėse yra sprogstamoji medžiaga, kuri detonuoja ją užgavus prieštankiniam sviediniui, tuo žymiai sumažindama jo veiksmingumą. Bijoma, kad platesnis šių reakcinių šarvų naudojimas gali neutralizuoti NATO nebrangių prieššarvinių ginklų veiksmingumą.

Sovietų sausumos pajėgos priešlėktuvinei gynybai turi labai judrius SA-11 sviedinius, tinkamus naudoti prieš žemai ar vidutinėje aukštumoje skrendančius lėktuvus ar sviedinius-robotus. Jos turi taip pat iki 40 km atstumo siekiančius 220 mm daugiamazdžius raketsvaizdžius ir 203 mm saviegius pabūklus, siekiančius 30 km.

Sausumos kariuomenei saugoti ir remti įvesti dviejų tipų naikintuvai, galintieji iš viršaus pastebėti ir pulti skutamuoju skridimu skrendančius NATO sviedinius-robotus ar lėktuvus. "Havoc" ir "Hokum" kautynių helikopteriai skirti kovoti su tankais ir priešo prieštankiniais lėktuvais. Jie ir ginkluoti atitinkamai jiems skirtiems uždaviniais.

Sovietų S-ga turi didžiausią pasaulyje povandeninį laivyną, kuriame yra 35 klasės įvairių paskirčių laivų. Beveik visi dabar statomų ar bandomų devynių klasių laivai yra varomi branduoline jėga. Naujieji povande-

niniai laivai yra žymiai tylesni už senesnius, greitesni, ginkluoti įvairnesniais ginklais ir modernesniais kitomis priemonėmis.

Paviršiaus laivyne Sovietai stato didesnius laivus, aprūpintus modernesniais ginklais ir sekimo priemonėmis. "Kiev" klasės lėktuvnešis ginkluotas visa baterija SS-N-12 sviedinių-robotų, skirtų kovai su priešo laivais. Jų tolinašumas siekia 550 km ir jie gali būti nukreipti į priešo laivus, esančius dar už horizonto panaudojant laive esančius helikopterus, satelitų duomenis ar tolumo skridimo lėktuvus. Naujausios klasės lėktuvnešis, kuris buvo nuleistas į vandenį 1985 m. pabaigoje, dar baigiamas įrengti. Jis bus apie 300 m ilgio ir apie 65,000 tonų talpos. Jo operacijos galės išeiti už žemyno aviacijos teikiamos priedangos ribų. "Kirovo" klasės sviedinių-robotų kreiseris yra pirmas Sovietų S-gos branduoline jėga varomas kreiseris. Jis yra apie 28,000 tonų talpos, ginkluotas 20 SS-N-19 kovai su laivais skirtų sviedinių robotų ir visa eile kitų modernių įvairių paskirčių ginklų. Branduolinė varomoji sistema jam duoda beveik neribotą veikimo spindulį. Didesniam greičiui pasiekti jis dar aprūpintas alyvą naudojančiomis mašinomis.

STRATEGINĖ GYNYBA

Sovietų karinė doktrina reikalauja vienodo dėmesio tiek puolimui, tiek gynybai. Jie turi vieninteleles pasaulyje veiksmingas antisatelitinę ir priešbalistinę sistemas. Ši pastaroji yra išdėstyta apie Maskvą, bet yra dar plečiama ir tobulinama. Jų tyrimai vėliausiose lazerių ir kitose moderniose srityse gali jiems duoti žymių pirmenybių.

SOVIETŲ STRATEGIJA IR NATO REAKCIJA

Sovietai daug reikšmės skiria karo su vakarais pradinei fazei. Jie mano, kad ji gali nulemti ir visus sekančius įvykius. NATO bijo, kad sovietinis žaibinis karas galėtų juos (t. y. NATO)

sugniuždyti per kelias pirmąsias dienas. Antra vertus, abiejų pusių strategai sutinka, kad Varšuvos pakto pajėgos negalėtų laimėti karo, kuris užtruktų ilgiau kaip savaitę. Galvojama, kad po to rezervai, daugiausia iš JAV, galėtų invaziją atremti.

Nuo 1967 m. NATO laikėsi "lankščia reakcija" vadinamos strategijos. Tas dėsnis įgalina sąjungininkus gintis nuo invazijos nebranduolinėmis pajėgomis, ypač puolimo ankstyvoje fazėje. Sekantis tarpsnis būtų sustiprinti gynybą panaudojant veikimo zonoje branduolinius ginklus. Galutinė atrama būtų JAV strateginės branduolinės pajėgos.

S. T.

TECHNIKOS VAGYSTĖ

Nors Sovietų Sąjunga turi milžininką skaičių mokslininkų ir inžinierių, dirbančių prie industrijos tyrimų, tačiau technikos "vagystė" yra nepaprastai išvystyta. Pagal esamus duomenis ten dirba 900,000 aukštų kvalifikacijų žmonių, remiamų vieno milijono pagalbinio personalo. Pusė tų žmonių dirba grynai karinės industrijos "vagystėje".

Pastebėję, kad Vakarų technologija yra pasiekusi aukštesnį lygį, sovietai labai išplėtė "vagystės" sistemą. Vakarų valstybėse, norėdami prisivyti toli pažengusius Vakarus. Į šį reikalą yra įjungta jų diplomatai, užsienio prekybos ministerija, KGB ir GRU.

Ši technikos "vagystė" yra vykdoma legaliai ir nelegaliai. Vakarų žinovų nuomone, sovietai tokiomis priemonėmis sutaupė apie 100,000 žmogaus metų (Man-years) mokslinių tyrimų, kas padėjo jiems pagerinti arba patobulinti 5000 sovietų karinių programų.

Šiam technikos vogimui sovietai taip pat naudoja savo mokslo akademijos tarptautinius ryšius.

Nors Sovietų Sąjunga išleidžia kiekvienais metais daugiau inžinierių ir mokslininkų negu Amerika, tačiau jiems nepavyko įvykdyti techninės revoliucijos, kaip kad įvyko Vakaruose. Istoriskai tik pelno sistema gali

tokią revoliuciją sukelti.

Kita priežastis Sovietų Sąjungos atsilikimo šioje srityje — jų uždara sistema, draudžianti mokslininkams turėti laisvą pasikeitimą patirtimi bei laimėjimais su Vakarų mokslininkais.

Nors technikos "vogimas" sovietams padėjo daugelyje sričių, besivejant Vakarus, tačiau šiuo metu Amerika vistiek tebedominuoja kompiuterių, elektrooptinių taikymo aparatų, laivų navigacijos, mikroelektroninėje srityje, robotų gamyboje ir telekomunikacijoje. Todėl šiose srityse sovietai ypatingai yra aktyvūs "vagys", nes eina kalbos, kad Amerika yra pasiryžusi šią "vagystę" sustabdyti, deportuodami tūkstančius sovietų agentų. O tai jau yra būtina, norint apsaugoti krašto gyvybinius interesus.

Paul L. Adams, Amerikos karo laivyno štabo patarėjas, rašo, kad sovietai, gavę F-18 naikintuvo radaro paslaptį, sutaupė ne tik 55 milijonus dolerių, bet ir tūkstančius metų — "man year" — tyrimams bei bandymams šioje srityje. Ne tik sutaupė: pasinaudodami Amerikos tyrimais, jie įtaisė šį radarą savo naikintuvuose MIG29 ir SU27. Kas blogiausiai, žinodami šią radaro paslaptį, jie surado priemones, kaip padaryti šį radarą mažiau efektingu, tuo priversdami Ameriką ieškoti naujų būdų išlyginti šiai sovietų persvarai.

J.S.

TREČIAS PASAULINIS KARAS

Kongresmano Jim Courter (Resp. iš New Jersey) straipsnis, išspausdintas Heritage Foundation bulletenyje Nr. 2, pasklides po visą Ameriką, turėtų paveikti kiekvieno amerikiečio galvoseną, kad jis yra saugus ir joks karas negresia.

Savo straipsnyje kongresmanas tiesiais klausia: "Ar sovietai ruošiasi Trečiajam pasauliniam karui?"

Klausimo rimtumui paremti jis nurodo į Sovietų Sąjungos ir Varšuvos pakto nuolatinį savo karinių pajėgų didinimą bei jų ginklavimosi puolamąjį charakterį, nors jų taikos propa-

ganda bando Vakarų pasaulį įtikinti, kad jie siekia tik taikos.

Tuo tarpu Amerikos gynyba yra įkyriai stabdoma liberalių kongresmanų bei senatorių, nors jau ir buvęs prezidentas Karteris buvo pradėjęs reikalauti stiprinti Amerikos karines pajėgas, matydamas Sovietų Sąjungos karinę persvarą.

Kongresmanas Courter rūpinasi, kad šiuo metu Amerika neturi strateginio plano karui laimėti, jeigu sovietai pradėtų karą. Vietoje to plano Amerikos specialistai kalba, kaip sustabdyti tokį karą nei jo laimint, nei pralaimint...

Tame pačiame Heritage Foundation bulletenyje paskelbta ir kita žinia, kur pranešama, jog Amerikos State Departmento Rytų skyriaus pareigūnė St. Louis mieste savo pranešime žinomos organizacijos "The World Affairs Council" pareiškė, kad Sovietų Sąjungos ir Varšuvos pakto karinės jėgos Rytų Europoje yra gynimosi pobūdžio.

Buvęs publikoje generolas paklausė kalbėjusią Martha Mautner, kaip suprasti jos teigimą, kai yra vieša paslaptis, kad Sovietų Sąjunga viršija NATO ir Amerikos jėgas tokiu santykiu: tankais 1:4, divizijom 1:2, laikydami savo vakarinių sienų teritorijoje 3 milijonus tonų amunicijos atsargų. O tai daroma tik ruošiantis pulti, o ruošiantis gintis amunicijos atsargos yra dėstomos užnugaryje.

J.S.

IŠ SOVIETŲ KARINĖS SPAUDOS

* Sovietų plk. ltn. O. Vitkovski kariniame žurnale reiškia susirūpinimą dėl trūkumo kariniam reikalams profesionalų-mechanikų. Sovietų armijoje nėra profesionalų liktinių puskarininkų, kaip kitose valstybėse.

Autorius skundžiasi, kad mechanikai, baigę dviejų metų privalomą tarnybą, nepasilieka, bet grįžta į privatų gyvenimą. Toks nuolatinis mechanikų keitimasis ypač apsunkina tinkamą lėktuvų priežiūrą ir atsiliepia į aviacijos dalinių aukštos parengties stovį.

KOVA TARP SAVŲJŲ

Didelį triukšmą lietuvių spaudoje sukėlęs LB nutarimas išleisti Lietuvos okupacijų istoriją ir tam reikalui pakviesti OSI įstaigų kurį laiką tarnavusi istoriką Saulių Sužiedelį po LB vadovybės paaiškinimo ir Sauliaus Sužiedėlio atviro laiško šiek tiek apri-
 mto. Triukšmauta dėl didelės sumos, skirtos veikalui parašyti, ir dėl autoriaus tinkamumo tokiam veikalui rašyti. Apie jo kvalifikacijas niekas nekėlė balso, tik kritikam nepatiko jo tarnyba **gero vardo lietuvių tarpe neturinčioje įstaigoje**. Triukšmas gal iš viso nebūtų toks didelis buvęs, jei LB būtų iš anksto paaiškinusi, kokio dydžio suma yra skiriama veikalui parašyti, kodėl buvo pasirinktas dr. Sužiedėlis, kokia bus veikalo apimtis (ne tik vokiečių, bet ir sovietų okupacijos su reikalingu įvadu iš paskutiniųjų nepriklausomybės metų) ir kas tikrins veikalo turinį.

Apgailėtina, kad šiaip jau labai veikli ir efektinga **Americans for Due Process org-ja** pateikė iš kažin kur ištrauktus klaidingus ir provokuojančius duomenis apie visą užmoji. O LB visas šis triukšmas tegu būna pamoka ateičiai, kad apie stambesnio masto projektus visuomenė turi teisę būti laiku painformuota.

Nesmagu, kad santykius tarp LB ir **Americans for Due Process** yra sugadinęs per jų tarpą perbėgęs juodas katinas. ADP iš LB padalinių yra gavusi nemažos paramos, o kad LB tiesioginiai savo kapitalu neremia ADP veiklos yra nesunkiai pateisinamas. Didžiausia LB parama ateina iš Lietuvos nepriklausomybės atstatymo minėjimuose surinktų aukų, kurios yra skiriamos Lietuvos laisvinimo reikalams, o ne atskirų lietuvių gynybai. Gaila, kad ir mūsų žurnalistai, išgirdę tik vienos pusės argumentus, šokosi agituoti neaukoti LB. Niekas neragino neremti Vliko, kai jis savo pareiškimu prieš visos lietuvių visuomenės nusistatymą nerėmė reikalavimo jungti Vilniaus arkivyskupiją į Lietuvos bažnyčios provinciją.

O ADP ir LB geriausiai padarytų, suradusios bendrą kalbą ir užkasusios kovos kirvius, nes abi dirba gerą darbą.

JAUNIMO KONGRESAS

Visa lietuvių spauda savo skaitytojus informavo apie Australijoje 1987 m. pabaigoje ir 1988 m. pradžioje vykusį VI pasaulio lietuvių jaunimo kongresą. Nėra įmanoma suorganizuoti didelį renginį taip, kad visi būtų patenkinti. Neišvengė priekaištų ir

šis kongresas. Buvo kaltinama PLB valdyba už nevisai užbaigtą kongreso organizaciją, nes kai kurie kongreso dalyviai nežinojo, ar jie yra atstovai, ar tik svečiai. Buvo kaltinami ir Australijos organizatoriai už tai, kad nesinaudojo lietuviškom patalpomis ir išvyko į tokią aplinką, kur lietuvių visai nebuvo. Galėjo būti ir daugiau klaidų, bet reikia atsiminti, kad jo organizavimas sudarė gerą lietuviškos veiklos pagrindą visiems tiems, kurie bet kuriuo būdu buvo įsijungę į organizacinį kongreso darbą.

ŽYDAI LIETUVĖS RĖMUOSE

Pasaulio lietuvis 1987 m. lapkričio ir gruodžio numeriuose spausdina anksčiau žurnale pradėtus skelbti A. Zubro straipsnius apie žydus Lietuvoje.

Ražydamas apie žydų būklę vokiečiams įgygiavus į Lietuvą, A. Zubras (*Pasaulio lietuvis*, 1987 m. lapkričio) nurodo, kad to meto sukilėliams Vietinės apsaugos štabas buvo įsakęs jokių sąskaitų nesuvaldinėti ir nekerštauti, o tik rūpintis tvarkos atstatymu, valstybinio ir privataus turto apsauga, administracijos, policijos ir susižinojimo priemonių atkūrimu. Bet kai kur, ypač mažesniuose miesteliuose ginklai buvo panaudoti be teismo sprendimo atsiskaitymui su komunistų bendradarbiais. Karštatai tik komunistams už visai neseniai įvykdytus išvežimus, bet ne tik žydams. Vietinės apsaugos vadai, siekdami suvaldyti sukilėlių sauvaliavimą, paprašė vokiečių karinį komendantą paraikauti, kad visi ginklai būtų sunėsti į susikūrusias lietuvių komendantūras.

Plk. Vitkovski kritikuoja ir aviacijos mokyklas, ruošiančias šiuos mechanikus. Jie nesą paruošti dirbti šių dienų modernioje ir komplikuojoje aviacijos ginklų sistemoje.

*Pradedant 1988 metais, kaip žurnalas *Red Star* praneša, sovietų karinė vadovybė nutarė sustiprinti fizinių auklėjimą kariuomenėje.

Gen. Maruachak aiškina, kad nors

fizinis paruošimas visada buvo svarbia karinio paruošimo dalimi, bet dabar bus vienu iš pagrindinių karinio paruošimo elementų.

Jis aiškina, kad moderniškas karas vis daugiau ir daugiau reikalaus fizinio patvarumo ir ištvermės.

Įdomu, kad pirmą kartą yra kreipiamas dėmesys moterų fiziniams auklėjimui.

*Plk. A. Petrov, rašydamas žurnale *Foreign military review*, tvirtina, kad AIDS virusas buvo paskleistas iš Amerikos karinių laboratorijų Fort Detrick, MD. Žinią jis paėmęs iš Airijos laikraščio *Sunday Times*.

Pastaba. Aišku, toji žinia klaidinga, nes Amerikoje visi žino, iš kur AIDS atsirado.

J.S.

Toks įsakymas buvo išleistas birželio 28. To paties komendanto įsakymu buvo pradėti organizuoti savisaugos batalionai iš buvusių Lietuvos kariuomenės karių. Iš pradžių turėta vilčių, kad šie batalionai sudarys Lietuvos kariuomenės užuomazgą, todėl jų susikūrė kelios dešimtys. bet greitai apsigauta, nes šiuos batalionus ir lietuvių policiją vokiečiai, perėmė savo žinion. Už pasišalinimą grėsė tokia pat bausmė kaip už dezertavimą. Batalionai buvo naudojami kelių, geležinkelių, tiltų apsaugai.

Vokiečių vadovybė pradėjo žydu getus steigti 1941 m. liepos pradžioje. Jais rūpinosi generaliniai ir sritiniai komisariai. Getai buvo suorganizuoti Kaune, Vilniuje ir Šiauliuose, o kituose miesteliuose žydai taip pat buvo izoliuoti, bet greitai jie ten buvo likviduoti specialių vokiečių dalinių. Gaila, bet likvidacijoje talkino ir kai kurie lietuviai, ypač Kauno darbo rūmuose susitelkę apie 40 žmonių dalinys ir Vilniuje 46 žmonių dalinys.

Autorius nusiskundžia, kad daugelis iš Lietuvos kilusių žydu, Izraelyje užimančių aukštas pareigas, kalbėdami apie Lietuvą ir lietuvius, užmiršta pastebėti, kad nepriklausomoje Lietuvoje žydai turėjo visišką kultūrinę ir organizacinę autonomiją, bet mielai prisijungia prie pakaltinimų lietuviams vokiečių okupacijos metu, nors gerai žino, kad žydu klausimas buvo išimtas iš lietuvių sveros ir paliktas tvarkyti vokiečiams. Buvo daug lietuvių, kurie, nebudami vokiečių draudimų, įvairiais būdais gelbėjo žydams, nors už tokį darbą jų laukė toks pats kaip žydu likimas.

ĮŠEIVIJOS SANTYKIAI SU LIETUVOS KAIMYNAIS

Tokia antraštė *Tėviškės žiburiai* sausio 19 paskelbė tais klausimais besirūpinančio LB veikėjo Algimanto Gurecko straipsnį. Čia autorius nurodo, kad sovietinę imperiją sudaro Sov. S-ga su septyniomis satelitinėmis valstybėmis (6 Varšuvos paktonariai ir Mongolija). Imperiją valdo

ŽVILGSNIS Į POLITIKĄ

Dr. Jonas Stiklorius

K A R A S

Politika ir karas yra dvi sąvokos kurios yra artimai susijusios viena su kita. Politiką galima apibūdinti kaip visumą priemonių, kurių imasi val-

stybė apsaugoti savo egzistencijai bei galiai ir, jeigu tiktai įmanoma, ją plėsti ir stiprinti. Tos priemonės gali būti ir būna įvairios: karinės ekono-

rusai ir savo ruožtu kontroliuoja satelitus. Jei kada pavyktų jos valdomom tautom sudaryti koaliciją prieš rusų viešpatavimą, susidarytų sąlygos rusų viešpatavimo atsikratyti.

Lietuvos laisvės sąjūdis ok. Lietuvoje palaiko santykius su tokiais pat sąjūdžiais Latvijoje, Estijoje ir Ukrainoje, bet tarp galimų sąjungininkų lenkai neminimi, nors jiems tokius santykius palaikyti būtų beveik neįmanoma. Todėl iševija bando tokius santykius palaikyti, nors ji negali jokių sprendimų tuo reikalu padaryti. Nereikia laukti, kad tarptautinės konferencijos santykius tarp lietuvių ir lenkų išspręstų. Jos greičiausiai tik patvirtins susidariusių faktinę padėtį. Keturios lenkų pagrindžio org-jos 1984 m. paskelbė pareiškimą, siūlantį laikyti dabartinių sienų su Ukraina, Gudija ir Lietuva. Ir PLB ir Vlikas veda pokalbį su tom pačiom lenkų pagrindžio org-jom, bet savo tarpe tuo reikalu nesikalba. Autorius siūlo bent šiuo klausimu surasti bendrą kalbą. Ir sudaryti iš abiejų specialių komisiją. Dialogas su lenkais gali išspręsti iki šiol užsitęsusių ginčą ir sudaryti bendrą frontą prieš bendrą priešą.

Lietuvos likimas gali priklausyti ir nuo vokiečių, nors jie dabar yra nustumti už Oderio ir Neissės upių, suskaldyti į dvi valstybes ir Lietuvai pa-

vojaus nesudaro. Vokietija nesitiki atgauti Rytprūsių, nes ten nebeliko vokiečių. Bet vokiečiai pyksta, kai lietuviai reiškia teises į Karaliaučių. Lietuviams susidaro proga ir pareiga kalbėti ne tik Mažosios Lietuvos lietuvių vardu, bet ir už visus šiaurinius Rytprūsius. Visur turėtumėm pabrėžti to krašto sunaikinimą ir ten likusių lietuvių tautinį ir religinį persekiojimą.

Svarbu yra palaikyti draugiškus santykius ir su Ukraina, su kuria mūsų interesai sutampa, bet tai nelabai vyko. Reikėtų atsiradusias kliūtis nugalėti ir santykius plėsti. Su gūdais, kol jie reikalauja Vilniaus, nėra pagrindo jokiam dialogui. Jų pretenzijos į mūsų žemes yra tik jų tautinio jausmo netikrumno ir nepasitikėjimo išdava.

Su latviais ir estais santykiai geri, nors bendradarbiavimas galėtų būti sklandesnis. Jie už mus yra judresni ir kai kurie laimėjimai yra tik jų dėka pasiekti. Altas su jais sudarė Jungtinį baltų komitetą ir jam kurį laiką draudė palaikyti santykius su LB, bet paskutiniu metu ši problema išnyko. Artimai su jais bendradarbiaujama Amerikos baltų laisvės lygoje (BAFL) ir Batune. Seniai su Vliku buvo sutarta dėl PLB įjungimo į Pasaulio Baltų santalką, bet susitarimas iki šiol nevykdomas.

minės, diplomatinės, psichologinės ir dar kitokios.

Karo sąvoka originaliai buvo ir yra vartojama tais atvejais, kai valstybė siekia savo tikslų eliminuoti, sunaikinti kitos, konkuruojančios valstybės galią karinėmis, militarinėmis priemonėmis, atseit ginklais, kariuomene. Dabar tačiau imta karo sąvoką vartoti platesne prasme ir dabar jau priimta kalbėti apie diplomatinį karą, ekonominį karą, psichologinį karą etc. Gal teisingai buvo išsireikšta, kad mes kalbame apie politiką, kai valstybė siekia savo tikslų be jėgos, be kraujo praliejimo, bet kad mes kalbame apie karą, kai valstybės politika siekia panašių arba ir tų pačių tikslų vartodama smurtą, jėgą, ginklą, kariuomenę.

Žmonijos laikysena karo atžvilgiu buvo ir yra dvejopa, kartais net pati sau prieštaraujanti. Iš vienos pusės, karas yra reikalingas, net neišvengiamas, jeigu konkurentė valstybė, atseit priešas, nepasiduoda geruoju puolančios valstybės valiai ir jeigu ta puolanti valstybė, atseit agresorius, jaučiasi kariškai stipresnė, galingesnė. Jau senovės romėnai sakydavo, kad karas, ginklai yra „ultima ratio regum“ atseit, paskutinė, galutinė karalių priemonė, kurios imamasi tada, kai visos kitos anksčiau vartotos priemonės, pvz., mėginimas įtikinti, diplomatinės priemonės, ekonominis spaudimas etc. pasirodo neveiksmingos.

Iš kitos pusės, karas yra bausis savo priemonėmis ir savo pasiektais rezultatais. Teisingai sakydavo tie patys senovės romėnai, kad „Vae victis“, t. y., vargas nugalėtiesiems. Prieš šimtus metų, kai žmonės buvo labiau primityvūs ir gyveno tik atskiromis giminėmis arba tautelėmis, pralaimėjusiųjų likimas buvo ir aiškus ir žiaurus — vyrai buvo išžudomi, moterys ir vaikai imami vergais, ekonominės gėrybės atimamos arba sunaikinamos. Civilizacijai ir kultūrai žengiant pirmyn, karas pasidarė mažiau žiaurus, daugiau humaniškas. Štai, pvz., belaisviai jau nebebuvo be ato-

dairos žudomi jie jau buvo padaromi tik vergais, ekonomiškai eksploatuojami, išnaudojami. Kartais buvo bandoma juos nutautinti ir įjungti į laimėjusią tautą.

Buvo ir gražių, kilnių bandymų karo vedimą bent kiek sušvelninti, sukultūrinti. Štai Hagos mieste, Olandijoje, vyko dvi tarptautinės taikos konferencijos: pirmoji 1859 metais, kurioje dalyvavo 28 valstybės o antroji 1907 metais, kurioje dalyvavo jau 44 valstybės. Abiejų konferencijų išdavos buvo tarptautinės sutartys, kuriose jas pasirašiusios valstybės įsipareigojo karo atveju laikytis tam tikrų padarumo taisyklių: žmoniškai traktuoti belaisvius, taip kaip ir savo kareivius, neskriausti nekariaujančių civilių ir tt. Buvo, žinoma, išimčių. Tos sutartys visai nekludė J. A. Valstijoms ir D. Britanijai, šiaip rodos kultūringoms valstybėms, bombarduoti miestus kaip Hirošima ir dar tūkstančius visai niekuo nedėtų vyrų, moterų ir vaikų.

Antrojo pasaulinio karo metu buvo daromi skirtumai. Vakarų aliantų, būtent Prancūzijos, Anglijos, Amerikos, atžvilgiu Hitleris laikėsi tarptautinių sutarčių ir jų belaisvius traktavo padoriai, maždaug (ne visados) kaip savo kareivius. Iš kitos pusės sovietų raudonosios armijos belaisvius jis traktavo žiauriai, kartais blogiau negu gyvulius, visiškai nesiskaitydamas su tomis sutartimis, kadangi, kaip jis aiškino, Sovietų Sąjunga nebuvo nei tu, nei panašių sutarčių pasirašiusi.

Prie dabartinės aukštai išvystytos ir vis dar tobulėjančios atominių ir branduolinių ginklų technikos mums prieš akis stovi jau visai reali galimybė, kad žmonija išnaikins pati save kartu su bet kokia gyvybe visame žemės rutulyje. Sovietų Sąjunga jau dabar turi pakankamai šitokių atominių ginklų, kad galėtų išnaikinti visas J. A. Valstijas ir, jeigu ji to nedaro, tai tik dėlto, kad Amerika atsakytų tuo pačiu. Atseit, trumpai tariant, sovietai gali sunaikinti Ameriką, bet tik sunaikindami patys save. Štai kodėl

jau 40 metų nebuvo didesnio karo ir kodėl visai nepanašu j tai, kad įvyktų totalinis atominis karas.

Ekonominis karas taipogi gali būti visai efektyvus. Čia priemonių yra daugybė. Galime neleisti būsimam priešui pirkti jam būtinai reikalingų medžiagų ir žaliavų, net maisto civiliams gyventojams, galima uždėti jūrų blokadą etc. Galimybės tikrai plačios. Ryškus ekonominio karo pavyzdys yra Japonija, kuri 1941 metais užpuolė Ameriką, bet 1945 metais turėjo kapituliuoti. Tada pasinešė į ekonomines pastangas, kurios pasirodė tiek sėkmingos ir jiems uždirbo tiek bilijonų dolerių, kad japonai dabar skverbiasi ir į Amerikos, ir į Europos ekonomiką, ir imasi jas dominuoti. Kai kas spėja, kad jeigu eis taip toliau, tai priešime prie to, kad Japonija pinigais pasieks tai, ko jai nepasisekė pasiekti ginklais, būtent — pasaulio dominavimo.

Yra dar viena karo sritis, kurioje dabartiniu metu Sovietų Sąjunga yra pralenkusi ne tik Amerikos Jungtines Valstijas, bet ir iš viso laisvuosius Vakarų. Tas karas vadinamas psichologiniu karu; jį taipogi galima pavadinti propagandos karu. Ši karo sritis paremta visai paprasta, elementaria, bet kartu visai efektyvia teisybe: jeigu aš galiu prieš kareivio valią ir protą paveikti taip, kad jis nustoja ir ūpo, ir ryžto kariauti, tai tas priešas iš viso negalės kariauti ir man nereikės jo mušti karo lauke; mano laimėjimas bus užtikrintas. Vienas ryškiausiųjų šių laikų propagandinio, psichologinio karo pavyzdžių buvo prieš keletą metų pasibaigęs Amerikos karas prieš Vietnamą, pirmasis karas, kurį Jungtinės Amerikos Valstijos pralaimėjo. Amerika Vietname turėjo apie pusę milijono gerai ginkluotų kareivių ir taipogi didelę daugybę pačių geriausių, moderniausių ginklų, daug geresnių negu turėjo priešas — Šiaurės Vietnamas, bet Amerika vis tiek negalėjo laimėti. Žinovų nuomonės sutinka, kad tas karas buvo pralaimėtas ne Vietnamo džiunglėse, bet pačioje Amerikoje. Amerikos vyriausybė ne-

pajėgė tinkamai, pakankamai paveikti krašto viešosios nuomonės, ypač komunikacijos priemonių, būtent spaudos, radijo, televizijos etc., kurios didelė dauguma buvo nusistačiusios prieš tą karą ir sugebėjo sukelti pasipriešinimą ypač tų jaunų vyrų tarpe, kurie būtų turėję eiti į kariuomenę ir kariauti ten, Vietname. Amerikoje pasipriešinimas Vietnamo karui, reikia manyti, būtų iškilęs ir be svetimos įtakos, nes tas karas per ilgai užsitęsė, buvo nevisai gerai vedamas ir iš viso buvo nepopuliarus, tačiau yra beveik visai tikra, kad sovietų propaganda, atsargiai ir gudriai vedama, gana žymiai prisidėjo prie to pasipriešinimo sustiprinimo.

Viena iš priežasčių, kodėl Antrojo pasaulinio karo metu Hitleris sugebėjo taip ilgai ir kietai laikytis prieš didelę priešą persvarą, šalia vokiečių įgimto atkaklumo ir ryžto, buvo faktas, kad Hitleris turėjo propagandos ministrą daktarą J. Goebbels'ą, kuris sugebėjo labai gerai, tiesiog meistriškai, organizuoti visos vokiečių tautos dvasinį, psichologinį atsparumą. Goebbelso vadovaujama propagandos ministerija turėjo visas komunikacijos priemones — laikraščius, žurnalus, knygas, teatrą, filmas, radiją (televizijos tada dar nebuvo) savo griežtoje kontrolėje ir gerai, tiksliai jas manipuliavo.

Iš viso, kalbant apie psichologinį karą, apie propagandą, reikia konstatuoti, kad abu totalitariniai režimai, Hitlerio ir Stalino, Antrojo pasaulio karo metu buvo tuo atžvilgiu gerai organizuoti. Ne tik buvo daroma viskas, kas tik galima, kad palaikytų ne tik karių, bet ir civilių gyventojų dvasią, ryžtą ir moralę, bet ir, iš kitos pusės, abejuose režimuose buvo eina taip toli, kad žmonės, emę abejoti pergale arba siekę numušti nuotaikas, buvo baudžiami, kišami į kalėjimus arba net, sunkesniais atvejais, siunčiami į koncentracines stovyklas mirčiai.

Būtų klaida galvoti, kad šitoks psichologinis karas pasibaigė su karu 1945 metais. Jis Sovietų Sąjungoje

vyksta ir toliau. Sovietų propagandos ir psichologinio karo aparatas yra gerai organizuotas ir gana efektyvus. Sovietai tiems ir panašioms tikslams išleidžia stebėtinai dideles sumas pinigų, turi daugybę gerai paruoštų darbuotojų ir užsiima plačia veikla. Jų leidžiami propagandiniai laikraščiai, žurnalai, knygos, filmos, radijo programos yra lengvai prieinamos visame pasaulyje. Radijo programų beveik visomis pasaulio kalbomis jie turi daugiau negu laisvajame pasaulyje gaminamų. Įdomi detalė: "Voice of America" radijo programų Sovietų Sąjungos kalbomis trukdymui jie išleidžia daugiau pinigų negu Amerikos vyriausybė išleidžia toms programoms sudaryti ir išleisti į pasaulį.

Iš kitos pusės, sovietai rūpestingai stengiasi apsaugoti savo piliečius nuo to, ką jie vadina Vakarų, ypač Amerikos propaganda. Įdomu pastebėti, kad ir šiuo atžvilgiu, kaip ir daugeliu kitų, sovietai patys sau prieštarauja. Iš vienos pusės jie skelbia, kad jų oficiali ideologija, marksizmas - leninizmas, yra geresnė, tobulesnė ir pranašesnė negu Vakarų ideologija, būtent, krikščionybė ir demokratija, bet iš kitos pusės, jie stengiasi kuo rūpestingiausiai apsaugoti savo piliečius nuo tų vakarietišku idėjų. Jie, rodos, nemato ir nesupranta, kad jeigu tikrai marksizmas-leninizmas būtų geresnis ir pranašesnis už Vakarų skelbiamas idėjas, tai jos visai savaime viršytų tas vakarietiškas idėjas ir tada savo piliečių visiškai nereikėtų nuo jų saugoti. Šitaip stropiai kariaudami prieš vakarietiškas idėjas, jie nejučiomis pripažįsta, kad jų pačių idėjos menkesnės, mažiau patrauklios. Čia gal reikėtų prisiminti tą žinovą, kuris pasakė, jog marksizme yra ir gerų, ir naujų idėjų, bet bėda tame, kad gerosios idėjos nėra naujos, o naujosios nėra geros. Pavyzdys: panaikinti privačią nuosavybę yra nauja idėja, bet toli gražu ne gera. Iš kitos pusės, idėja kad neturi būti "išnaudojimo žmogaus žmogumi" yra gera, bet visai ne nauja: tą idėją jau skelbė Jėzus Kristus prieš du tūkstančius

metų, ir mums visai nereikia Karolio Markso ją mums priminti.

Nežiūrint jų sugebėjimų propagandos srityje, sovietai vis dėlto daro stambias klaidas. Net geriausia jų propaganda nustos efekto, kol jie paliks stovinčią sieną, skiriančią Vakarų ir Rytų Berlyną. Jeigu jie norėtų turėti tikrai efektyvią propagandą, jie būtų tą gėdos sieną seniai nuvertę, bet to jie, žinoma, negali padaryti, nes per daug jų gyventojų tada pabėgtų iš jų rojaus.

Mes, kurie esame pasirinkę aukštuosius krikščionybės ir demokratijos idealus, turime pagrindo džiaugtis vienu, pagrindinės reikšmės faktu: ligi šiol, nuo pat sovietinės 1917 metų revoliucijos, dar nebuvo nė vienos tautos ar valstybės, kuri sąmoningai, atviruose demokratinuose rinkimuose, būtų priėmusi sovietinę santvarką, marksizmo idealus. Tiesa, sovietams yra pasisekę pavergti eilę valstybių, bet jie yra tai padarę arba apgaulė — pvz. Kuboje, kur Castro pasisakė esąs komunistas tik po to, kai jis jau buvo užėmęs Kubą, arba smurtu, paprasta fizine ginklo jėga, kaip mūsų tėvynėje, Lenkijoje, Vengrijoje ir eilėje kitų valstybių. Tai pagaliau ir nestebėtina: kokia tauta sąmoningai atsisakys laisvės ir balsuos už vergiją. Ligi šiol tokios tautos dar nebuvo ir nepanašu į tai, kad tokia atsirastų ateityje. Tai ir yra viltis, kuri mus palaiko kovoje prieš sovietinį komunizmą. Mūsų aukštesnį idealai ilgai nui nugalės.

KARIUOMENĖS ŠVENTĖ CANBEROJE

Kariuomenės šventės minėjimas Canberoje įvyko 1987 m. lapkričio 28 d.

*Aš norėčiau prikelti nors vieną
senelį
iš kapų milžinų
ir išgirsti nors vieną, bet gyvą
žodelį
iš senovės laikų.*

Pagal šiuos mūsų poeto Maironio

žodžius Canberros ramovėnai pasirinko kaip leitmotyvą ir pagal jį pravedė 1986 m. Nepriklausomos Lietuvos šventę — minėjimą.

Girdėjome ltn. V. Biveinio ir ltn. S. Rato prisiminimus iš nepriklausomybės laikų, o tretysis kalbėtojas — tai jau šio krašto — Australijos armijos majoras Algis Bruzga. Jo kalba šiek tiek sutrumpinta:

“Dėkoju už man suteiktą progą šio minėjimo metu pasidalinti mintimis iš mano pergyvenimų Vietnamo kare.

Vietnamas randasi Azijos pietryčiuose, šiaurės rytuose yra Kinija, o vakaruose — Laos, Cambodija ir toliau Tailandas. Vietnamo istorijos pradžia apie 207 m. prieš Kristų, kada kiniečių karo lordas Chao To įkūrė valstybę, pavadindamas Nam Viet. Istoriniai duomenys rodo, kad toje srityje visą laiką vyko karai, kurie kartais tęsdavosi net apie 300 metų. Paskutinis karas prasidėjo 1945 m., kada įsisteigė komunistų partija Viet-Minh su vadu Ho Chi Minh. Pašalinus imperatorių Bo Dai, buvo sukurta “demokratinė respublika” Hanoi srityje. Į tai reagavo Vietname esantieji prancūzų okupaciniai kariuomenės daliniai, pradėdami kariauti su komunistais ir nacionalistais dėl senos padėties atstatymo. Karas tęsėsi aštuonis metus — iki 1954 metų, kada paskutinė prancūzų įgula prie Dien Bien Phu pasidavė. Tada Vietnamas buvo padalintas į dvi skirtingai valdomas sritis: komunistinė santvarka įvesta šiaurinėje krašto dalyje, o pietinėje, nacionalistų valdomoje, demokratinė santvarka. Ir nuo to laiko, t. y. 1954 m. prasidėjo pilietinis karas. Neilgai trukus, Amerika pradėjo remti nacionalistus pietinėje dalyje, siųsdama ginklus ir karinius instruktorius. Komunistus šiaurinėje krašto dalyje rėmė Sov. Rusija ir Kinija. Amerika reikalavo, kad kraštai, esantieji toje sferoje atsiųstų savo kariuomenes padėti Pietų Vietnamui kovoti su komunistiniu Šiaurės Vietnamu. 1962 m. Australija pasiuntė taip vadinamą “Military Aid Forces” 1965 m. Pietų Korėja — 2000 karių, 1966 m.

Phillipinai — 2000, nors ir nereguliaros kariuomenės. 1967 m. Tailandas taip pat pasiuntė savo kariuomenės dalinius.

1968 m. aš buvau pasiųstas į Vietnamą. Atvykus kilo klausimas: kas mūsų priešas? Aš suskirsčiau priešą į kelias grupes: Šiaurės Vietnamo kariai, gimę šiaurėje, mirti atvykę į pietus (born in North — to die in the South), Viet Cong — iš Pietų Vietnamo civilių gyventojų, prijuočiančių komunistams, o prie priešų taip pat priskiriu amerikiečių ir australų dalį visuomenės su žurnalistais ir televizija, palankiai nusiteikusiai komunistams. Galutinai — aplinka ir klimatas.

MAF (Military Aid Forces) — tai instruktoriai kariniam paruošimui. Jie buvo paskirstyti į įvairias sritis į Pietų Vietnamo karinius dalinius. 1964 m. gale pradėjo atvykti pėstininkai ir kitų dalinių kariai. Pirmieji batalionai buvo paskirti į Bien Hoa. Australijos kariuomenė gavo tam tikrą barą Phuc Tuy provincijoje. Pagrindinę stovyklą įrengė Nui Dat ir mažesnę — apie Horseshoe, netoli miestelio Dad Do. Štabas buvo įsikūręs Saigone, o administracijos dalinys gražiame kurorte Vung Tau.

Vietnamo kare nebuvo jokio fronto. Ir priešas, ir mes po visą mums skirtą sektorių ieškodavom vieni kitų, o susitikę kaudavomės. Į Vietnamą atvykau su savo pėstininkų batalionu, su kuriuo vykdėme pusę metų karo veiksmus. Antrą pusmetį buvau paskirtas psichologinio karo kuopos vadu.

Man vadovaujant pėstininkų batalionui, gaudavome pranešimą iš žvalgybos, kad priešas pasirodė tokioj tai vietoj. Padaręs planą, pasiųsdavau, pagal uždavinio dydį būrį ar kuopą. Kartais net didesnį dalinį. Jų uždavinys buvo surasti priešą, paimti nelaisvėn, arba sunaikinti. Tokie veiksmai užtrukdavo net keletą dienų. Jei tokiam daliniui pavykdavo gerai atlikti skirtą uždavinį, jis buvo siunčiamas į pagrindinę stovyklą dviem-trim dienom poilsiui. Po poilsio vėl grįždavo

į batalioną. Atsimenu, viena tokia operacija vyko į šiaurę nuo Nui Dat. Batalionas gavo įsakymą sunaikinti priešą, kuris veikė netoli vieno kaimo. Mes tada su šarvuočiais, helikopteriais ir sunkvežimiais pajudėjom link nurodyto kaimo. Aš gavau sekančią uždavinį: su šarvuočiais tuojau vykti į nurodytą sektorių, surasti tinkamą plotą, jį paruošti ir apsaugoti bent dvidešimčiai helikopterių nutūpimui. Įsakymą įvykdžiau su mažais nuostoliais: minos susprogdintas šarvuotis, du kariai sunkiai sužeisti. Tuojau buvo gabenama helikopteriais lengvoji artilerija, o sunkioji artilerija su sunkiais šarvuočiais ir dar vienas batalionas pėstininkų atvyko sunkvežimiais keliais. Tas pasirėngimas truko tik vieną dieną. Sekančią dieną traukėm į džiungles ieškoti priešo. Ilgai nereikėjo ieškoti. Po kelių susitikimų priešas neatlaikė mūsų spaudimo — pradėjo trauktis. Bandėm vyti, tačiau džiunglėse neįmanoma. Rezultate — ir mes turėjom nemažų nuostolių: 13 užmuštų, apie 30 sužeistų, iš kurių dalis buvo pašauti, kiti sprogsių minų sužeisti. Dalis susirgo malyria ar kitomis ligomis. Dalis buvo ir nuodingų gyvačių įgelti ar nuodingų vabalų. Priešo nuostoliai: 200 žuvusių, 20 paimta nelaisvėn, o 5 geruoju pasidavė. Ši operacija truko daugiau trijų mėnesių. Panašios operacijos visame Vietname vyko kasdieną.

Kaip anksčiau minėjau, antrą metų pusę praleidau, vadovaudamas psichologinio karo kuopai. Dirbome kaimuose, miestuose, o retkarčiais ir džiunglėse. Vietnamiečiams rodėme propagandines filmas, dalindavome spaudą, radijo, net ir televizijos aparatus, kad gyventojai sektų mūsų vedamą propagandą prieš komunistus. Kasdieną, mažiausiai po 3 valandas, skraidydavome lėktuvais ar helikopteriais ir per garsiakalbius skelbdavome propagandą ir mesdavome atsisaukimus, kuriuos paruošdavo belaisviai, jų buvę kovos draugai. Jie

(Nukelta į 144 psl.)

TREMTIES TRIMITAS

Redaguoja S. Kauneliėnė

531 W. Grand Blvd., Detroit, Mich. 48216

Šiuo adresu siųsti visą "Tremties trimitui" skirtą medžiagą

65 METAI NUO KLAIPĖDOS IŠVADAVIMO

VINCAS TRUMPA

Labai gerai, kad bent kas penkeri metai Los Angeles šauliai suruošia Klaipėdos krašto atvadavimo minėjimą. Tas kraštas ir visa Mažoji Lietuva per daug ilgai buvo mūsų lyg pavainikis.

Garsioje Simono Stanevičiaus "Šlovėje Žemaičių", kurią jis pats vadino "aukšta daina", o dabar kai kas ją laiko lyg pirmuoju Lietuvos himnu, skaitome ir tokias eilutes:

*Yr ką amžey pagadyna,
Cziesas ira sutaisyty.*

Kitoje vietoje tas pat Stanevičius rašė: "Juk lig šiolei taip dėstis ir su visais lietuviškais raštais, jog tie, kurie Karaliaučiuje, Tilžėje, Klaipėdoj ir Gumbinėje išeina, toli geresni yra, nekaip mūsų maldų arba giesmių knygos Vilniuje spaudžiamos".

Klaipėdos krašto atvadavimas ir jo įjungimas į Lietuvos respubliką yra labai geras pavyzdys, kaip dažnai sunku būna pataisyti tą, ką amžiai yra sugadinę. Tiesa, pats sukilimas pavyko gana lengvai, nors taip pat reikėjo kartais parodyti daug drąsos ir tiesiog įžūlumo. Mažosios Lietuvos lietuviai, padedami iš Didžiosios Lietuvos infiltruotų ir gerai parengtų šaulių ir karių, palyginti nesunkiai susidorojo su nedidele prancūzų kalniečių įgula. Žuvo berods tik apie 20 sukilėlių ir tik vienas prancūzas.

Tačiau, Dievuliau, kaip buvo sunki diplomatinė kova, kol pagaliau pavyko gauti pripažinimą iš galinųjų Vakarų, kad pagaliau Klaipėdos kraštas turi priklausyti Lietuvai. Ir tą priklausymą jie dar apnarpliojo visokiomis konvencijomis ir statutais, kad ir po to nei mažlietuvis, nei didlietuvis negalėjo jaustis visiškai to krašto šeimininkas esąs.

Kai šiandieną skaitai Galvanausko, Klimo, Krėvės ir kitų atsiminimus ir Prano Čepėno Lietuvos istorijos II tomą, negali nesistebėti ir nesigėrėti, kaip tose tiesiog gigantiškose diplomatinėse grumtynėse šauniai laikėsi palyginti jauni ir didesnio patyrimo neturėję mūsų valstybės vyrai. Juk Ernestui Galvanauskui tebuvo 40, Broniui Balučiu 43 metai, o Petras Klimas buvo vos 30 m. prašokęs jaunikaitis. Tiesa, jiems puikiai talkininkavo Oskaras Milašius, kuris visas jų notas ir memorandumus perrašydavo tokia puikia prancūzų kalba, kad Paryžius negalėjo atsistebėti, iš kur tokia nekultūringa Lietuva turi tokius gerus prancūzų kalbos stilistus. Mat jie, vargšai, nežinojo, kad tas pats Oskaras Liubič Milosz buvo vienas didžiausių prancūzų poetų. Man pačiam vėliau studijuojant Paryžiuje, kur tas pats Petras Klimas buvo mūsų ministeris, nekartą tekdavo girdėti kalbant apie mažos tautos didelį ambasadorių.

Nors S. Stanevičius kalbėjo apie tai, ką amžiai pagadino, tačiau iš tikrųjų patys amžiai negali nei pagadinti, nei pataisyti. Tik žmogus gali tuos amžius ir pagadinti, ir pataisyti. Vyresnieji mūsų tarpe galbūt dar prisimena, kai mūsų auksaburnis Stasys Silingas už mūsų Klaipėdos krašto ir visos Mažosios Lietuvos vargus visą bėdą bandė suversti ant vokiečių, išvadindamas juos teutoniškomis furijomis (furijos buvo romėnų pykčio ir keršto deivės). Taip ir mes dabar dažnai mėgstame visas savo bėdas suversti ant mūsų kaimynų atšlaimo, ypač toli nuo jų sėdėdami. Pykti iš tolo, kaip ir mylėti iš tolo, nėra jau toks didelis daiktas. Kartais tiesiog pro ašaras reikia pykti ir ant savęs, ir ant savo tautos. Man užtat

Programos atlikėjai ir pravedėjai: iš k. į d. paskaitininkas Vincas Trumpa, muz. Raimonda Apeikytė, Lietuvos kons. Vytautas ir solistė Janina Čekanauskai, š. kp. p-kas Juozas Pažėra, sol. Antanas Pavasaris, men. dalies pravedėja Liucija Mazeikienė ir š. kp. vicepirm. Kazys Karuža.

ir patinka mūsų poetas Jonas Aistis, nes jis kartais mokėdavo pasakyti karčios tiesos žodį mūsų pačių adresu. Jau prieš penkerius metus skaičiau ir šiandien noriu paskaityti vieną jo posmą, nes jis labai gerai pasako, kas ištikrųjų kaltas dėl tų sugadintų amžių:

*Tu jieškojai garso ant Juodųjų marių,
Ant žydro Dunojajs tu pilis statei,
Kai iš tavo žemių tave pačių varė,
Kai savųjų marių tu jau nematei.*

1413 m. pradžioje Vytautas, kurį mes vadiname Didžiuoju, Kaune susitikęs su Vokiečių ordino maršalu Mykolu Kuchmeisteriu, pareiškė: "Prūsai yra taip pat mano tėvų žemė, ir aš jos reikalausiu ligi Osos upės, nes tai yra mano tėvonija... O kur yra Ordino tėvonija?" ne be ironijos paklausė Vytautas. Deja, nors tai jau buvo po Žalgirio mūšio, Vytautas neprijungė prie Lietuvos ne tik visų Prūsų, ar Mažosios Lietuvos, bet jis neprijungė net ir Klaipėdos krašto. O kai XIX a. pradžioje ir Palanga buvo prijungta prie Kuršo gubernijos, Lietuvos pajūrio paliko tik mažytis ruoželis, kaip paukščio snapelis, nors išmintingasis Simonas Daukantas ir kalbėjo, kad "žemaičiai nenor nuo jūros atstoti, kaip nuo lango šviesos". O tos šviesos taip maža bepaliko. Štai kodėl turime būti dėkingi sukilusiems mažlietuviams, šauliams ir kariams, kurie bent iš dalies sutaisė tą, ką irgi amžiais buvo pagadinę.

Šiandien, dėkui Dievui, Lietuva turi 94 kilometrus kol kas gražaus pajūrio. Klaipėdos kraštas yra integralinė Lietuvos dalis, nevaržoma jokių konvencijų ir statutų, pati Klaipėda lietuviškėja ir auga, neseniai pakrikštijusi savo 2-šimtai tūkstantąjį kūdikį.

Tačiau dar yra Mažoji Lietuva anapus Nemuno: yra Ragainė, kuri dabar paversta Nemanu, yra Tilžė, kuri dabar vadinasi Sovetskias, yra Tolminkiemis, kuris dabar pavirto į Cistyje prudy. Yra daug ir kitų gražiais lietuviškais vardais vadintų miestų ir kaimų, upių ir ežerų, kalnelių ir slėnių. Jie visi dabar surusinti. Atimti vardą vietovei yra daugiau negu ją nužudyti. Nežinau, ar istorijos analitikai žino kitą tokį barbarišką aktą. Žiauriai kovojo Amerikos baltieji su tikraisiais šios žemės šeimininkais, bet vis dėlto bent vietovių pavadinimų nepakeitė. Net Hitleris nedrįso visų Mažosios Lietuvos vietovardžių suvokietinti. Tik žiaurusis Stalinas tą galėjo padaryti.

Kadise Maironis buvo paskelbęs šūkį: O Vilniaus nepamiršk, lietuvi! Ir jis jo nepamiršo. Šiandien Vilnius yra Lietuvos sostinė ir jis nuolat lietuveja ir auga, gal net per smarkiai!

Šiandieną mes turime skelbti kitą šūkį: O Mažosios Lietuvos nepamiršk, lietuvi! Nes to mes jai esame skolingi. Jau iš anos Simono Stanevičiaus citatos matėme, ką Mažoji Lietuvą reiškė Didžiajai

Lietuvai. Kai XIX a. viduryje lietuvių tauta buvo atsідūrusi ant bedugnės krašto, iš kur jai atėjo pagalba? O gi iš Mažosios Lietuvos. Tada tai ten susiorganizavo Tikrų lietuvių tautos ir jos kalbos bičiulių draugija, kuri ragino leisti lietuvių kalbos žodynus. Vėliau toji pati Mažoji Lietuva priglaudė ir Aušrą,

ir Varpą, ir Apžvalgą, ir Tėvynės sargą. Man atrodo, kad joks lietuvis nei dabar, nei po šimto metų nesutiks, kad Mažvydo Ragainė būtų paversta į Nemaną, Vydūno Tilžė — į Sovetską, o Donelaičio Tolminkiemis — Čystyje Prudy.

O Mažosios Lietuvos nepamiršk, lietuvi!

Kai trys stos, visados daugiau padarys. Iš k. Los Angeles ramovėnų pirm. Vl. Šimoliūnas, birutiečių pirm. Nelė Apeikienė ir šaulių pirm. J. Pažėra.

CICERO JŪRŲ ŠAULIŲ KUOPA "K L A I - P Ė D A" ateinančiais metais minės savo gyvavimo 25 metų sukaktį. Šiai sukakčiai paminėti bus išleista knygutė, kurią redaguoja žurnalistas Vaclovas Prūsas, o bus spausdinama Vlado Vijeikio spaustuvėje.

Daugelis buvusių kuopos šaulių yra išsikėlę gyventi kitur. Būtų gerai gavus jų prisiminimus su nuotraukėle. apie mirusius kuopos šaulius, prašoma, kad parašytų jų artimieji ir pridėtų jų fotografijas.

Priimami sveikinimai ir skelbimai. Puslapio kaina 100, pusė — 50 ir ketvirtis — 25 doleriai.

Visais šio leidinio reikalais kreiptis į kuopos pirmininką Juozą Mikulį: 10321 Kipling St., Westchester, Ill. 60153.

S. Paulauskas

Karolis Milkovaitis, buv. Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje pirmininkas, gavo tokio turinio padėkos raštą:

DLK Vytenio Šaulių Kuopos Valdyba,
P.O. Box 4861, Melbourne 3001, Australia.

Karoliui Milkovaičiui,
6743 So. Rockwell St.,
Chicago, Illinois 60629

1987.12.28

Didžiai gerbiams broli Milkovaiti!

Melbourno DLK Vytenio šaulių kuopa yra Jums labai dėkinga už Jūsų ilgametį tremties šaulių sąjungai pavyzdinę ir teisingą vadovavimą. Jūsų kadencijose atlikote didelius kultūrinius darbus ir teisingai stengėtės išspręsti visus pasitaikiusius šaulių veikloje nesklandumus, nors Lietuvos priešai visokiausiomis gudrybėmis ir melu stengėsi Jus išmušti iš Jūsų šauliško kelio.

Mes, Melbourno DLK Vytenio kuopos šauliai, tvirtai tikime, kad Jūs būsite nepriklausomos Lietuvos teigiamai įvertintas, pagerbtas ir padėka atlygintas, už ką Jūs nuoširdžiai kovojote ir tebekovojate. Linkime tautinės ištvėrmės ir geros sveikatos.

Su aukšta šauliška pagarba

J. Kvietelaitis,
kuopos pirmininkas

B. Kaminskas,
sekretorius

KLAIPĖDOS KRAŠTO MINĖJIMAS PRIE RAMIOJO VANDENYNO

Juozo Daumanto šaulių kuopa su-
renge Klaipėdos krašto prijungimo 65
metų sukakties minėjimą 1988 m.
sausio 10 d. Los Angeles.

Programa: 10 val. 15 min. ryto,
sekmadienį, vėliavų pakėlimas
pradžios mokyklos aikštėje. 10 val.
30 min. — šv. Mišios Šv. Kazimiero
bažnyčioje, kurias laikė prel. dr. V.
Bartuška už žuvusius sukilime ir
vėliau mirusius šaulius, sukilėlius,
partizanus. Dalyvavo su vėliavomis
šauliai ir ramovėnai ir birutietės su
tautiniais rūbais palyda prie Ameri-
kos ir Lietuvos vėliavų. Šauliai ir
šaulės dalyvavo uniformuoti. Po šv.
Mišių buvo choro sugiedotas Lietu-
vos Himnas bažnyčioje, kuriam vado-
vavo kompozitorius Bronius Bu-
driūnas.

12 val. 15 min. po pietų įvyko
akademiniis minėjimas Šv. Kazimiero
parapijos didžiojoje salėje. Minėjimą
atidarė "J.D." š. kuopos pirm. J.
Pažėra, išryškindamas, kad susirinko-
me paminėti vieną žymiausių Lietu-
vos istorijos įvykių ir įvadinį žodį tarė:
"Prieš 65 metus šauliai ir savanoriai
savo ryžtų, drąsa ir kraujo auka ati-
darė jūros vartus mūsų kraštui į pla-
tųjį pasaulį. Klaipėdos kraštas su
pačiu Klaipėdos miestu ir uostu grįžo
atgal, po šimtmečių, į lietuvišką šei-
mą. Nors Klaipėdos kraštas ir buvo
prijungtas prie Lietuvos, tačiau teisi-
niai per visą Neprik. Lietuvos laiką
nebuvo tas klausimas 100% sutvarky-
tas. Po jos pamatais knisosi kylančios
Vokietijos naciai.

Po II pasaulinio karo Lietuva su

Klaipėdos kraštu buvo antru kartu so-
vietų okupuota ir liko sovietinė re-
spublika. Pokario metu vyko mūsų
kaimyninių valstybių sienų pa-
sistūmėjimai. Mažoji Lietuva su Ka-
raliaučiaus sritimi tapo tartum nieke-
no žeme. Ar nelaikas būtų pagalvoti
apie Maž. Lietuvos sujungimą su visa
Lietuva. Nesvarbu kokia sistema
šiandien Lietuvoje. Ji yra Lietuva ir
mes turime siekti, remti ir kelti klau-
simą dėl sujungimo".

Įnešamos į sceną vėliavos, vado-
vauja šaulys Kazys Karuža. Solistas
Antanas Polikaitis sugiedojo Ameri-
kos Himną. Tylos minute ir atsistoji-
mu pagerbti Klaipėdos krašto atvada-
vimo metu žuvę ir vėliau mirę su-
kilėliai.

"J. D." š. kp. pirm. Juozas Pažėra

Šv. Kazimiero parapijos kieme šauliai, birutietės ir ramovėnai su vėliavomis. Iš k. į d. I-oj eilėj: R. Sakienė, F. Galdikienė, birutiečių pirmininkė N. Apeikienė, O. Dovydaitienė ir K. Karuža. II-oj eilėj: V. Paplauskienė, E. Mikalonienė, B. Tampuskienė, O. Markraft, r. š. A. Bulota, B. Strikaitis, š. kp. p-kas Pažėra, ramovėnų pirm. Šimoliūnas. III-čioj eilėj: r. š. J. Uksas, J. Markevičius, r. š. sekr. V. Apeikis, r. š. V. Gilys ir J. Paplauskas. Nuotr. K. Karužos

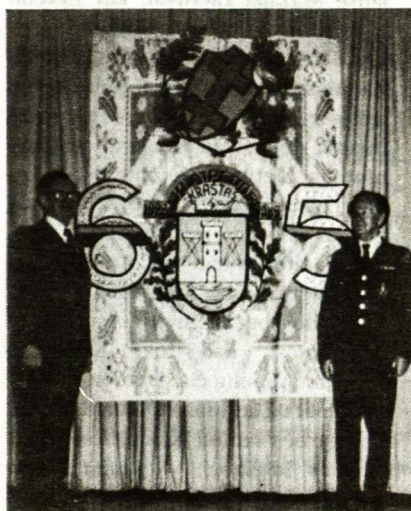
pradėdamas akademinį minėjimą pasveikino šiais žodžiais susirinkusius: "Didžiai gerbiamas Lietuvos generalinis konsule Vytautas Čekanauskas, savanoriai — kūrėjai, Vyčio kryžiaus kavaleriau plk. Jonai Andrašūnai, buv. Klaipėdos krašto komendantė, organizacijų atstovai ir mieli losangelečiai. Malonu matyti tamstas taip gausiai susirinkusius į šį svarbų minėjimą — akademią, minint Klaipėdos krašto atvadavimo 65 metų sukaktuves. Po to š. kp. pirm. J. Pažėra pakvietė toliau programą vesti Karužą, kuris kvietė tarti iš eilės žodį: konsulą ir organizacijų atstovus, kurių iš eilės pažymiu kalbas: Lietuvos gen. kons. Vytauto Čekanausko žodis:

— Prieš 65 metus Klaipėdos krašto gyventojų išreikšta valia, šios lietuviškos žemės pagaliau buvo prijungtos prie savo kamieno — laisvos ir nepriklausomos Lietuvos. Šį įvykį tuo metu dalinai pagreitino ir kaimynų lenkų siekimas savų tikslų — Klaipėdos miesto sutarptautinimo. Ir tik susipratusių vietos lietuvių pastangomis ir parama iš Lietuvos, įvykęs sukilimas ir greitas krašto prie Lietuvos prijungimas, laikinai, išsprendė klausimą mūsų naudai. Deja, 16-kai metų prabėgus, kas kraujo auka buvo iškovota, be kraujo lašo buvo ir prarasta tam pačiam, tik dabar jau kryžių iškreipusiam, vokiečiui okupantui.

Kurie skaitote lietuvišką spaudą turėjote pastebėti paskutiniame 1987 metų Tėviškės žiburių numeryje straipsnį apie kelionę nuo Elbės iki Klaipėdos. Ten atasakojama grupės vokiečių turistų iš Federalinės Vokietijos respublikos įspūdziai pirmą kartą lankantis Klaipėdoje. Pagal juos lydėjusio *Bild am Sonntag* laikraščio redaktoriaus žodžius, jie — vokiečiai — jieškojo "savo" Memel, bet surado sovietų miestą lietuviškai vadinama Klaipėda. Kasgi buvo tie turistai? O gi Steputis, Sprogis, Plennis... Pagal korespondentą tai pavardės, kurios apščiai sutinkamos šiame krašte, ir tie savotiškom vokiškom (mano pa-

braukta — V.Č.) pavardėm kadaise čia jautėsi kaip namie.

Nedaug, jei išvis ką nors mes šiandien galime daryti dėl Klaipėdos nusovietinimo — padarymo jos lietuvišku miestu, jeigu dar ji tokia ir nėra. Tačiau daug daugiau galime pasidaryti kita linkme — būtent, kad ji niekada nebūtų ir vokiška! Pradėkime tad su tokiais, kuriems Plennis, Steputis, Sprogis yra senos vokiškos pavardės, kad laikui atėjus, nereikėtų mums naujai vartyti istorijos knygų, jieškant įrodymų, kad tai mūsų genčių apgyvendintos žemės, kad yra mūsų lietuviški vardai, ir kad Klaipėda ir visas kraštas yra integrali Lietuvos dalis.

Iš k. į d. Juozo Daumanto kp. pirm. Juozas Pažėra ir vicepirm. Kazys Karuža prieš minėjimą

L. K. V. S-gos Ramovės pirmininko Vlodo Šimoliūno tartas žodis:

Didžiai gerbiami šio minėjimo dalyviai! Minint Klaipėdos krašto 65 metų — prijungimo prie Lietuvos sukaktį, noriu, nors labai trumpai, prisiminti vieną charakteringą epizodą, kuris turėjo pagrindinę reikšmės Klaipėdos krašto sukilėliams, atnešęs galutinę pergalę ir laimėjimą.

Kaip žinome, visos lietuvių pastangos ir bandymai ramiau, taikiau būdu

prijungti Klaipėdos kraštą prie Lietuvos — nedavė vaisių. Tada Mažosios Lietuvos ir Didžiosios Lietuvos vyriausybės kartu ėmė ruošti ginkluotam konfliktui — sukilimui.

Klaipėdos kraštą tuo metu valdė provokiška direktorija, kurią rėmė Alijantai, t. y. — didžiųjų valstybių atstovai, su prancūzų kariniu komisaru Petisnė priešakyje. Jie visi norėjo, ypač lenkai, kad Klaipėda būtų laisvas miestas (Freistadt), nepriklausomas nuo Lietuvos. Klaipėdos vadovaujanti žmonės sudarė Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetą, kuris savo keliu paskelbė, kad esamoji provokiška Petisnė Klaipėdos direktorija yra neteisėta, ir kartu paskelbė naują, lietuvių sudarytą direktoriją, kurios sudėtinį įėjo vietos žymiausi veikėjai — lietuviai.

1923 metais sausio mėn. 15 dieną, su pagalba vietos šaulių, savanorių ir žmonių iš Didžiosios Lietuvos, su palginti mažomis, aukomis, užėmė Klaipėdos kraštą. Alijantai, su komisaru Petisnė į tai labai reagavo ir skubos keliu paprašė prancūzų vyriausybės ginkluotos pagalbos. Netrukus į Klaipėdos uostą įplaukė prancūzų keli karo laivai ir su alijantų žinia įteikė lietuviams sukilėliams griežtą notą — ultimatumą: — laike 3-jų valandų atstatyti buvusią santvarką, — priešingu atveju, karo laivais bus bombarduojamas Klaipėdos miestas ir žiauriai nubausti sukilėliai ir jų vadai.

Po trumpo pasitarimo bendras lietuvių sukilėlių komitetas nelaukta aištriu tonu atsakė Alijantų štabui, — duodamas jiems ultimatumą ir tik 30 minučių terminą, — sutikti su Klaipėdos sukilėlių reikalavimais arba, priešingu atveju, išdėstyti sukilėlių kariniai daliniai gaus įsakymą pradėti karo veiksmus (Dar prie ultimatumo pridėjo, būk viena "didelė valstybė" yra pažadėjusi paramą, jeigu Lietuva būtų Alijantų užpulta!). Alijantai gavę iš lietuvių tokį drąsų ir griežtą ultimatumą, labai reagavo ir vengdami įsivelti į ginkluotą konfliktą be savo vyriausybės sutiko, — lietu-

viams nusileido ir karo veiksmai nebuvo pradėti. Lietuviai savo tikslą pasiekė, Klaipėdos krašto kovą laimėjo drąsa ir sumanumu.

Mieli broliai ir sesės šauliai! Šis mažas, Klaipėdos krašto kovų epizodas, lygiai kaip ir ankstyvesnieji nepriklausomo Lietuvos laisvės kovų įvykiai, aiškiai parodo, — “kad nieko neverta tautos teisė, jeigu ji neparemta tautos kalaviju! “Būkime budrūs ir visada pasiruošę ateities bandymams!

ALTO Pirm. Antano Mažeikos taras žodis minėjime:

— Didžiai Gerbiamas Lietuvos Generalini Konsule Vytautai Čekanauskai ir Ponia, Gerbiamas Vyčio kryžiaus kavalieriaus plk. Jonai Andrašūnai ir Ponia, mieli šauliai ir šaulės, mieli šios šventės dalyviai.

Minėdami Klaipėdos Krašto 65 metų prie Didžiosios Lietuvos prijungimo sukaktį, šiandieną mes džiaugiamės ir reiškiamo didžią pagarbą ir padėką Klaipėdos Krašto lietuviams patriotams ir Šaulių Sąjungai sugražinusiems mums Klaipėdos kraštą.

Per ilgą 500 metų laikotarpį Klaipėdos Kraštas buvo atplėštas nuo Lietuvos. Tik didelė meilė savo Kraštui, Mažosios Lietuvos lietuvių patriotų pasiukojimu ir noru būti laisviems padėjo iškovoti savo kraštui laisvę.

Šiandieną ALTą sudarančių organizacijų vardu dėkoju Juozo Daumanto šaulių kuopos šauliams ir šaulėms už šio minėjimo surengimą ir progą geriau pažinti mūsų garbingą praeitį.

Mažosios Lietuvos Bičiulių Draugijos vice-pirmininko Vlado Bakūno sveikinimas:

— Klaipėdos krašto atvadavimo minėjimas yra Lietuvos Šaulių Sąjungos paliktas šauliams tremtyje mandatas, kuris vykdomas, kai kur, o ypačiai ten, kur yra Šaulių Sąjungos aktyvo narių, ypačiai gyvenusių Klaipėdos krašte, kurių vienas yra ir

Los Angeles šaulių kuopos vadovybėje — kurio iniciatyva buvo surengta, jau kelis kartus, anksčiau ir štai dabar, šiandien, Klaipėdos atvadavimo minėjimas — tai Kazys Karuža, mano laikais gyvenęs ir veikęs Klaipėdos krašte, būdamas Lietuvos valstybinės tarnybos sudėtyje.

Jo praktiškų veiklos darbų, kaip ir Algirdo Gustaičio raštų ir žemėlapių, istoriko Vinco Trumpos kalbų bei straipsnių spaudoje dėka — Klaipėdos klausimas yra dabar ir bus ateityje palaikomas gyvu mūsų publikos atmintyje, nes su juo susidursime ateityje, istorijos bėgyje, nevien dėlto, kad Klaipėda kada nors priklausė Mažajai Lietuvai, kur gyveno ir lietuviškai kalbėjo Martynas Jankus, Kristijonas Donelaitis, Dovas Zaunius, dr. Gaigalaitis, Jonas Vanaigaitis ir kt. mažlietuviai — bet svarbiausia dėlto, kad Klaipėda yra vienišelis Lietuvos išėjimas jūros keliais į platųjį pasaulį ir tai yra neišvengiamas istorijos reikalavimas Lietuvai. Dėlto, mano požiūriu, negali būti Lietuvos be Klaipėdos — arba Klaipėdos be Lietuvos. Asmeniškai džiaugiuosi, kad toks Klaipėdos minėjimas šaulių čia šiandien surengtas. Ačiū už tai Juozo Daumanto kuopos garbės šauliui Kaziumi Karužai ir visiems šauliams — šaulėms, prisidėjusiems prie šio gražaus minėjimo surengimo.

Valstiečių liaudininkų vardu kalbėjo Alena Grigaitienė — Devenienė, bet priminė, kad ji nėra įgaliota. Ji trumpu žodžiu nušvietė savo šeimos glaudžius ryšius su filosofu Vydūnu, kurios tėvas J. Vileišis kalbėdavosi apie Klaipėdos krašto sujungimą su Didžiąja Lietuva ir visuomet palaikydavo glaudžius santykius su mažlietuviais. Antra, ji pasidžiaugė, kad vietos šauliai visuomet surengia Klaipėdos krašto minėjimus ir nepraleidžia progos svarbesnes sukaktis paminėti. Taip pat ji pasigėrėjo gražia scenos dekoracija, Klaipėdos krašto emblema, kurią piešė dail. Alfonas Petrauskas.

JAV Lietuvių Bendruomenės Vakarų Apygardos Pirmininkė Angelė Nelsienė atsiuntė raštišką sveikinimą, nes ji buvo išvykusi organizacijos reikalu į Čikagą. Sveikinimą perskaitė K. Karuža:

— Lietuvos Bendruomenė su didele pagarba ir dėkingumu šiandien prisimena visus Klaipėdos sukilimo kovotojus ir taip pat žuvusius sukilėlius, šaulius ir partizanus. Su nemažesne pagarba prisimena ir vertina visus individus ir organizacijas, bet koku būdu prisidėjusius prie Klaipėdos krašto pažangos, lietuviybės ugdymo ir kultūrinio klastėjimo.

Nuoširdžiai sveikinu šio minėjimo rengėjus ir dalyvius, o taip pat programos atlikėjus.

Lietuvos kartu su Klaipėdos kraštu ir visa Mažąja Lietuva išlaisvinimas iš pavergėjo tegu lieka mūsų visų misija, vykdoma sutelktinėmis pastangomis.

Pasibaigus kalboms ir sveikinimams, Kazys Karuža pakvietė skaityti paskaitą istoriką Vincą Trumpą. Paskaita nuosekliai ir turininga. Po paskaitos solistas A. Politkaitis sugiedojo Mažosios Lietuvos Himną.

Po to buvo pakviesta meninės dalies programos pravedimui Liucija Mažeikienė.

Meninė dalis: Solistė Janina Čekanauskienė ir solistas An tanas Pavasaris padainavo kelias liaudies dainas ir iš operos: 1. Sol. J. Čekanauskienė padainavo: Okeanas — muz. G. Gudauskienės, 2. Tykiai tykiai — l. d. harm. Broniaus Budriūno. Solistas Antanas Pavasaris padainavo: užburti gintarai — muz. Ona Metrikienė, ž. Antanas Metis ir Kastyčio arija iš operos “Jūratė ir Kastytis” — K. V. Banaitis. Solistai: Janina Čekanauskienė ir Antanas Pavasaris padainavo duetus: Sėdžiu už langelio — l. d. harm. Stasio Šimkaus ir Pražydo sodai — J. Stankūnas. Solistams akompanavo muzikė Raimonda Apeikytė. Publika nesigailėjo katučių. Po meninės dalies solistai buvo apdovanoti gėlėmis. Gėles Liucija Mažeikienė prisegė plk. J. Andrašūnui, buv. Klaipėdos

krašto komendantui, gen. kons. V. Čekanauskui ir savanoriui kūrėjui M. Barauskui.

Po meninės dalies sol. A. Polikaitis sugiedojo Lietuvos Himną, akomponavo Raimonda Apeikytė. Programos ir meninės dalies atlikėjams š. kp. pirm. J. Pažera padėjo šaulių kuopos vardu: prel. dr. V. Bartuškaitė, konsului Vyt. Čekanauskui, ramovėnų pirm. Vl. Šimoliūnui, Alto pirm. A. Mažeikai, Alenai Grigaitienei-Devenienei, Maž. Liet. B-lių Djos vicepirm. Vl. Bakūnui, istorikui

Vincui Trumpai, LBVA-dos pirm. Ang. Nelsienei, Birutiečių pirm. N. Apeikienei ir birutietėms už dalyvavimą su tautiniais drabužiais akademiniame minėjime, Karužai už rengimą minėjimo, Solistams: J. Čekanauskienei, A. Pavasariui, muzikai R. Apeikytei, sol. A. Polikaičiui, scenos dekoratoriui dail. Alf. Petrauskui, už meninės dalies pravedimą L. Mažeikienei, aukotojams, aukų rinkėjui J. Avižieniui, už gėlių parūpinimą L. Stadalninkienei. Padėka sesėms šaulėms už paruoštas

vaisės ir paaukotus pyragus: m. v-vei Juditai Paškauskienei, Onai Orlovienei, Marcelei Uksienei, Juzei Jakubienei, Birutei Tompauskienei, Danutei Paškevičienei, Elena i Pažerienei, Bronei Venckienei, Emilijai Mikalonienei, Strikaitienei, Onai Markroft ir kt.

Po visų minėjimo ceremonijų pirm. J. Pažera pakvietė programos atlikėjus ir svečius vaisėms į apatinę salę, kurioje vaišinos ir nenorom skirstėsi namo.

Kazys Šešupė

KLAIPĖDOS KRAŠTO IŠVADAVIMO MINĖJIMAS DETROITE

Sausio 17 d. savanoriai, ramovėnai, šauliai ir birutietės Šv. Antano parapijoje suruošė Klaipėdos krašto išvadavimo ir prie Lietuvos prisijungimo 65-sios sukakties minėjimą.

10:30 val. Šv. Antano parapijos bažnyčioje klebonas kun. Alfonsas Babonas aukojo šv. Mišias už gyvus, žuvusius ir mirusius Klaipėdos krašto vadavimo dalyvius, pasveikino minėjime dalyvaujančias organizacijas, paminėjo vaduotojų vertingą žygį ir atgautą Klaipėdos kraštą. Skaitinius skaitė Matas Baukys. Mišioms pataravo Stasys Grigutis, auką nešė Klaipėdos krašto vaduotojai — Stasys Šimoliūnas ir Vincas Tamošiūnas, gražiai giedojo parapijos choras, muz. Stasiui Sližiui vadovaujant. Prieš Mišias, Jūrų šaulių vadovui Broniui Valiukėnui vadovaujant, buvo įneštos į bažnyčią 6 vėliavos. Jas nešė: Lietuvos — Vacys Slušnys, Amerikos — Juozas Kinčius, savanorių kūrėjų — Stasys Šimoliūnas ir Vincas Tamošiūnas, Stasio Butkaus šaulių kuopos Alfonsas Lukas, Švyturio jūrų šaulių kuopos — Balys Telyčėnas ir Dariaus - Girėno klubo — Albinas Andriušaitis. Po Mišių ruošiančių minėjimą organizacijų ponių suruoštos vaisės parapijos salėje.

12:15 val. toje pačioje salėje vyko akademija ir meninė dalis. Priešais sienoje tarp krikščionybės plakatų

kabėjo Klaipėdos herbo plakatas ir stovėjo Amerikos ir Lietuvos vėliavos.

Minėjimą pradėjo LŠST ir ramovėnų Detroito skyriaus pirmininkas Mykolas Abarius, pasveikino atvykusius ir tarė įžanginį žodį. Turiningą ir šiai šventei skirtą invokaciją sukalbėjo kun. Alfonsas Babonas. Pagerbti Klaipėdos krašto vaduotojai. Birutietės Kristina Daugvydienė ir Eugenija Bulotienė Stasiui Šimoliūnui, Vincui Tamošiūnui ir programos atlikėjams prisegė po gėlę.

Albertas Misiūnas savo tartame žodyje papasakojo Mažosios Lietuvos ir Klaipėdos krašto po 1-jo pasaulinio karo padėtį, jų gyvenimą, darbą, pasirošimą, kovas ir Klaipėdos krašto prie Lietuvos prijungimą. Jo žodis gerai paruoštas ir sklandžiai svečiams perduotas, spausdinamas atskirai.

Marius Sauskas paskaitė savo kūrybos eilėraštį "Klaipėdos kraštas".

Muz. Stasiui Sližiui vadovaujant visi sugiedojome "Lietuva brangi, mano tėvyne" ir Lietuvos Himną.

Mykolas Abarius padėjo kun. Alfonsui Babonui už aukotas Mišias, pasakytą gražų pamokslą ir sukalbėtą invokaciją, organizacijoms — savanoriams, ramovėnams, šauliams ir Dariaus — Girėno klubui už dalyvavimą su vėliavomis bažnyčioje ir jas tvarkiusiam Broniui Valiukėnui.

Albertas Misiūnui už tartą turiningą ir gražų žodį, Mariui Sauskui už paskaitytą eilėraštį, Kristinai Daugvydienei ir Eugenijai Bulotienei už gėles, ponioms už iškeptus šiai šventei pyragus ir svečiams už gausų atsilankymą.

-o-

Klaipėdos krašto išvadavimas ir prisijungimas prie Lietuvos atitinkamai buvo paminėtas ir per abi lietuviškas radijo valandėles: sausio 15 d. Lietuvių melodijose ir sausio 17 d. Lietuvių balse buvo klausytojai supažindinti su Klaipėdos kraštu, jo kovomis ir prisijungimu prie Lietuvos ir sugrotas Mažosios Lietuvos Himnas "Lietuviais esame mes gimę, lietuviais turime ir būt".

A. Gr.

KLAIPĖDOS ATVADAVIMO ŠEŠIASDEŠIMTS PENKTOJI SUKAKTIS

ALBERTAS MISIŪNAS

Minėdami 65-ąsias metines, kai Klaipėdoje buvo iškelta lietuviška vėliava, turime neužmiršti, kad Vilnius yra Lietuvos širdis, o Klaipėda mūsų kelias į plačiuosius pasaulio vandenis ir į Vakarų civilizaciją. Šios sritys negali būti užmirštos lietuviškosios išeivijos, kaip negali būti užmi-

ršta ir pati Lietuva. Tad minėdami 65-tąją Klaipėdos atvadavimo sukaktį, tą didįjį mūsų tautos istorinį įvykį, turime, nors ir trumpai, pažvelgti į netolimą praeitį, tai į pirmąjį Nepriklausomos Lietuvos gyvavimo penkmetį.

Lietuvos Tarybai paskelbus Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo aktą, sukruoto ir Mažosios Lietuvos lietuvininkai-patriotai, kurie tų pačių metų lapkričio mėnesio 30-tą dieną, susirinkę Tilžėje pasirašo aktą (mūsų istorijoje Tilžės aktu vadinamą), kuriuo išreiškiamas mažlietuvių noras susijungti su atsistačiusios Lietuvos visuma, kitaip tariant, Mažosios Lietuvos žemės su Karaliaučiumi, Tilže ir Klaipėda turi tapti neatskiriamos Nepriklausomos Lietuvos valstybės dalimi.

Septynis šimtmečius Mažoji Lietuva buvo vokiečių valdžioje. Tiktai po Pirmojo pasaulinio karo, Versalio taikos sutartimi tik dalis Mažosios Lietuvos, tai yra Klaipėda ir jos kraštas atskiriamas nuo Vokietijos. Taikos konferencijos pirmininkas, prancūzas Klemenso, savo rašte, įteiktame vokiečių delegacijai 1919 metų birželio mėnesio 16-tą dieną, štai kaip teisingai Klaipėdos ir jo krašto atskirimą, cituoja: — “Kalbamasis kraštas (čia turima mintyje Klaipėdos kraštą) visados buvo lietuviškas. Jo gyventojų dauguma, kalbos ir kilmės atžvilgiu, yra lietuviška. Tas faktas, kad Klaipėdos miestas ir didžia dalimi yra vokiškas, tačiau nepateisina viso krašto palikimo Vokietijos valdžioje, o ypač dėl to, kad Klaipėdos uostas yra vienintelis Lietuvos išėjimas į jūras.” — Citata iš žurnalo “Mūsų Vilnius”, 1934 m. sausio mėn. laidos.

Juk palankesnio pareiškimo Lietuvai ir tikėtis negalėjo. Tas palankus Taikos Konferencijos pirmininko pareiškimas labai maloniai nuteikė Klaipėdos krašto lietuvininkus ir visą Lietuvą. Kai kam iš Lietuvos valstybininkų atrodė, kad santarvininkai, vadovaudamiesi Klemenso pareiškimu, didžiai pasitarnaus lietuvių tautos siekiams ir Lietuvos valstybės in-

teresam. Deja, po kelių metų užtruktusios prancūzų okupacijos paaiškėjo, kad Prancūzija, stipriai Lenkijos įtaigojama, apsisprendė Klaipėdą ir jos kraštą atiduoti Lenkijai, motyvuojant, kad Lietuvos valstybė dar galutinai nesusikūrusi ir savistoviam gyvenimui dar nepasiruošusi. Todėl Lietuva pajuto pavojų netekti Klaipėdos, o klaipėdiečiai pastovumo savame krašte ir Tilžės akte paskelbtų siekių įgyvendinimo.

Po Vilniaus tragedijos Lietuva visą laiką ir įvairiomis priemonėmis buvo gundoma susitarti su Lenkija, užtikrinant, kad tada Klaipėda ir jos kraštas bus tikrai priskirti Lietuvai. Tačiau, kai santarvininkai galutinai įsitikino, kad Lietuva jokiems vyliams nepasiduoda ir nepasiduos, tada jau atvirai pradėta ruošti dirva lenkų okupacijai Klaipėdos krašte. Tokiu būdu, gerai pažįstant nesuvaldomą lenkų imperializmą, Lietuvai grėsė pavojus iš visų pusių patekti į Lenkijos reples. Kaip anksčiau minėjau, kad Klaipėdos krašto lietuvių ir Lietuvos vyriausybė jau ir anksčiau buvo susirūpinę Klaipėdos likimu, bet paskutiniai santarvininkų politiniai ėjimai galutinai įtikino, kad be ginkluotos intervencijos nieko nebus laimėta ir pradėta ruošti sukilimui ir bandyti jėga atgauti Klaipėdą ir jos kraštą.

Todėl 1922 metų pabaigoje įkuriamas Vyriausias Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komitetas, kuris Jono Budrio vadovaujamas, uoliai ėmė ruošti dideliam ir drąsiam žygiui, tai 1923-ųjų metų sausio mėnesio 15-tos dienos ginkluotam sukilimui, kurį slapta rėmė Lietuvos vyriausybė, kariuomenė ir Lietuvos šauliai. Čia negalime tydomis praeiti nepaminėjus vieno fakto, kuris parodo Klaipėdos sukilėlių aukštą moralę ir didelį norą be kraujo praliejimo pasiekti užsibrėžtą tikslą. O buvo taip, kad porą dienų prieš galutiną sukilėlių laimėjimą, Jonas Budrys sukilėlių vardu kreipėsi į prancūzų vadovybę, prašydamas ją be pasipriešinimo įleisti sukilėlius į Klaipėdos miestą. Įteiktame rašte sakoma: — “Mums

siekiant atgauti Klaipėdą ir jos kraštą, ligi šiolei nepralietas nė vienas kraujo lašas, o viso krašto gyventojai su didžiausiu džiaugsmu sutiko mūsų savanorius. Tik prisiartinę prie Klaipėdos, mes buvome sutikti šautuvų ir kulkosvaidžių ugnimi. Mes sukilome tik nepakenčiamos Direktorijos nuversti. Su gerbiama prancūzų kariuomene mes norime nustatyti širdingiausių santykius. Dėl to, prašau, Jūsų Ekscelencija, gerbiamas Oberkomisare, atitraukti prancūzų kariuomenę į jos būstinę ir sulaukyti ją nuo karo veiksmų, o policijai įsakyti eiti savo tiesiogines pareigas ir nekliudyti mums ramiai įžengti Klaipėdon.” Citata iš to paties žurnalo “Mūsų Vilnius”.

Tuo tarpu Klaipėdos miestas jau buvo apsuptas. Sukilėliai neturėjo nei šarvų, nei gerų ginklų, bet jie turėjo kietą ryžtą, skatinamą tėvynės meilės, grumtis dėl tautos laisvės ir Lietuvos siekių. Todėl jokie santarvininkų grasinimai, jokie politiniai jų spaudimai nepalaužė jų kovos dvasios ir neatbaidė jų nuo drąsaus žygio. Klaipėdos atgavimas, arba, kitaip tariant, jos išlaisvinimas yra vienas reikšmingiausių mūsų tautos istorijos įvykių, kuriuo lietuvių tauta įvykdė Vytauto Didžiojo testamentą: — “Prasiverti išėjimą į plačiuosius pasaulio vandenis”.

Klaipėdos sukilimas ir jos atgavimas yra vienas iš ryškiausių pavyzdžių, kaip reikia turėti nepalaužiamą ryžtą siekiant tautos laisvės žiburio. Ir mes iš to įvykio privalėtume daug ko pasimokyti.

Po to, kas anksčiau pasakyta, daugeliui mūsų kyla klausimas, kodėl Lietuvai, esančiai pajūrio kraštu, taip ilgai truko prasiveržti išėjimą į plačiuosius pasaulio vandenis? Į tą taikliai atsako dr. Antanas Ramūnas, Laisvės komiteto leidinyje “Lietuva”, išleistame 1955-tais metais, kur sakoma: — “Atrodo likimas mus nubaudė už tai, jog nemylėjome galin-gojo Atlanto dukters Baltijos. Vis labiau ir labiau orientuodamiesi į rytus į Juodąją Jūrą, užmiršdami europinę

vikingų šiaurę, turinčią laisvą išėjimą į bekraščius Atlanto plotus. Todėl mes pamažu užtroškome dusinančiame kontinentinio gyvenimo katile.”

Nežiūrint viso to, tas didysis istorinis laimėjimas ir šiandieninėse tautos sutemose, pasilieka mums laisve žėrinčiu žiburiu, žadinančiu viltį, kad ir vėl Lietuva, su Vilniumi ir Kaunu, o Mažoji Lietuva, su Karaliaučiumi, Tilže ir Klaipėda, pergyvena visas audras ir vergijos tamsiąją naktį, ir Nemuno bei Neries šalyje, prie Baltijos gintarinių krantų nušvis laisvės rytojus mūsų tėvynei LIETUVAI!

PAMINĖTA KLAIPĖDOS ATVADAVIMO 65 METŲ SUKAKTIS ČIKAGOJE

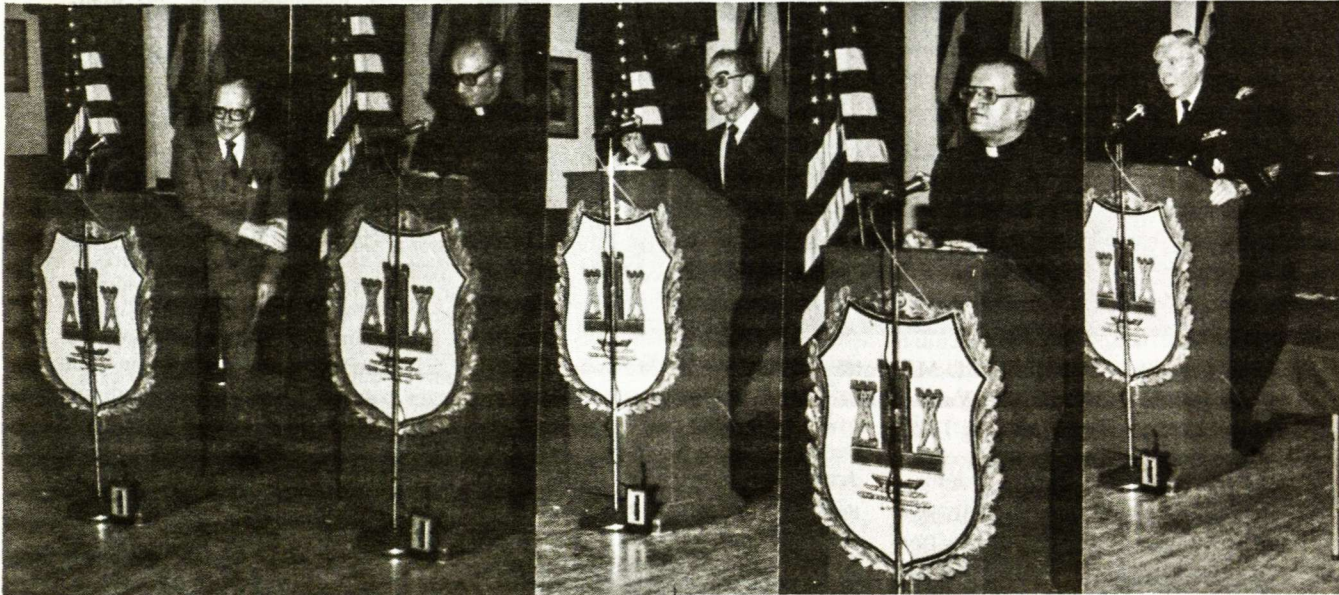
Š. m. sausio m. 17 d. Čikagos rajono jūrų šaulių pėdos jūrų šaulių kuopos, Šaulių namuose, surengė Klaipėdos krašto atvadavimo ir prijungimo prie Didžiosios Lietuvos šešiasdešimt penkių metų sukakties minėjimą.

Minėjimas, kurį pravedė “Nemuno” rinktinės pirmininkas E. Vengianskas, buvo pradėtas 2 val. p.p. organizacijų vėliavų įnešimu. Komanduojant j.š. A. Ašokliui, buvo įneštos J.A.V.-jų, Lietuvos, Mažosios Lietuvos, LKVS “Ramovė”, LŠST moterų, Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės, Gen. T. Daukanto ir Klaipėdos jūrų šaulių kuopų vėliavos. Vėliavas įnešus ir visiems sugiedojus Lietuvos himną, sekė invocacija, kurią giliai prasmingomis mintimis išreiškė LŠST vyr. kapel. tėv. J. Borevičius. Visiems stovint, minutės susikaupimu buvo pagerbti Klaipėdos atvadavimo kovose žuvę sukilėliai, savanoriai, kariai ir šauliai. Prisegant Klaipėdos krašto vėliavos spalvų juosteles minėjime dalyvavusiam Lietuvos kūrėjui savanoriui, aktyviam Klaipėdos krašto kovų dalyviui J. Tamuliui ir Mažosios Lietuvos rezistencinio sąjūdžio pirm. V. Žiobriui, buvo prisiminti visi pavergtoje Lietuvoje ir išėivijoje gyvenantieji tų kovų dalyviai. Toliau sekė trumpas rezistento

V. Ziobrio žodis ir pagrindinė šiam minėjimui skirta prof. B. Račkausko kalba.

Prof. B. Račkauskas savo žodyje trumpai nusakė Mažosios Lietuvos istorinius bruožus, amžių eigoje mažlietuvių pastangas kovoje dėl lietuviybės išlaikymo. Kalbėdamas apie velesnius laikus, paminėjo Tilžės akto, prilygstančio Vasario 16-sios akto, tolygią reikšmę, aptarė Klaipėdos krašto padėtį Antrojo pasaulinio karo išvakarėse ir kalbėjo apie dabartinę padėtį raudonojo slibino naguose. Nurodė, kad ateityje, kada Lietuva kelsis nepriklausomam gyvenimui, teks vėl kovoti su mūsų buvusiais sąjungininkais-kaimynais lenkais dėl Klaipėdos uosto ir ragino, jau dabar iš anksto tam ruoštis. Baigdamas savo mintis, prelegentas, prof. B. Račkauskas, patarė nepamiršti Klaipėdos krašto bei uosto reikšmės Lietuvai ir visada būti pasiruošus, kad ir ginklo kovai, kuri bus neišvengiama.

Prelegento įdomios, karingos ir giliai prasmingos mintys buvo susirin-

Mažosios Lietuvos Dr-jos pirm. V. Žiobrys, LŠST vyr. kapl. tėv. J. Borevičius, prelegentas prof. B. Račkauskas, evang. Tėviškės parap. kleb. kun. Dumpis, kalbėję Klaipėdos atvadavimo 65 m. sukakties minėjime ir minėjimo programą pravedęs Nemuno rinkt. pirm. E. Vengianskas š. m. sausio 17 d. Šaulių namuose, Čikagoje.

Nuotr. montaž. A. Aleksandravičiaus

Organizacijų vėliavos Klaipėdos minėjime. Komanduoja j. š. A. Ašoklis.
Nuotr. A. Aleksandravičiaus

Vyrų kvartetas: V. Liauba, M. Mikutaitis, L. Žirlys ir A. Marmas. Akomponuoja kvarteto vadovė B. Variakojienė. Nuotr. A. Aleksandravičiaus

kusių gausiais plojimais palydėtos, o rinktinės pirmininkas, visų dalyvavusių vardu išreiškdamas padėką, prof. B. Račkauskui prisegė Klaipėdos krašto vėliavos spalvų juosteles.

Oficialioji minėjimo dalis buvo baigta Tėviškės parapijos klebono kun. Dumpio baigiamosios minties maldos žodžiais. Buvo išneštos iš salės vėliavos. Pradėta minėjimo

trumpa meninė dalis, kurią atliko naujai susiorganizavusi, pirmuosius žingsnius scenoje žengęs vyrų balsų kvartetas, B. Variakojienės vadovaujamas.

Programoje: B. Variakojienė padeklamavo Klaipėdos krašto kovų dalyviams pagerbti skirtą, jos pačios sukurtą patriotinį eilėrašį "Savanorio Motina", o dainininkai V. Liauba, M.

Mikutaitis, A. Marma ir L. Žirlys padainavo penkias dainas — "Rambyno pušys" (Rimavičiaus), "Vakaro daina" (Bražinsko), "Gegutėlė" (než. partizano) ir "Norėčiau aš keliauti". Programos atlikėjams buvo atsidėkota plojimais.

Baigiant minėjimą "Nemuno" rinktinės pirm. E. Vengianskas išreiškė padėką tėv. J. Borevičiui ir kun. Dumpiui už maldas. Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio ir draugijos pirm. V. Žiobriui už tartą žodį, prof. B. Račkauskui už įdomią pagrindinę kalbą, organizacijoms — LKVS "Ramovė", Mažosios Lietuvos Lietuvių dr.-jai, Vytauto Didžiojo šaulių rinktinei, LŠST moterims, Jūrų šaulių rinktinės vadovybei ir pirm. V. Išganaičiui už leidimą pasinaudoti sale. Taip pat B. Variakojienė, jos vadovaujamam vyrų balsų kvartetui: V. Liaubai, M. Mikutaičiui, A. Marmai ir L. Žirliui už atliktą meninę programą. Dėkojo prisidėjusiems prie šio minėjimo organizacinio bei pravedimo darbų ir gausiai jame dalyvavusiems. Minėjimas buvo baigtas visiems sugiedojus Mažosios Lietuvos himną — "Lietuviai esame mes gimę" Po minėjimo dalyvavę buvo pakviesti užkandžiams-sumuštiniais, kava ir pyragais pasivaišinti, už ką jūrų šaulių moterų vadovėms J. Skamai, U. Zinkienei ir jūrų šaulėms, pagaminusioms skanius užkandžius, priklauso padėka.

Užsklandai malonu paminėti, kad šiame minėjime gausiai dalyvavo šauliai, ramovėnai, mažlietuviai ir Čikagos patriotinė lietuviška visuomenė, užpildžiusi šaulių namus. Minėjimas visokeriopa buvo sėkmingas, rodantis lietuviškosios visuomenės ir patriotinių organizacijų šaulių organizuotos veiklos pasireiškimams maloniai teigiamas nuotaikas ir tvirtą paramą Čikagoje. Padėka dalyviams, pagarba šio minėjimo rengėjams-jūrų šaulių Nemuno rinktinei ir jos vadovybei!

Krsp.

JŪROS DIENA

Š. m. liepos mėn. 12 d. Union Pier, MI, įvyko jūrų šaulių tradicinė Jūros dienos šventė. Šiais metais buvo eilė ją paruošti ir praveisti Gen. T. Daukanto j.š. kuopai Čikagoje. Be pačių rengėjų, šiame tradiciniame Jūros dienos renginyje dalyvavo "Klaipėda" j.š. kuopa iš Cicero, "Švyturio" j.š. kuopa iš Detroito ir Vytauto Didž. rinktinė iš Čikagos.

11 val. visi šauliai susirinko Gintaro vasarvietėje vėliavų pakėlimui. Gen. T. Daukanto j.š. kuopos p-kas E. Vengianskas pravedė pakėlimą ir raportą. Raportą priėmė LŠST Centro v-bos vicep-kas, Sąjungos garbės šaulys Vl. Išganaitis ir jūrų šaulių vadovas M. Abarius. Vėliavas pakeliant buvo sugiedoti Amerikos ir Lietuvos himnai. Tolimesniam vėliavų tarnybos tvarkymui buvo pakviestas J. Mikulis, "Klaipėdos" j.š. kuopos p-kas.

11:30 val. toje pačioje vasarvietėje, prie mėlynuojančio Michigano ežero, paūksmingų medžių pavėsyje buvo laikomos Šv. Mišios. Apart šaulių, susirinko gana didelis būrys čia gyvenančių ar atostogaujančių lietuvių. Mišias laikė kun. tėvas J. Borevičius, S.J., Šaulių Sąjungos kapelionas. Skaitymus atliko J. Balutis.

Po mišių tėvas J. Borevičius pašventino nupintą vainiką, kurį sesės, lydimos visų šauli, nunešė prie ežero kranto. Kadangi mūsų didžiulis ežeras yra dar daugiau padidėjęs ir pakilas tai negalėjome, kaip visada, prieiti prie kranto. Buvusi smėlinga pakrantė dabar jau randasi po vandeniui. Du daukantėnai j.š. paėmę vainiką siaurais laipteliais nukėlė jį į valtį ir nusiųrė į ežero gilumą paskandino. Tuo buvo pagerbti žuvę ir mirę jūrų šauliai. Sugiedojus "Marija, Marija" giesmę, šios apeigos buvo užbaigtos.

Jau eilę metų kaip šauliai talkininkauja ir ramovėnams, nes tuo pačiu metu yra aplankomos ir laisvosios Lietuvos prezidentų eglės, bei jų atminimui pastatyti paminklėliai. Vieną iš jų yra pasodinta buvusio prezidento Antano Smetonos. Šios eglės randasi Michigan City International

Friendship Gardens. Tiesa, LKVS-gos Ramovė Čikagos skyriaus vėliava dalyvavo ir Gintaro vasarvietės iškilmėse. Ši, jau irgi tradicija tapusiu, prezidentinių eglė ir paminklėlių aplankymą pravedė LKVS-gos Čikagos skyriaus vicep-kas E. Vengianskas.

Ta proga pakviesti tarti trumpą žodį: buvęs ilgametis Čikagos skyriaus Ramovė p-kas K. Juškaitis, Vyt. Didž. rinktinės p-kas Vl. Išganaitis, birutiečių p-kė ponis Legeckienė, CV-bos narys, jūrų šaulių vadovas M. Abarius ir Union Pier Lietuvių D-jos narys kpt. A. Klimavičius. Visi savo trumpose kalbose pabrėžė, kad šis lankymas prezidentinių eglė yra reikalingas ir prašė ramovėnus jo nenutraukti, bet tęsti ir kiekvienais metais aplankyti.

Visi paminklėliai buvo papuošti gyvų gėlių puokštėmis. Gale sugiedojus Tautos Himną ir nuleidus vėliavą šios aplankymo apeigos buvo užbaigtos.

E. Vengianskas pakvietė atvykti pas save pietums.

Jau pernai ruošiausi aplankyti ir pamatyti mielo Edmundo prieš keletą metų įsigytą naują gyvenvietę, bet laiko aplinkybės tada neleido. Įsivaizdavau jį gyvenanti žymiai toliau nuo Union Pier, bet mano apsirakta. Jis begyvenąs vos tik apie mylią nuo vasarvietės, jau Lakeside vardu vadinamą.

Aukštų eglė, ąžuolų ir kitų lapuočių medžių pavėsyje erdvus gyvenamas namas ir kiti pastatai. Gale namo, tikriausiai ponios iniciatyva, įrengtas didžiulis daržovių bei vaismedžių daržas, gėlių klombos. Visas šeimininkų plotas, gal daugiau akro, aptvertas vieline tvora. Nemanau, kad ir karštos dienos, kaip ir šis sekmadienis, sudarytų jiems nepatogumų.

Atvykę jau radome pilną kiemą automašinų. Savąją turėjome pastatyti gatvėje. Sodybos siauresnėje pusėje rikiavosi stalai. Jau dauguma jų buvo užimti anksčiau atvykusių. Gyvenamo namo verandoje kiekvienas galėjo

pasiimti pietus. Lauke stovėjo kitas stalas su įvairiais gėrimais. Pasirinkimas gana didelis ir visi galėjo savo skoniu susirasti, ko norėjo. Bevalgant ir besidalinant dienos įspūdžiais ir lietutis truputį pakrapino, bet labai trumpai ir dėl to niekas nepurkštavo.

Tikiu, kad šiuos šaunius pietus ir gėrimus parūpino Gen. Daukanto j.š. kuopos valdyba. Ir visa tai — nemokamai.

Dėkojame šeimininkams už malonų priėmimą ir sėkmės daukantėnams!

Ap. Sklopas

Detroito šauliai

ŠVYTURIO KUOPOS SUSIRINKIMAS

Švyturio Jūrų šaulių kuopos narių metinis, visuotinis, informacinis susirinkimas įvyko sausio 24 d. Šv. Antano parapijos patalpose. Kuopos pirmininkas Bronius Valiukėnas atidarė susirinkimą ir pristatė susirinkime dalyvaujančius svečius: LŠST pirmininką Mykolą Abarių, LB Michigano apygardos ir žurnalistų Detroito skyriaus pirmininką Vytautą Kutką, St. Butkaus šaulių kuopos pirmininką Eduardą Milkų. Įnešta į salę kuopos vėliava, paskaityta susirinkimo darbotvarkė.

Atsistojimu ir tylos minute pagerbti mirę kuopos nariai: majoras Kazimieras Daugvydas ir pastatyto paminklo Pilėnuose mecenatė Nelė Urbšaitienė.

LŠST Šaulių žvaigždės ordino medaliu apdovanotas kuopos sekretorius Romas Macionis. Medalį jam prisegė moterų vadovė Ona Selenienė ir LŠST pirmininkas Mykolas Abarius, o pažymėjimą įteikė jūrų šaulių vadovas — kuopos pirmininkas Bronius Valiukėnas. Praeitų metų susirinkimo protokolą paskaitė Albina s Grigaitis. Protokolas priimtas.

Kuopos pirmininkas Bronius Valiukėnas pranešė, kad kuopa metų laikotarpyje turėjo 4 valdybos posėdžius. 4 renginius, metinį susirinkimą, 2 išvažiavimus (Union Pier

ir Hamilton) ir suruoštos bendros Kūčios.

Svarbiausias renginys - kuopos 20 metų sukakties paminėjimas. Vėliau paskaitė LŠST išleistą aplinkraščių. Po to paminėjo, kad kuopa rėmė radijo valandėles, spaudą ir kitas organizacijas. Kartu su savanoriais, birutietėmis ir St. Butkaus kuopos šauliais ir ramovėnai surengė Lietuvos kariuomenės šventės ir Klaipėdos krašto išlaisvinimo minėjimą, dalyvauja Vasario 16 minėjimuose.

Žodį tarė, susirinkimą pasveikino ir palinkėjo sėkmės LŽST pirmininkas Mykolas Abarius.

Kuopos išdininkas Albinas Grigaitis nušvietė kuopos finansinį stovį, kuopos sekretorius Romas Macionis pasakė, kad jis visus posėdžius užprotokolavo ir daugiau nieko neturįs pasakyti. Administratorius Balys Telyčėnas ir statybos vadovas Antanas Šiurkas pasakė, kad dabar, žiemą, Pilėnuose jokie darbai nevyksta, pasiruošę laukia pavasario.

Moterų vadovė Ona Selenienė savo pranešime pasakė, kad moterų šaulių tikslas yra ne pinigai, o dirbti ir gerame stovyje užlaikyti Pilėnų stovyklą, juk garbė ir pasididžiavimas Švyturio jūrų šaulių kuopai turėti tokią gražią ir patogią stovyklą. Ilgais plovimais šaulės buvo pagerbtos.

Revizijos komisijos aktą paskaitė Albertas Misiūnas, kuriame pasakyta, kad išdininkas Albinas Grigaitis atskaitomybė veda tiksliai ir tvarkingai, pareikšdamas, kad kuopa yra darbščiose rankose ir pasiūlė pareikšti valdybai padėką. Plovimai.

Vieton Mykolo Abariaus, kuris išrinktas šaulių sąjungos pirmininku, vicepirmininku išrinktas Juozas Kinčius, o Antanas Grinius pakviestas būti kuopos korespondentu.

Juozas Kinčius pranešė, kad pas jį galima gauti LŠST statutą, šaulių ženklus ir uniformoms įvairius priedus. Vasarą Pilėnuose bus suruošta Jūrų diena ir kiti renginiai. Sugiedotas Lietuvos himnas, išnešta kuopos vėliava. Susirinkimą sklandžiai pravedė kuopos pirm. Bronius Va-

liukėnas, sekretoriavo Romas Macionis, dalyvavo 40 asmenų, tarp jų 4 jau minėti svečiai. Po susirinkimo sesės šaulės, vadovaujamos moterų vadovės Onos Selenienės, visus dalyvius pavaišino kavute ir skanumynais.

A. Gr.

WORCESTER MA. ŠAULIŲ KUOPOS VALDYBA

Praėjusių metų pabaigoje įvykusiame Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopos metiniam susirinkime, pasibaigus dabartinei valdybos kadencijai, išrinktas naujas pirmininkas. Valdyba su mažais pakeitimais perrinkta ta pati.

Pirmininkas Arūnas Grigalauškas. Pirmas vicepirm. ir šaudymo vadovas Juozas Blyžys. Antras vicepirm. g. š. Kazys Česna. Sekretorė, korespondentė ir paminklo prižiūrėtoja Janina Miliauskienė. Išdininkė Frances Spirauskienė. Kultūrinių reikalų vadovas Eduardas Meilus, sen. Moterų vadovė Anelė Maskeliūnienė, Turto globėja Genė Grigalauškienė. Revizijos komisija: Vytautas Ilgūnas ir Henrikas Ulrichas.

Naujas pirmininkas

Naujasis Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopos pirmininkas Arūnas Grigalauškas gimė nepriklausomoje Lietuvoje, bet mokytis ir bręsti jam teko rusų-bolševikų okupuotoje. Nežiūrint į tai, vaikystės dienos į jo širdį tėvų įdiegtą tėvynės meilę pasiliko ir tada, kada okupantai tą meilę visokiais būdais niekino, šmeižė ir stengėsi iš visų, bet ypatingai jaunimo širdžių išplėsti, tačiau jiems nepavyko jos išplėsti iš Arūno širdies. Jis pasiliko ištikimas Lietuvai ir jai meilę atsinešė į J.A.V., kada prieš 10 metų jo tėvelis Grigalauškas jį ir mamytę G. Grigalauškiene po daugelio laukimo metų atsiėmė iš Lietuvos.

Pradėjęs žengti pirmuosius gyvenimo žingsnius naujame pasaulio kontinente, jis rūpinosi ne tik išmokti anglų kalbą, gauti darbą, bet tuojau abudu su mamyte įstojo į Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopą. Po kelių metų

Arūną jau randame ne tik kuopos, bet ir Trakų šaulių rinktinės valdybose, sąžiningai atliekant jam pavestas pareigas.

Arūnas Worcesteryje baigė Quinsigamond Community College. Gavo darbą Thermo Environmental Instruments Inc. bendrovėje. Būdamas sąžiningas, po kurio laiko darbovietėje gavo paaukštinimą, o šiuo laiku Arūnas Grigalauškas jau yra darbų skyriaus vedėjas. Vakarais studijuoja Central New England College kompiuterių inžineriją. Tenka palinkėti Arūnui geriausios sėkmės darbe, studijose, o taip pat naujose Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopos pirmininko pareigose ir mūsų kuopos žaliają vėliavą parnešti į laisvą tėvynę Lietuvą.

Janina M.

ŽVILGSNIS Į J. DAUMANTO ŠAULIŲ KUOPĄ

Los Angeles Juozo Daumanto šaulių kuopa 1987 m. praleido laisvesnio darbo ženkle. Po Vasario 16-sios minėjimo vykusioje kuopos surinkime turėjo keistis kuopos valdyba, nes valdyba pareiškė atsistatydinimą ir reikalavo naujos valdybos rinkimo. Priežastis, kaip ir visur... laikas keistis, nebėra laiko... pavargę. Po ilgesnių diskusijų, daliai valdybos sutikus dar vienai kadencijai, perrenkama pirm. J. Pažėra, sekr. V. Apeikis, išd. J. Avižienis. Vicepirm. V. Šimoliūnui pasitraukus, jo vieton išrenkamas K. Karuža, moterų sekcijos vadovei V. Tuminienei pasitraukus, jos vieton grįžta J. Paškauskienė. Revizijos komisijon vietoj pasitraukusio M. Barausko išrenkamas Vl. Račius (vėliau miręs nuo širdies smūgio).

Vasaros metu, pusiau uždaroje formoje, kuopos pobūvyje pagerbiami kuopos aktyvieji nariai, savo darbu prisidėjusieji prie specialių darbų — parengimų. Vasara leidžiama 600 m. Krikščionybės jubiliejaus ženkle. Kai kurie nariai išvažiuoja Romon, kiti vasaros atostogoms lig ankstyvo rudens, kada vėl po šauliška vėliava dalyvauja 600 m. Krikščionybės minėjime lapkričio 22 d. Los Angeles katedroje.

Lapkričio 29 d. ruošiamas ramovėnų-birutiečių-šaulių bendras kariuomenės atkūrimo minėjimas. Minėjime turime pagrindiniu kalbėtoju "Kario" žurnalo redaktorių B. Raugą. Jo kalba visų minėjimo dalyvių buvo šiltai priimta. Programos meninėje dalyje pasirodė sol. S. Pautenienė ir sol. V. Šarnas. Ta pat proga "Kario" redaktoriui B. Raugui šauliai, birutietės ir ramovėnai įteikė piniginę auką "Kario" išlaikymui. Po minėjimo vyko vaišės, kurias paruošė šaulės.

Vienas parengimas baigiasi, reik vėl skubėti kitus darbus pradėti. Artėja Kūčios, kurias, kaip tradicija, kas metai ruošia šauliai. Po Kūčių užversime šių 1987 m. lapą, kuris nueis praeitin, o ką žada Nauji metai, matysime vėliau.

epa

Stasys Graliauskas prašo pataisyti porą klaidų, atsiradusių jo paskaitoje "Karys — Lietuvos gynėjas" š.m. "Kario" Nr. 1. 1. Sakinyje (p. 41) "9-tas pėstininkų pulkas, kuris žygiavo žemaičių plentu", turi būti "...kuris žygiavo į pasienį." 2. Išspausdinta "iš-tikimus Lietuvos valstybės gyventojus." Turi būti: "...valstybės gynėjus."

PATIKSLINIMAS

Š. m. "Kario" Nr. 1 išspausdinta korespondencija apie Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimą Los Angeles, kurią patikslinu-papildau. Ramovėnų pirmininkas Vladas Šimoliūnas po savo įžanginio žodžio pareiškė, kad ramovėnas Osvaldas Žadvydas buvo Lietuvos karių veteranų

sajungos visuotiniame atstovų suvažiavime išrinktas Sąjungos garbės nariu. Perskaitęs aktą, įteikė Žadvydui atitinkamą pažymėjimą ir prisegė garbės ženklelį.

Dalyvis

Nuotraukoje įteikimo momentas

KŪČIOS PAS DAUMANTIEČIUS

Kūčios... Kūčios... menu — tai buvo Lietuvoje, kai dar buvome maži paaugliai. Sniego kalnai, žiemos vaizdai, vaikščioja žmonės apsnigti, su ausinėmis kepurėmis ir šalikais. Sniego baltu patalu užklotu keliu nuskamba riestų pavažų rogės tempiamos žirgo. Visa tai šventiškumo fone mums, lietuviams, sukelia kažkokią praeities dienų nostalgiją. Tai specialus ir džiugus metų laikas, kai viso pasaulio žmonės, įvairių rasių bei kalbų, yra jungiami savitarpio meilės ir iš naujo pažadintos broliškumo bei geros valios dvasios.

Po daugelio metų, kad ir toli nuo mielos Tėvynės išblaškyti tautos vai-

kai, kaip tradicija Kūčių vakarą renkasi ir sėda prie Kūčių stalo.

Los Angeles J. Daumanto šaulių kuopos, kas metai ruošiamos Kūčios įvykos š.m. gruodžio 20 d. Žmonių buvo pilnutė Šv. Kazimiero parapijos apatinė salė. Kuopos pirmininkas J. Pažėra pradėjo Kūčias įvadiniu žodžiu: dėkodamas taip gausiai susirinkusiems bei trumpam nuklysdamas mintimis į tėvynėje vykstančias Kūčias, kur daugelyje šeimų yra tuščia kėdė. Tai tų, kurie turėjo laimę pasprukti nuo visa naikinančio komunistinio siaubo, tai tų kurie nekaltai buvo ištremti į šaltąjį Sibirą kančiais ir mirčiai ir tų, kurie, mylėdami savo tėvų žemę, stoji nelygion kovon, pasirinkę mirtį vietoj vergijos.

Prel. dr. V. Bartuška sukalbėjo in-

vokaciją ir visi, lauždami plotkele, pradėjo Kūčių vaišės. Mūsų mielos sesės šaulės visus dalyvius vaišino savais išradingais Kūčių valgiais. Jų buvo daug ir visi skanūs.

Svečių tarpe matėsi gen. garbės konsulas V. Čekanauskas su ponija, grupė svečių iš Santa Monicos ir iš toliau atvažiavusių kanadiečių, čikagiečių bei ok. Lietuvos.

Jūratė Venskienė papasakojo savo įspūdžius iš lankymosi Medjugorje kaime, Jugoslavijoje, kur vyksta Marijos pasirodymai. Sol. Deveikienė pravedė keletą kalėdinių giesmių, sukeldama tikrai šventišką Kūčių nuotaiką. Kūčios gi ir yra išvakarės Kristaus gimimo. Kūčios yra šeimyninės meilės simbolis, jungias dar stipresniu ryšiu. Tai buvo ir yra gilioji

Daumantiėių Kūčiose kalba Jūratė Venckienė

Kūčių vakarienės prasmė, nuo kurios negalima nutolti net ruošiant Kūčias organizacijoje, kur riša ne tik organizacijos bendri siekiai, bet ir visas lietuviškumas.

Už visą šį renginį priklauso didelė padėka kuopos šaulėms: J. Paškauskienei, M. Uksienei, B. Tompauskienei, J. Jakubėnienei, V. Paplauskienei bei talkininkėms S. Narkienei ir B. Venskienei. Taip pat negali praeiti nepadėkojus darbo talkininkams — šauliams: V. Apeikiui, J. Avižieniui, A. Jakubėnui ir J. Pažėrai, atidavusiems darbo duoklę bendram labai ir geresniam Kūčių pasisėkimui.

IŠ LAIŠKŲ REDAKCIJAI

Geriamas Redaktoriau.

“Karyje” Nr. 8/87 A. Mikulskis iškelia labai intriguojantį dalyką — lenkai meldžiasi prie Lietuvos Dievo Motinos paveikslo. Didelio dėmesio dalykas ir vertas ne užmetimo, o platesnės plotmės. Tik jį išaiškinti straipsnio autorius be reikalo kviečia “istorikus”. Ligi jie prisitaikys, tai dar ne viena upė savo vagą suspės pakeisti. Imkime kad ir Jakštą. Jis iš viso jei parašo kokį sieksninį straipsnį, tai gale tų visokių pilstymų iš tuščio į kiaurą, turi paklausti — ką jie čia iš viso pripaistė? Greičiausia ne tik skaitytojas nesuprato, bet ir pats Jakštą nežinojo, ką jis iš-

vadoje norėjo pasakyti. Gi Rabi-kauskui šitas klausimas nagrinėti yra per daug nuostolingas. Juk jis pirma turi keliauti į Varšuvą ir ten gauti palaiminimą tokio klausimo ne vien tik nagrinėjimui, bet iš viso iškėlimui.

Geriausia būtų, kad vienas iš energingesnių (nebūtinai “istorikų”) žmonių, kad ir pats A. Mikulskis pasišventęs valandėlę laiko, nuvykęs pasidarytų tos senos knygelės foto kopijų keletą egz. Vieną jų paskelbtų, kad ir “Karyje” (arba kitur), nors ir lenkų kalba, jeigu nėra kam padaryti vertimo. Sugebėsime perskaityti, kurie norėsime.

Juk tai svarbus istorinis dalykas. Betkoks apsileidimas būtų nepateisinamas nusikaltimas prieš mūsų tautą, jeigu šis reikalas pasiliktų tūnoti taip, kaip jis šiandien randasi. Tą knygelę nerašė koks nors praeivis. Jos parašymas turi vienokį ar kitokį pagrindą, o tą pagrindą visi turime žinoti, o ne vien tik laukti vadinaimų “istorikų” malonės, kurie ir taip per dažnai nusičiaudo šalia fakto ir šalia mūsų tautos interesų.

Mano supratimu visa tai padaryti yra nesunku, ypatinai prie šiandieninės šviesoraščio pažangos. O ir išlaidos šiam darbui yra kiekvienai kišenei pakeliamos. Tereikia tiktai šiek tiek judrumo,

kurio tikimės sulaukti ir už tai visi susipratę lietuviai bus dėkingi, o ypatingai ateities kartos, kad gal tos knygelės nebus likę nei dulkių, lygiai kaip savo laiku Petro Klimo Karaliaučiuje aptiktas filosofo Kanto lietuviškumo įrodymas, kurį, greičiausia, naciai sunaikino.

Su pagarba

Br. Zumeris

N.B. Laiškas pavėluotas dėl didelių nuotolių, nes kartais spauda iš JAV pas mus keliauja netoli pusmečio.

1987.I.

BŪK PAGARBINTAS

P. LIZDEIKA

Būk pagarbintas, gamtos Kūrėjau!
Šaukia žemė ir dangus kartu,
Gieda paukščių chorai, siaudžia vėjai—
Būk pagarbintas per amžius Tu!

Tavo vardas saulėj įrašytas
Ir viršūnėse aukštų kalnų,
Tavo kelias žvaigždėm nusagstytas
Ir žiedais žibučių mėlynų.

Tau banguoja platūs vandenynai,
Ošia ir žaliuoja Tau miškai,
Ilgisi Tavęs visi žemynai,
Klaupiasi žmonių pulkų pulkai.

Žvaigždės skrieja erdvėm begalinėm,
Skelbia Sutvėrėją per naktis.
O žmogaus nerimstančioj krūtinėj
Dievui plaka mylinti širdis.

Tau rasos lašeliai žėri, tviska
Ir sniegynai saulės spinduliuos.
Nuostabiai puoši, keiti Tu viską!
Keisk mane! — Mišiu Aukoj šaukiuos.

Dieve, nešiu į pasaulį didį
Skaidrų Tavo atvaizdą širdy,
Eisiu į aukos ir meilės žygį—
Kenčiantiems padėt sunkiam kely.

MŪSŲ MIRUSIEJI

RAMOVĖNAI - KARIAI, ŠAULIAI, BIRUTIETĖS . . .

JONĄ VILIUŠĮ AMŽINYBĖN PALYDĖJUS

1988 m. sausio 20 d. Montrealyje, Kanadoje, mirė kūrėjas savanoris Vyčio kryžiaus su kardais kavalerius ltn. Viliušis Jonas.

Velionis buvo gimęs 1898 m. gegužės 21 Vidgirių km., Griškabūdžio valsč., Šakių aps. Mokėsi Vilkaviškio ir Marijampolės gimnazijoj. 1919 m. sausio mėn. stoji savanoriu į kariuomenę ir kovėsi Žiežmarių, Kedainių ir Daugpilio apylinkėse.

1919 m. gruodžio mėn. baigė karo mokyklą ir buvo paskirtas į 2trą pėstininkų pulką. Kovėsi Seinų apylinkėse. Ten buvo sužeistas ir pateko į lenkų nelaisvę iš kurios jam pavyko pabėgti.

1922 m. baigė gimnaziją, gavęs iš Miškų departamento stipendiją, 1923 m. pasitraukė iš kariuomenės ir išvyko į Tharandt (Vokietija) Miškų akademiją. 1927 m., baigęs Akademiją miškų inžinieriaus laipsniu, buvo paskirtas pajūrio miškų urėdu.

1930 m. suimtas su kitais voldemarininkais. Bet 1931 m., kariuomenės teismo išteisintas, tarnavo Plungės miškų urėdu. Išrenkamas 1932 m. Telšių apskrities tarybon. 1936-1940 m. Seimo atstovas. 1940 m. birželio mėn. pasitraukė į Vokietiją. 1941 m. grįžo į Lietuvą ir 1943 m. Vilniaus universitete gavo teisininko diplomą. Taip pat Vilniaus universitete miškų fakultete skaitė miškų statistikos kurso paskaitas.

1944 m., pasitraukė į Vokietiją, o 1949 m atvyko į Kanadą. Kariuomenėje apdovanotas Vyčio kryžiumi su kardais, vėliau Gedimino ordinu ir Lietuvos kariuomenės savanorių medaliu. Buvo Savanorių S-gos ir

Lietuvos laisvės kovų invalidų centro v-bos narys. Taip pat priklausė LKVS "Ramovės" Montrealio skyriui ir LŠST L.K. Mindaugo šaulių kuopai, kaip kuopos garbės šaulys.

Velionį sausio 21 d. pašarvojus Laidojimo namuose, karstas buvo apdengtas Lietuvos trispalve, matėsi šalia karsto a. a. Jono Viliušio užtarnauti ordinarai. Savanorių, ramovėnų, ir šaulių vėliavos su uniformuotų šaulių ir ramovėnų garbės sargyba.

Vakare, gausiai Montrealio visuomenei atsilankius, kun. klebonas S. Šileika, SDB, 7 val. pravedė rožančių ir atsisveikino su buvusiu parapijiečiu. Taip pat atsisveikinimo žodį tarė Aug. Mylė šaulių vardu, B. Kasperavičius ramovėnų ir J. Šiaučiulis Kanados lietuvių bendruomenės Montrealio apylinkės vardu.

Sekantios dienos 10 val. ryto įvyko gedulingos pamaldos Šv. Kazimiero bažnyčioje, taip pat dalyvaujant minėtoms vėliavoms su garbės sargyba. Po pamaldų velionį palydėjo ilga

automobilių vilkstinė į Cote-des-Neiges krematoriumą, kur kun. S. Šileika užbaigė religines apeigas.

L. K. Mindaugo šaulių kuopos pakas Aug. Mylė, garbės palydai saliu tuojant, tarė paskutinį atsisveikinimo žodį. Sugiedojus Lietuvos himną, karstas su veliono palaikais nuslinko į amžinybę. Laidojimo pusryčiai vyko parapijos salėje. Netekome mūsų visų gerbiamo žmogaus.

Nuoširdi užuojauta velionio našlei poniai Valei, dukroms Birutei Norikienei, Irenai Laple ir jų šeimoms.

Petras Gabrys

PENKERI METAI BE JUOZO AUGAIČIO

Minint Klaipėdos krašto prie Lietuvos prisijungimo 65-rių metų sukaktį, tuo pačiu yra gera proga paminėti ir prieš 5-rius metus mirusį Klaipėdos krašto vaduotoją Juozą Augaitį, mirusį 1982 m. gruodžio 13 d. Detroite.

Juozas Augaitis gimė 1902 m. rugpjūčio 17 d. netoli Klaipėdos krašto rubežiaus, Kuršių kaime, Tauragės apskr. stambaus ūkininko šeimoje. Jaunas būdamas, įsijungė į šaulių gretas ir kaip pavyzdingas ūkininkas globojo skautus, užleisdamas jiems vietą savo ūkio gražiam pušyne, atveždamas jiems reikalingų reikmenų ir nemokamai juos maitino.

Steigiant Tauragės apskr. šaulių rinktinę, Juozas Augaitis įsijungė į rinktinės gretas, o statant Tauragėje šaulių namus (rūmus) jis vienas ar su arkliais talkininkavo šauliams visuose darbuose.

Juozas Augaitis tarnavo Lietuvos kariuomenėje, baigė mokomąją kuopą ir buvo pakeltas į psk. laipsnį, dalyvavo ir buvo aktyvus Klaipėdos krašto vaduotojas.

Bolševikams okupavus Lietuvą, Juozas Augaitis perėjo sieną ir dirbo Tilžėje stalių dirbtuvėje.

Kaip ir visi kiti, po Lietuvos okupa-

cijos ir įvairių išgyvenimų, atvyko į Jungtines Amerikos Valstijas ir apsigyveno Detroite. Čia gyvendamas, įsijungė į Lietuvių organizacijas. Buvo ilgametis St. Butkaus šaulių kuopos ir Lietuvių kultūros klubo išdininkas, ALTS Detroito skyriaus ir ramovėnų aktyvus narys, Alto, Balfo ir Tautos fondo rėmėjas. Už nuo-

pelmus Lietuvai ir šaulių sąjungai apdovanotas Klaipėdos krašto atvadavimo medaliu, Šaulių Žvaigždės ordino medaliu ir skautijos rėmėjo medaliu.

Penkerių metų mirties sukakties proga Mišios už a.a. Juozo Augaičio sielą buvo aukojamos Šv. Antano parapijos bažnyčioje 1987 m. gruodžio 12 d.

LTN. VLADAS BIVEINIS IŠĖJO ANAPUS

Staigiai ir netikėtai šį pasaulį apleido dar vienas XVI laidos Karo mokyklos auklėtinis ltn. Vladas Biveinis, paskutiniu metu gyvenęs Canberros mieste, Australijoje. Su velioniu susirašinėjau ir gerai pažinau, nes abu mokėmės toje pačioje gimnazijoje, Kaune. Buvo gimęs Liepojuje 1909 m. kovo 28 d. Mokėsi Zarasų gimnazijoje, o iš 7-tos klasės perėjo į Aušros gimnaziją Kaune ir 1932 metais baigė. Tais pačiais metais rudenį stojo į Pirmojo Lietuvos Prezidento Karo mokyklą, gerai joje mokėsi ir įsigijo daug draugų. Buvo pakeltas į kariūno jaunesniojo puskarininkio laipsnį. Karo mokyklą baigė 1934 m. rugsėjo 16 d., pakeltas į leitenantu ir paskirtas į I-įjį pėstininkų D. L. K. Gedimino pulką, kur ėjo įvairias pareigas (kuopų vadų, mokomosios kuopos vado, pulko adjutanto, pulko štabo raštvedžio, pasienio bataliono 1 kuopos vado ir kt.). 1937 m. spalio 7 d. pakeltas leitenantu ir po trijų dienų vedė Karoliną Baikštytę.

Vladas pasižymėjo pulke kaip taiklus šaulys ir dalyvavo 1939 metais kariuomenės sportinio šaudymo varžybose, o 1940 m. ypatinguose šaudymo pratimuose iš "Diana" šautuvų laimėjo I vietą ir gavo dovaną.

Biveiniai susilaukė dukrelės 1938 m. rugsėjo 26 d. ir pakrikštijo Gražinos-Onos vardu. Su 6 metų mergyte turėjo pasitraukti į Vokietiją. Keliavo garlaiviu "Vilkija", kuriame buvo oficialiai užskaitytas kaip jūreivis (matrose) ir tuo laivu atkeliavo ligi Hamburgo. Apsigyveno mažame miestelyje Schmalenbek,

A. a. ltn. Vladas Biveinis

prie Gross Hansdorf, kur 8 mėnesius buvo DP stovyklos komendantu. Visą stovyklą perkėlus į Geesthachtą, netoli Hamburgo, dešiniajame Elbės krante, rado ten pirmąjį stovyklos komendantą buvusį Karo mokyklos bataliono vadą plk. Andrių Butkūną. Vladui teko eiti šios stovyklos komandanto pareigas nuo 1947 m. spalio iki 1948 m. rugpjūčio mėnesio.

Atsimenu, 1946 m. pabaigoje su Lietuvių tautiniu ansambliu (iš Wiesbadeno) gastroliavome anglų zonoje. Spalio 20 d. Blombergan atvykus po įvykusio prieš kelias dienas incidento

su sovietų karininkais ansambliui nebuvo leista koncertuoti stovyklos scenoje. Okupacinė britų valdžia buvo įsakiusi visą LT ansamblį areštuoti kaip drumsčiantį politinius britų santykius su sovietais (!). to nepaisydamas ansamblis davė staigų šuolį į šiaurę, Spakenbergo stovyklon, ir davė tik religinį koncertą Gesthachto stovykloje. Po to skubiai grįžo į amerikiečių zoną, atsisakydamas gastrolių Flensburge. Gaila, koncertavome bažnyčios viršuje, prie vargonų, tai neteko su stovyklos komendantu Vladu Biveiniu susitikti... Nežinojau, kad jis ten.

Su pirmąja emigracine banga Biveiniai iškeliavo į Australiją ir 1948 m. rugpjūčio 24 d. peržengė Ekvatorių, atsirasdami jau žemės rutulio "apačioje". Po dviejų metų privolės Australijoje, nuo 1950 metų dirbo braižytoju Public Service Inspection. Australijos pilietybę priėmė 1956 m. birželio 18 d. Canberroje, kur ir dirbo. Po kelerių metų perėjo į Division of National Mapping produkcijos skyrių šioje Australijos sostinėje, o po metų avansavo iki Senior Drafting Officer vietos, nes jau mokiniu būdamas turėjo labai gausų braižą.

Po 24 metų tarnybos Australijos žemėlapių gamyboje išėjo pensijon 1974 metais. Bendradarbiai surengė jam šaunias išleistuves dieną prieš jo gimtadienį. Atsisveikinimo adresą pasirašė virš 100 asmenų. Biveiniai pasiliko gyventi Canberroje, netoli savo dukters šeimos.

Vlodo pomėgis buvo filatelija. Dar Lietuvoje rinko tėvynės leidžiamus

pašto ženklus ir turėjo juos visus iki vieno. Per visus bėgimus ir visas emigracijas išsaugojo albumą. Australijos lietuviams pradėjus rengti Lietuvių dienas, Vladas kiekvieną kartą išstatedavo savo albumą, kurį Australijoje kaligrafiškai papuošė žiniomis iš Lietuvos praeities ir istorijos anglų ir lietuvių kalbomis. Jis man asmeniškai prieš porą metų atsiuntė šio albumo xerox kopiją ir spaudos atsiliepimus. Iš viso tokių kopijų paruošė 5.

Su savo žmona 1977 m. sausio pradžioje buvau aplankęs Biveinius Canberroje, nes 1976 m. Kalėdoms buvome pakviesti atlikti Melbourne Lietuvių dienų literatūros vakare dalį programos. Vladas su tuometiniu L. B-nės skyriaus pirmininku p. Balsiu iškvietė mudu su žmona į Canberą, kur atlikome mano kūrinių skaitymą. Po to, grįžęs į Ameriką, nuolat susirašinėjau iki šiol. Vasarom jis su žmona vis persikeldavo į nuosavą vasarinę vilą prie Tabourie Lake, kur mėgo meškerioti.

Susirašinėdamas visada pasiūsdavau jam vis retesnius JAV ir kitų šalių pašto ženklus, o jis man atsilygindavo retomis nuotraukomis iš bendro Karo mokyklos gyvenimo. Tai iš jo gavau mano paties Karo mokykloje piešto kalendoriaus fotografiją. "Karys" ją kiek padidintą buvo įdėjęs 1977 m. balandžio numeryje prie mano straipsnio "Susitikimas Australijoje". Įdomu tai, kad 1984 m. sužinojau kito mano laidos kolegos Antano Gudelio (Gudelevičiaus) adresą, su juo susirašinėjau, o Vladas, iš jam mano rašyto laiško apie tai sužinojęs, paprašė atsiųsti netoli Adelaidėje gyvenančio kolegos adresą iš Floridos!

Prieš 9 metus (1979. I. 25) naktį Vladą ištiko smūgis (išsiliejo kraujas smegenyse) ir buvo suparalizuota nuo pat dešinio peties visa ranka, šonas ir iš dalies koja. Tai įvyko australiškosios vasaros metu jų vasarvietėje, Tabourie Lake. Ambulansais buvo pergabentas į Canberą. Jį lydėjo žmona, kuriai, kaip kvalifikuotai medicinos seseriai, buvo leista su juo važiuoti ambulanse. Ji pati tada turėjo vos pra-

dedančią gyti sulaužytą ranką. Tik po pusės metų buvau gavęs jo ilgą laišką, nes jau galėjo pagijusia dešine ranka rašyti. Atsipašinėjo, kad dabar rašo nebe taip aiškiai ir gražiai bei kaligrafiškai... džiaugėsi Sydney mieste Lietuvių dienose nepaprastu jo Lietuvos pašto ženklų albumo pasisekimu. Australų spauda labai palankiai įvertino jo rinkinį ir ypač jo gražų darbą surašant istorinius faktus dviem kalbomis. Palengva Vladas sveiko po šio smūgio, tačiau amžiaus našta ir sunki liga jau buvo prislėgusios ir nebeturėjo pirmykštės energijos ir jėgų...

Savo 50 metų vedybų jubiliejų Biveiniai atšventė Canberroje 1987 metais. Džiaugėsi šia proga jiems parašyta mano poema. Tai buvo paskutinis Vlado ranka rašytas laiškas... Ir štai, š. m. vasario 2 d. atėjo kitokio braižo laiškas. Vos atplėšus voką ištraukiau nuotrauką — tarsi kas kakton buože trenktų! Joje Vladas guli karste... Laiško braižas priklausė Karolinai Biveinienei, iš Tabourie Lake:

"Mieli bičiuliai, Andriau ir Onyte, Mano gyvenimo saulėlydis netikėtai apsiniaukė. Š. m. sausio 10 d. 17 val. 15 minučių ryto, be jokio įspėjimo, netekome Vlado. Tą rytą, kaip ir visada, atsikėlė 15 minučių prieš 7 val., išgėrė vaistus nuo kraujo spaudimo ir atnešė man į miegamąjį taip pat nuo kraujo spaudimo vaistus. Buvo gerame ūpe ir išėjo išklaudyti rytinių žinių per radiją. Po kelių sekundžių išgirdau smarkų trenksmą. Supratau, kad griuvo. Įbėgau į jo miegamąjį ir radau nugriuvusį ant grindų tarp lovos ir spintų siaurame takelyje, bet be jokių gyvybės žen-

klų. Mėginau masažuoti širdį ir dariau dirbtinį kvėpavimą — be pasekmių. Nubėgau pas kaimynus, kad iššauktų ambulansą ir paprašiau stipresnių vyrų įkelti Vladą lovon. Atvyko ambulansas, bet jo pareigūnai, neradę jokių gyvybės ženklų, išvežė į ligoninę... Laidotuvės įvyko Canberroje š. m. sausio 14 dieną.

Atsimenu, jau man su žmona apsigyvenus Floridoje, mano viena iš paslaugų Vladui buvo ir jo klasės draugo iš Zarasų gimnazijos Jono Šileikio adreso nusiuntimas. Juodu ėmė gyvai susirašinėti. Deja, J. Šileikis panašiu būdu mirė 1986. XII. 24 d., ir mano pareiga buvo apie jo mirtį pranešti Vladui... Apie Vlado mirtį, štai, pranešė jo žmona Karolina.

Virš 6 pėdų aukščio stambų vyrą prieš 9 metus giltinė bandė stipriai smūgiu nukauti, bet nepavyko. Beveik po dešimtmečio prisitaikiusi ir vėl pribaižė šį gabų ir pareigingą patriotą, nedavusi jo šeimai jokio perspėjimo. tik šį kartą lyg ir pasigailėdama nedavė jam kankintis, nes po pirmojo smūgio jis daug kentėjo.

Lietuvoje litanijoje melddavomės "Nuo staigios ir netikėtos mirties saugok mus, Viešpatie!" bet Vlado atveju netikėta mirtis buvo jam palaima, nes iš anksto buvo mirčiai pasiruošęs kaip pridera geram ir doram kariui. Tebūnie lengva jam Australijos rudoji žemelė, kaip lengva ir trumpa buvo mirtis. Savo, žmonos ir visų Amerikoje ir laisvajame pasaulyje dar likusių mūsų laidos draugų vardu reiškiau užuojautą jo našlei Karolinai, dukteriai Gražinai, vyrui Erikui ir jų vaikams, Justinui ir Nemirai. Jis paliko

LKVS "Ramovės" garbės nariui,
"Ramovės" centro valdybos pirmininkui
gen. št. plk. lt. KAROLIUI DABULEVIČIUI
mirus, liūdinčias dukteris, gimines bei artimuosius
nuoširdžiai užjaučia

LKVS "RAMOVĖS" CENTRO VALDYBA

ADMINISTRATORIAUS PRANEŠIMAS

KARIUI AUKOJO:

\$103.00
J. Puodžiukaitienė, CT. A. a. Vinco
Puodžiukaičio ir A. Igaunio at-
minimui

\$100.00
LKVS RAMOVĖS Hartfordo sk. per
sekr. Ad. Maslauską

(Atkelta iš 126 psl.)

ragindavo savo draugus mesti ginklus ir pereiti mūsų pusėn. Kada pradėjau vykdyti propagandą, žiūrėjau į tai gan skeptiškai. Vėliau pamačiau, kad tai yra efektyvi priemonė prieš moralę palaužti. Per tuos 6 mėnesius mūsų sektoriuje apie 870 priešų karių mūsų paklausė ir pasidavė. Grįžęs iš Vietnamo karo, pradėjau mąstyti, kad toksai psichologinio karo vedimo būdas jau buvo pripažintas prieš 2500 metų. Kiniečių karys — filosofas Sun Tru rašė, kad kariavimas ginklais yra labai žiauri karo forma. Jis pataria psichologiniai palaužti priešų kovos valią ir tuo siekti pergalės.

Atsiuntė K.M.

tiesą laisvajame pasaulyje savo pašto ženklų rinkinyje, bet draugų širdyse liks be jo nyku ir liūdna.

Andrius Mironas.

LKVS "Ramovės" vardu prie velionies karsto ramovėnas Vaclovas Šimkus tarė šiuos atsisveikinimo žodžius:

"Ir vėl mūs padangėj skausmo valanda. Ir vėl susirinkom tarti paskutinę sudiev savos tautos broliui, pirmo pėstininko pulko leitenantui Vladiui Biveiniui.

Liūdnas žmogaus likimas. Skausme išvysta pasaulį ir nuo to prasideda jo vargai ir kovos kol praeina Apvaizdos jam skirta žemiška kelionė. Ka

\$71.00
LKVS RAMOVĖS Melbourne sk.
per pirm. Vl. Bosiką

\$66.00
J. Petkūnas, WI

\$57.00
J. Lapšys, Australia

\$41.00
D. Kasinskas, NY

\$25.00
Lietuvių namų savininkų draugija,
Brighton Park, IL
J. Mikaila, FL

\$21.00
V. Sakalauskas, CA

\$20.00
M. R. Dapkus, MA
Ed Skopas, CA

\$18.00
R. Janowska, PA

\$17.00
J. Stelmokas, PA

kovoj pavyksta tesėt ir laimėti, tai amžiais spindi jo vardas ir garbinga atmintis. Tau, Vladi, pavyko tesėt ir laimėt. Tavo meilė tėvynei, kuriai ginti buvai pasiruošęs, tavo kruopštūs darbai jos garbei išplėsti, Tavo ramybė ir paslaugos vargo dienose ilgą laiką mūsų atmintyje. Tu išėjai, aplinkybių verčiamas palikti nepaprastai gražų Zarasų kraštą, su viltimi greitai į jį sugrįžti. Deja, likimas atbloškė Tave į tolimą Australiją. Gal tai ir buvo Apvaizdos tau skirtas kelias. Tu tik pamiršai paimti nors mažą žiupsnelį žemės iš gimtųjų Zarasų, kad svetimojo šalį sušildytų kapą, kad Tavo pelenams gulėti nebūtų klaiku

\$16.00
K. Svezikas, ONT

\$13.00
P. Aušūra, MI
Br. Baltrūnas, IL
Br. Bernotas, OH
J. Dzenkaitis, CA
J. Jurkuvėnas, NY
Ig. Kriaučiūnas, CT

\$11.00
Vl. Palaitis, Australia

\$10.00
Al. Balsys, NY
A. Lizdas, NE
V. Petravičius, CT
J. Rutkauskas, MA
Č. Šadeika, MI

\$8.00
A. Adomaitis, CT
K. Aizinas, IL
P. Andrulis, AR
J. Auštra, MD
S. Bacevičienė, CA
P. Balsys, ONT
J. Blažys, IL
F. Bočiūnas, FL

be ošiančių beržų, be tyvuliuojančių Zarasų ežerėlių.

Poetas Mackus klausia: "Ir kas per duobkasiai surinks mūsų kaulus Nuo Niujorko, Melbourne ir Maskvos, Kas eis ieškoti mūsų Alpių kalnuos, Kur vėjai ir audros ten vien tik kvatos"...

Aš manau, kad Tavo akys dar išvydo Zarasus ir tik tada užsimerkė amžinai. O lūpos dar ištarė: "Lietuva brangi" ir tada sustingo galutinai.

Savo ir ramovėnu vardu palydint amžinybėn tariau paskutinį: "Sudie, Vladi!"

B. Dapkus, CT
 J. Dekeris, IL
 Ad. Dimas, NY
 V. Eišinas, ONT
 A. Gailiušis, PA
 B. Girnius, MI
 J. Gužauskas, MD
 Ad. Grigaliūnas, FL
 K. Jakštas, WI
 J. Janušaitis, IN
 V. Jokubaitis, OH
 Ad. Jelionis, IL
 P. Kanopa, ONT
 J. Karaliūnas, ONT
 An. Lakavičius, NY
 K. Lambertas, PA
 L. Lendraitis, MA
 J. Mačiulaitis, MI
 J. Morkūnas, PA
 T. J. Rotcas, Australia
 B. Sebastijonas, IL
 P. Simanauskas, CT
 J. Stokas, IL
 Kl. Stravinskas, IN
 St. Šimoliūnas, MI
 El. Šarauskienė, MAN
 D. Vaičiūnas, OH
 Br. Valiukėnas, MI
 J. Virbalis, OH
 J. Vizbaras, MA
 Br. Zabukas, FL

\$6.00
 Al. Budreckas, IL
 Ed. Laurinonis, Australia

H. Marksaitis, Švedija
 J. Miglinas, OH

\$5.00
 An. Budzinauskas, CT
 Stefa Bliudnikas, NY
 Br. Grajauskas, ONT
 F. Juras, OH
 Al. Liutkus, OH
 L. Liutkenis, IN
 St. Nakvosas, CA
 A. Satkauskas, CT

\$3.00
 Br. Abromaitis, IL
 C. Austin, OR
 J. Cicėnas, ONT
 J. Budrys, OH
 L. Dee, FL
 Z. Delininkaitis, CT
 P. Didelis, PA
 A. Diržys, NY
 H. L. Gaidis, MD
 B. Garliauskas, OH
 Vl. Gilys, CA
 Ig. Girdzevičius, ONT
 Ev. Janukėnas, MA
 J. Jankus, IL
 V. Jankus, NJ
 J. Kazakevičius, CA
 Vl. Keiba, NY
 J. Mazulis, CA
 O. Mikulskienė, OH
 Ig. Muliolis, OH

A. Naujokas, IL
 J. Pažėra, CA
 J. Pilmonas, IL
 B. Poskus, IL
 M. Pucius, NY
 Em. Rastenienė, NY
 T. Sereika, CA
 El. Starevičius, CA
 Al. Šimėnas, MA
 A. Valys, IL
 J. Vasys, TX
 J. Velykis, OH
 A. Veston, NJ
 J. Venckus, CA
 A. Virkutis, IL
 V. Vitkus, NY
 St. Zaklas, PA

\$2.00
 J. Matulionienė, MI
 T. Pečkienė, IL

\$1.00
 J. Mingaila, NJ
 Aug. Prancėvičius, ONT

NUOŠIRDUS AČIŲ VISIEMS AUKOJUSIEMS!

Tik jūsų dosnumas ir sąmoningumas padeda KARIUI gyvuoti. Ateinančiais metais jau KARYS siekia 70-uosius metus. Garbė KARIUI ir Jums, kad pajėgėte išlaikyti pačią gražiausią kultūrinę tradiciją — įgimtą kalbą ir garbę. *Administratorius*

\$115.00
 A.a. sav. kūr. Broniaus Tvarkūno atminimui (vietoje gėlių) — bendraminčiai aukojo: 15 dol. — K Kalinauskas, 10 dol. F. Andrūnas, V. Banevičius, T. A. Gečiai, A. V. Kauliniai, K. J. Kauliniai, A. L. Krakauskai, V. Volertai 5 dol. — A. Dilba, V. S. Bagdonavičiai, G. Dragūnai, H. Savickas, J. Stelmokas ir P. B. Šidlauskai.

\$100.00
 Alex Sarapnickas, ONT

\$18.00
 L. Kazlauskas, FL

\$17.00
 Vc. Ilgūnas, Australia

\$13.00
 J. Jurkėnas, IL

\$10.00
 An. Ambraziejus, IL
 V. Mamaitis, FL
 Kun. J. Pragulbickas, NJ
 V. Pačkauskas, GA

J. Tomkus, Prancūzija
 Osv. Žadvydas, CA

\$8.00
 LKVS Ramovės Clevelando sk.
 prie B. Gaidžiūno prenumeratos
 K. Grigaitis, CA
 Vl. Gedmintas, FL
 J. Pečkaitis, IN
 St. Strasevičius, IL
 A. Titenis, IL
 V. Zander, ONT
Nuoširdi padėka.

Administratorius

P.L.K. VYTEMIO PULKO KARININKAI.

1940 III-1

Gen. J. pils. Gausys.

1st Row: Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys

2nd Row: Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys

3rd Row: Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys

4th Row: Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys

5th Row: Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys

6th Row: Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys

7th Row: Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys

8th Row: Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys

9th Row: Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys

10th Row: Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys, Lt. J. G. Gausys

90.735267